

СТЕНОГРАМА

спільного виїзного засідання Комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу з Комітетом Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування щодо особливостей реалізації великих інвестиційних проєктів, зокрема будівництва вітропарків у Закарпатській області

м. Ужгород, Закарпатська область, 8 листопада 2025 року

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Колеги, я думаю, що ми будемо зараз розпочинати.

Шановні пані і панове, я дуже рада вітати всіх на спільному засіданні наших двох комітетів: Комітету Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу і Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики і природокористування. Також я рада вітати тут представників правоохоронного комітету Верховної Ради України.

Зразу хочу повідомити, що ми запрошували також до нашого засідання і представників енергетичного комітету. На жаль, не отримали жодного підтвердження. Мені прикро це констатувати, але мені би хотілося розраховувати, що ця дискусія, яка зараз буде проведена, яка буде далі продовжуватися, вона все-таки отримає залучення представників всіх профільних критичних комітетів для того, щоб ми могли змістовно, ґрунтовно, конструктивно, в інтересах регіону і країни, в інтересах громад опрацювати ті питання, які ми сьогодні будемо з вами... які ми на сьогодні винесли на порядок денний.

Я вдячна колегам членам Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу, ми тут таким потужним складом. Дякую колегам з природоохоронного комітету, теж є безпосередньо представники, дехто долучається до нас онлайн. Ми будемо мати це засідання у змішаному форматі сьогодні. І, очевидно, ми всі разом з вами, я переконана, всі, хто тут

зібрався, і представники уряду, і представники бізнесу, і громадських організацій, і місцевої влади, ми всі націлені на те, щоб знайти той правильний баланс, те правильне відчуття і розуміння, як нам забезпечити розвиток цього краю, ту індустріалізацію, яка вже відбувається сьогодні на Закарпатті, і збалансувати її з інтересами захисту довкілля і нашими міжнародно-правовими зобов'язаннями, зокрема в рамках європейської інтеграції.

Це ті речі, це ті завдання, які, очевидно, не є простими ні для... скажімо так, для жодної країни Європейського Союзу. Це завжди такі серйозні, ґрунтовні, великі, значущі проєкти, які зараз замислені на Закарпатті. Вони завжди також викликають серйозну дискусію в країнах Європейського Союзу. Ми сьогодні матимемо кількох представників Європейського парламенту, які до нас долучаться, до нашої розмови. На зв'язку маємо представників Представництва Європейської комісії в Україні. І дуже-дуже вдячні Консультативній місії Європейського Союзу, яка вчергове допомагає нам як Комітету безпосередньо з питань інтеграції України до Європейського Союзу проводити наші, такі виїзні засідання, занурюватися в ту чи іншу тематику і випрацьовувати ті рішення, які будуть гідними і важливими для держави.

Я не буду забирати багато вашого часу на початку. Думаю, що, модеруючи разом зі своїм колегою – головою Комітету Верховної Ради з питань екологічної політики і природокористування паном Олегом Бондаренком, в нас буде можливість прокоментувати, задати додаткові питання. Тому передаю зараз слово пану Олегу для кількох вступних слів, і будемо переходити до нашої роботи. Прошу.

БОНДАРЕНКО О.В. Дякую, шановна Іванно Орестівно.

Перш за все, я хотів би подякувати Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу за запрошення нашого комітету на таке спільне засідання і на високий рівень підготовки цього засідання: як першої

частини, яка відбулася вчора, виїзна частина; так і сьогодні. Я хотів подякувати нашим друзям, нашим партнерам – представникам Європейського Союзу за допомогу, за підтримку, за допомогу в організації цього заходу.

Дійсно, захід складний, складний по своїй суті, по суті тих питань, які ми розглядали і будемо розглядати. Безумовно, підтримка розвитку відновлювальної енергетики вкрай важлива для нашої країни, перехід від викопних джерел енергетики, відхід від залежності від нафти, від газу. Але, тим не менш, ми чітко розуміємо, обидва комітети чітко розуміють, що така діяльність не може проводитися з порушенням норм екологічного законодавства, законодавства про захист довкілля, норм чинного законодавства.

І ми будемо стояти на цій позиції, наполягати на цьому і власне це засідання присвячене тому, щоби розглянути це питання, інші питання, які будуть в майбутньому. А я впевнений в тому, що на шляху до відновлення енергетичної незалежності, відновлення нашої країни, у нас буде безліч питань, які будуть пов'язані з певними намаганнями відступити від норм екологічного законодавства як з боку держави, так і з боку суб'єктів господарювання.

Сподіваюсь, що внаслідок цього засідання ми створимо передумови для чіткої рамки подальшого провадження цієї діяльності. Я всіх закликаю до конструктивної розмови, організованої розмови і всіх закликаю до того, щоб приймати рішення, які будуть зваженими, але будуть повністю покладатися на наше законодавство і слугувати розвитку нашої країни. Дякую, шановні колеги.

Пропоную приступати до засідання.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дякую, пане Олеже.

Ми з вами тут, колеги, зустрічаємося в залі обласної ради Закарпатської області. Дякуємо за гостинність, дякуємо за надану цю можливість.

У нас є присутній голова Закарпатської обласної ради пан Роман Сарай. Тому, пане Романе, вам слово. Дякую.

САРАЙ Р.Д. Дякую.

Іванна Орестівна, шановні народні депутати, гості Закарпаття! Раді вас вітати в стінах сесійної зали Закарпатської обласної ради.

Ви знаєте, Закарпаття до повномасштабного вторгнення – це туризм і логістика. Сьогодні Закарпаття – це 350 тисяч вимушено переміщених наших співвітчизників. Сьогодні Закарпаття – це 400 релокованих підприємств зі сходу нашої країни. Сьогодні Закарпаття – це 1 мільярд інвестицій цими самими підприємствами в економіку Закарпаття. Сьогодні Закарпаття – це фарватер міжнародної співпраці з нашими партнерами, такими як Словацької Республіки, Угорщини, Польщі, Румунії, Австрії, Італії. Сьогодні Закарпаття дуже плідно працює в межах програм Interreg NEXT. Напрацьовуємо міжнародні фінансові інструменти європейського об'єднання, територіального співробітництва, які виходять за межі транскордонного співробітництва і дають можливість нам залучати інвестиції в Закарпатську область за рахунок коштів Європейської комісії та реалізовувати проєкти з партнерами інших європейських країн, і не тільки наших сусідів. Працюючи з нашими партнерами з країн Європейського Союзу, звісно, ми ділимося досвідом як своїм, так і набуваємо досвід інших європейських країн.

Вчора відбулася конференція Re:Open, на якій були присутні наші гості з нашого дружнього регіону або федеральної землі Тіроль, також піднімалося дане питання, звичайно, актуальне для Закарпаття питання. І такий практичний кейс у федеральній землі Тіроль на сьогоднішній день із відновлюваних джерел енергетики генерується 1,5 гігавата електроенергії. Ми в них запитали: як ви досягнули цього результату? Ми отримали відповідь: 30 років назад у нас була така сама суспільна дискусія, ми сідали, спілкувались і знаходили консенсус.

Закарпаття сьогодні, Закарпаття сьогодні: має місце всі три стихії – це сонце, вітер і вода. Закарпаття має потенціал до реалізації всіх цих трьох стихій. Але ми розуміємо, що має бути баланс реалізації цих всіх трьох напрямків. Не може бути тільки вітер, не може бути тільки сонце і не може бути тільки вода. Хоча приклад Тіроля того самого показує тисячу мінігідроелектростанцій – тисячу, реалізовані в маленькій федеральній землі Тіроль.

Тому наша позиція як Закарпатської обласної ради, як регіонального парламенту, це перше – законність, друге – екологічні норми, третє – позиція громади. Тому що без громади ніщо не відбудеться, тільки громада приймає рішення, чи реалізовувати сонячну електростанцію, гідроелектростанцію, вітряк ставити чи не ставити. І тут має бути баланс інтересів громади, економіки, і, напевно, тут має бути баланс і екології. На жаль, на жаль, 100 відсотків не зашкодити екології, непевно, не вдається в усьому світі. Напевно. Я ще такої практики не знаю. Але завдати мінімальної шкоди і відновити екологічний стан, я думаю, що це реально, що це можливо.

Тому я бажаю сьогодні комітету плідно попрацювати, напрацювати збалансовані рішення, збалансовані моделі, визначити ті рамки, в межах яких є можливість реалізовувати дані проєкти. Ну, і звісно ж, кожному із наших гостей бажаю насолодитися перебуванням в сонячному Закарпатті, хоча сьогодні не дуже сонячно, і отримати виключно позитивні емоції.

Дякую.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дякую, пане Романе.

Я розумію, що у вас є кілька додаткових завдань на сьогодні, але просила би ще побути з нами хоча би частину часу з огляду на те, що, на жаль, голова ОДА, наприклад, не знайшов можливості до нас долучитися, а є питання до місцевої влади. То я би зараз передала все-таки слово для вітального вступного слова нашим партнерам, керівниці Офісу Консультативної місії Європейського Союзу у Львові. А після того ми

перейдемо вже до обговорень питань порядку денного, і я сподіваюся, що на кілька питань ви зможете відповісти і нас зорієнтувати щодо позиції або там обговорень, які зараз відбуваються в обласній раді. Дякую.

Тому я запрошую пані Ханнелоре Вальєр до слова, як я сказала, керівницю львівського офісу Консультативної місії Європейського Союзу, наших партнерів, без яких ми би не справилися з жодним із наших виїзних засідань нашого безпосередньо комітету. Дякуємо вам за це, що ви допомагаєте нам реалізовувати потрібні... отримувати потрібні знання під час виїзних засідань для того, щоби потім ухвалювати відповідні рішення.

ХАННЕЛОРЕ ВАЛЬЄР. *(Синхронний переклад)* Дуже дякую.

Вчора я чула, що кожна людина хоче жити у країні, де ми маємо верховенство права. Це дуже такий чіткий підсумок, що хочуть робити країни Європейського Союзу, це говорить більше про мандат нашої місії.

Мандат нашої місії – якраз підтримати реформу сектору цивільної безпеки України. В першу чергу ми не працюємо у сфері енергетики, ми більше працюємо у сфері правоохоронних органів. Але вчорашній візит, а також сьогоднішня дискусія, також ми стараємося побачити, хочемо побачити, що, власне, всі ці питання, які ми сьогодні будемо обговорювати, що вони не протирічать верховенству права.

У Західній Україні ми працюємо, наш офіс у Львові, ми працюємо також над питаннями, що стосуються незаконної вирубки лісу. І одне з таких питань, яке ми побачили, для того, щоб побороти цей злочин, необхідна краща співпраця між правоохоронними органами. Звичайно, це не тема нашого обговорення сьогодні, але все рівно ми сподіваємося, що такі візити, візити, де залучені парламентарі, що результатом таких візитів може бути краща співпраця між правоохоронними органами та державними агенціями, та громадами.

Громадянське суспільство, демократичні інституції, дуже дякуємо їм, що якраз є представники громадянського суспільства, що вони доєдналися до

нас вчора і що вони сьогодні також разом із нами. Я також сподіваюся, що сьогодні у нас буде дуже плідна співпраця.

Дякую.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ I.O. Thank you, Hannelore Valier.

Колеги, ми з вами зараз перейдемо до безпосередньо обговорення перших двох питань нашого такого загального і широкого порядку денного. Йдеться про стан реалізації державної політики України у сфері "зеленої" енергетики і реальні потреби в альтернативних джерелах енергії, враховуючи воєнні виклики сьогодення, і реалізація великих інвестиційних проєктів з урахуванням міжнародно-правових і євроінтеграційних зобов'язань України, природоохоронного законодавства, в тому числі щодо здійснення оцінки впливу на довкілля, зокрема будівництва вітропарків у Закарпатській області.

Очевидно, що незважаючи на те, що ми знаходимося з вами зараз на Закарпатті, регіон, який має, напевно, одну (в лапках) "найважливішу біду", це більшу захищеність і меншу вразливість до атак Російської Федерації, зокрема одна з яких відбувалася, масштабна атака, яка відбувалася сьогодні на енергетику по всій країні. Але точно ми з вами переживаємо спільно з усією країною те, що відбувається. Ми приїхали всі переважно з Києва, і наші рідні, які знаходяться зараз вдома, точно на собі відчували чергову демонстрацію Російської Федерації, як вони у спосіб атак на мирні населені пункти, на нашу інфраструктуру намагаються зламати нашу волю і нашу спроможність чинити спротив.

Тому ми всі тут знаходимося в одному човні, всі розуміємо ті виклики, перед якими стоїть держава, розуміємо додаткові потреби. Але точно всі наші додаткові потреби маємо реалізовувати відповідно до принципу верховенства права, дотримання законодавства, оскільки ми претендуємо з вами на членство в Європейському Союзі. А уряд для себе поставив дуже амбітну задачу: до 2028 року, до кінця 2028 року виконати всі зобов'язання, виконати всю роботу домашню для того, щоби бути готовими повноцінно до

вступу. Якщо ми будемо рухатися з таким темпом, як ми рухаємося зараз, очевидно, ні до кінця 2028-го, ні до кінця 2030-го, ні до кінця 2035-го, вибачте, року ми навряд чи виконаємо ці завдання. А якщо ми націлені серйозно на цю роботу, то об'єднавши наші зусилля, і влади, парламенту відповідно, місцевої влади, бізнесів, громадських організацій, ми спроможні зробити цей ривок. І коли, як не під час такої брутальної війни, нам реально трансформувати країну. Я думаю, що це якраз надважливий час для тої можливості, яка для нас з'явилась і виборюється сьогодні силами оборони України.

Перед тим, як залучити до слова колег, які у нас є на онлайні, як я сказала, у нас, на жаль, пан Роман з нами знаходиться невелику кількістю часу, і, очевидно, вчора під час першої частини нашого виїзного засідання, коли ми відвідали і Полонину Руну, і парк вітряків у Нижніх Воротах, у нас виникло багато питань, зокрема до того, а що відбувається зі схемою планування області, наскільки дотримуються ті її компоненти, які є визначені, наскільки зараз відбувається обговорення до внесення якихось змін, як це бачить, скажімо так, громада обласної ради, яка все-таки об'єднує представників і різних політичних сил, і різних частин Закарпаття. То я би просила вас зорієнтувати стосовно того, де зараз знаходиться робота по оновленню схеми планування і яке ваше бачення того, як це маєте відбуватися. Наскільки прозоро так само відбувається цей процес, наскільки ви залучаєте і громади, і громадські організації, і відповідні органи до цієї роботи.

САРАЙ Р.Д. Дякую.

Насправді, дійсно, зараз відбувається процес внесення змін в схему планування Закарпатської області, воно відбувається публічно, відкрито. І саме в середу цього тижня у даній сесійній залі відбувались ці обговорення, одне із таких засідань, в якому були залучені всі представники і громад, і

громадськості. І, знаєте, вчора обговорювали питання, а яким повинно бути громадське суспільство. І мені сподобалась відповідь: активним.

Тому я запрошую всіх бажаючих, і голів громад, представників громадських організацій, небайдужих, долучатися до цієї роботи, брати участь в роботі по внесенню змін до схеми планування території Закарпатської області, для того щоб напрацювати саме цей збалансований варіант, який потім буде затверджуватися рішенням сесії Закарпатської обласної ради.

Дякую.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Чи у вас є якийсь план, протягом якого часу ви хотіли би вийти на рішення, на бачення того, коли ви оновите цей план і винесете це на голосування сесії?

САРАЙ Р.Д. Дивіться, цим питанням займається Закарпатська обласна військова адміністрація. І як тільки вона буде готова, тоді ми будемо уже включати в план розгляду на сесії Закарпатської обласної ради.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дуже дякую.

Я прошу зорієнтувати, я не бачу всіх присутніх на онлайні, прошу мене зорієнтувати, чи віце-прем'єр Тарас Качка вже зміг долучитися. Так, є, бачу. Да? Є вже, да. Дуже дякую.

Колеги, я, з вашого дозволу, насамперед запрошую, очевидно, до слова Віце-прем'єр-міністра з питань європейської, євроатлантичної інтеграції pana Тараса Качку для того, щоби він, власне, з боку уряду і найвищої посадової особи, яка в уряді відповідає за наш рух до членства в Європейському Союзі, окреслив для нас бачення уряду того, як, в який спосіб ми будемо рухатися щодо виконання і дотримання наших природоохоронних, зокрема, зобов'язань в царині міжнародно-правової... міжнародно-правових зобов'язань європейської інтеграції і як бачиться уряду поєднання цього

завдання із нагальними потребами енергетичної безпеки, енергетичної незалежності України.

Будь ласка, пане Тарасе, вам слово.

КАЧКА Т.А. *(Не чути)*

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Почекайте, ми вас не чуємо.

Чому ми не чуємо пана Тараса? Колеги, хто там може нас зорієнтувати? Тарасе, вибачте, не чуємо. Зараз технічно з'ясуємо це питання. Може мене хтось із техніків зорієнтувати, це на нашій частині проблема?

Вже чуємо? О, все, так, ми тепер нарешті вас теж чуємо. Будь ласка, вам слово.

КАЧКА Т.А. Прекрасно. Дуже-дуже дякую. Я дуже радий за те, що є така ініціатива, і в Закарпатті, і два комітети обговорюють надзвичайно актуальні питання. Тому що якраз-таки зараз буквально ми обговорюємо нашу переговорну позицію по розділу "Довкілля". І вчора, в понеділок, в принципі, найближчими днями ми з вами... ну, тобто ми завершимо це опрацювання. Чому? Тому що з європейського боку так само позиція переговорна буде готова в найближчі тижні, тобто ми, справді, на 1 грудня будемо готові по всіх шести кластерах відкриватися. І тому зараз активно обговорюємо, власне, по четвертому кластеру, де "Довкілля", переговорні позиції. І я мушу сказати, що в порівнянні з іншими розділами, коли ми говоримо про "Довкілля", в нас є найбільше питань і найбільше запитів на перехідні періоди, з кількох причин.

Перша причина. Я бачу на три блоки поділену позицію. І перша – це в нас кліматична політика та по кліматичних цілях, і зменшення викидів... green houses, тобто... Я перепрошую, це через втому забуваю термінологію, не через снобство, просто через втому. І тут в нас є велике питання, тому що в самому Європейському Союзі дуже сильно модифікується і міняється

підхід до кліматичної політики. На цьому тижні в ЄС були дискусії з приводу нового покоління системи торгівлі викидами тощо. Це одна частина.

Друга частина великих потреб на перехідний період пов'язана з регулюванням речей, пов'язаних з життям громади і з життям в населених пунктах. Це питання побутових відходів, якості питної води, відходів упаковки, що потрібно для підприємств. І тут, очевидно, що надзвичайно ...*(Не чути)*

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. У вас переривається зв'язок.

КАЧКА Т.А. ...підприємств, які ... *(Не чути)*

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Тепер ніби нормально.

КАЧКА Т.А. Я думаю, що це зараз, я буду акуратно говорити, просто може зашвидко.

І третій блок – це, безумовно, природоохоронні речі. І наш підхід ...*(Не чути)* і по охороні диких птахів, і по охоронних територіях полягає в тому, що ми за наступні два роки удосконалюємо і законодавство, і виходимо на чітку програму, і такий прямо план переходу і запровадження всіх цих правил по всіх територіях України.

Нам це треба зробити у спосіб, у наших сусідів було багато різних підходів ...*(Не чути)* прямо дебати подібні до тих, що відбуваються в Україні, і те, що ви вчора відвідували місця побудови вітрогенеруючих станцій. Аналогічна дискусія відбувалася, наприклад, в Польщі, де спочатку при вступі в ЄС було дуже багато ентузіазму щодо визначення природоохоронних земель, і це було трошки непропорційно забагато, і пізніше це піднімало питання з приводу балансу між потребами енергетичної

безпеки із захистом довкілля. Це досить складна дискусія, тому що обидві цілі благородні, і не можна сказати, що щось є краще, щось є гірше.

І тому наше завдання в рамках переговорного процесу по цій частині – власне, вийти на пропорційну і виважену позицію таким чином, щоб ми могли і чітко визначити ті території, які потребують визначення як об'єкти охорони природи, і таким чином щоб ми могли розвивати і відновлювати нашу промисловість. Це можливо, і це буде завдання на переговорний процес на наступні 24 місяці. Такий наш підхід.

Дякую.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Пане Тарасе, тут карколомними темпами розвиваються події. Я думаю, що в нас немає 24 місяців очікування на Закарпатті стосовно визначення тих територій, які повинні залишитися природоохоронними територіями, повинні залишитися в чіткому розумінні частиною, яка буде, ну, напевно, приваблювати подальші можливості розвитку туризму в цьому краї. Тому, напевно, робота стосовно... зараз я сформулюю, напевно, робота стосовно, ви сказали про оновлення законодавства і чіткого визначення... удосконалення, да, ви сказали, законодавства і запровадження цих правил по всій країні, вона, потрібно, щоби її якось пришвидшити. Як ви цей процес і цю можливість бачите?

КАЧКА Т.А. Тут давайте чітко розмежовувати. Я розумію питання, питання абсолютно слушне і коректне. Але коли я говорю про наступні 24 місяці, я говорю про переговорний процес з Європейським Союзом. При цьому в нас сама політика щодо... природоохоронна, вона все одно є, в нас є законодавство в цій сфері. І тому ті питання актуальні, які є на сьогоднішній день,, їх треба... і треба, і потрібно вирішувати відповідно до нашого законодавства. І це цілком нормально. Тобто я тут не бачу якогось конфлікту і затримки з прийняттям рішення. Тобто моя перспектива – це питання переговорів та приведення у відповідність нашого законодавства до вимог

Європейського Союзу. Але ті питання, які потребують вирішення тут і зараз, повинні вирішуватись відповідно до українського законодавства. І на мою думку, його достатньо для того, щоб ці рішення приймати зважено.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дуже дякую, пане Тарасе.

Я розумію знову ж таки, що ви в дорозі і не зможете перебувати з нами протягом всього часу. Чи, можливо, є якесь конкретне, нагальне запитання, яке колеги чи хтось із присутніх хотів панові Тарасу задати?

Немає, пане Тарас, зараз питань. Ви нам дали певну рамку. Я думаю, що ми з вами безпосередньо і у форматі комітету, і у форматі кількох комітетів продовжимо роботу по дійсному забезпеченню... А, в Zoom є людина, яка підняла руку. А, я бачу, пан Галлер хотів би, власне, не знаю, чи задати питання.

КАЧКА Т.А. Ні-ні, у нього технічні питання були.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. А, в нього технічні питання. Окей, добре. Я думала, що ми зразу перейдемо до цієї можливості.

МАЙСТРЕНКО Н.М. Пані Іванно, у мене є одне запитання.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Так, пані Наталя. Прошу представитися для всіх і прошу задати.

МАЙСТРЕНКО Н.М. Дякую. Наталія Майстренко, адвокат. Я практикую якраз у сфері захисту прав на безпечне для життя і здоров'я довкілля, коли громади, зокрема Закарпатської області, звертаються з такими питаннями.

Якраз щодо законодавства і певних пробілів. Я би хотіла поставити запитання: як щодо Закону про Смарагдову мережу, про визначення територій, вірніше закріплення їх статусу на законодавчому рівні України?

Ми, звісно, розуміємо, що регулювання цих територій фактично імплементовано в національне законодавство норми міжнародних актів, зокрема Бернської конвенції. Проте я знаю, вірніше, нам відомо про напрацювання і існування проєкту щодо статусу територій Смарагдової мережі. Чи не вважає представник уряду, що наразі є надважливим у зв'язку із євроінтеграційними процесами є нагальна необхідність повернутися, зокрема в кластері екологічному, до цього законопроекту?

Дякую.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Пане Тарасе, чи уряд працює над внесенням...

КАЧКА Т.А. В цьому питанні є дві складові. Перша складова. Це, власне, в рамках переговорів з Європейським Союзом, безумовно, одна із складових, про яку говорив, це природоохоронна, вона стосується територій, терміни "Смарагдова мережа", "Natura 2000", це назви, які використовуються в ЄС, в міжнародному праві. Але, на мою думку особисту, це порівнювальні речі. І тому очевидно, що законодавство щодо статусу таких територій воно буде оновлюватись відповідно до європейських правил. Це якраз таки один з пріоритетів в рамках переговорів з Європейським... Навіть не пріоритетів, це одне з усіх тих обов'язкових кроків, які ми маємо зробити.

Але є друге питання. Питання, яке полягає в тому, що таке території Смарагдової мережі, що таке території Natura 2000 або інших програм природоохоронних. Це питання до нас, до профільного міністерства, до громад, до регіональних влад. Для мене просто це першочергова історія: які саме території ми захищаємо.

Друга річ, вона є важливою у випадку там правових гарантій, якщо порушується і не здійснюється захист, це, безумовно, потрібна річ. Але все одно спочатку нам треба мати виважену карту того, що ми відносимо до тих територій, що не відносимо, з якого приводу відносимо. І це те, що можна робити тут і зараз.

Я дуже дякую, що згадалася Смарагдова мережа. Це дуже правильна історія. Але теж треба розуміти, що тут треба дуже зважений робити підхід і відносити до таких територій, справді, те, що потребує захисту. Тому що суспільство розвивається, і люди використовують ті чи інші території для того щоб жити, для того щоб будувати ...*(Не чути)* природоохоронних земель, а потім є проблеми з пошуком місць для будівництва промислових об'єктів. ...*(Не чути)* для людей, які опікуються захистом природи. Але, очевидно, що для уряду важливий є ...*(Не чути)*, що наше Міністерство економіки, захисту довкілля та сільського господарства досить активно працюватиме, я знаю, в команді є дуже фахові люди, які, власне, природоохоронними заходами займаються. І я впевнений, що ...*(Не чути)*

Дуже дякую.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дякую, пане Тарасе. Дякую за вашу участь, за роз'яснення. Я думаю, що дійсно питання нагальне і існування цієї карти, розуміння чіткості меж природоохоронних територій для нас це критично важливо. Я думаю, що якраз така визначеність, така чіткість, захищена законом, вона могла б знати величезну кількість питань, які у нас сьогодні виникають.

Ми будемо якраз, ми маємо тут заступника міністра економіки, захисту довкілля та сільського господарства, ми будемо зараз якраз йому передавати слово. Ми вдячні, що він вчора з нами провів цей день і відвідав в тому числі і Полонину Руну, бачив, як відбувається будівництво того, що називається на сьогодні ще будівництвом, то буде, власне, важливо і цікаво почути позицію міністерства, як воно бачить з точки зору виконання своїх функцій,

там оцінки впливу на довкілля тих чи інших... я не знаю, територій, будівництва і так далі.

Але перед тим, як знову ж таки надати слово пану Віталію Кіндратіву, я хотіла би зазначити, пане Романе Сарай, ви казали про те, що ви залучаєте громадськість і оголошуєте, заздалегідь анонсуєте заходи, де відбуваються ці громадські обговорення і готові залучити всіх до змістовних і відкритих обговорень, то ось я отримала щойно повідомлення про те, що останній такий захід, інформація про нього була оприлюднена за 13 годин до нього, ввечері, і є певні обмеження доступу до матеріалів та стадій їх розробки, принаймні для громадськості. І я думаю, що ви врахуєте це на майбутнє і таких короткотермінових анонсів більше не буде, а все-таки вони будуть відбуватися, хоча би просто у відповідності з законом.

САРАЙ Р.Д. Звичайно.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дуже дякую.

Бачите, ми отримали це зобов'язання, тому будемо надіятися, що воно буде далі виконуватися.

Будь ласка, пан Віталій Кіндратів, заступник міністра економіки, довкілля і сільського господарства України.

КІНДРАТІВ В.З. Дякую, Іванно Орестівно.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Я просила би, пане Віталію, щоби ви з урахуванням того, що ми бачили вчора, тобто предметно.

КІНДРАТІВ В.З. Звичайно, повна картина.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дуже дякую. Я не знаю, якщо вам зручніше вийти так, щоби вас всі бачили.

КІНДРАТІВ В.З. Якщо можна, тут.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Вам так зручніше? Будь ласка. Дякую.

КІНДРАТІВ В.З. Шановні колеги, доброго ранку. От сьогодні таке дуже розрізнене відчуття: з одного боку, ми збираємося говорити про великі екологічні історії, з іншого боку, сьогодні ворог вночі знову атакував нашу енергетику і зруйнував дуже значний відсоток генерації, яка забезпечує розвиток країни, розвиток ВПК, забезпечує можливість протистояти ворогу. Тому така от дуже цікава дискусія у нас сьогодні може виникати.

Вчора я був, окрім відвідання полонини, я ще був на форумі Re:Open Zakarpattia, де проговорювались питання релокації бізнесу. І це теж така дуже цікава дискусія, коли приїжджає великий об'єм релокованого бізнесу з територій, де зараз ведуться військові дії, або можуть вестися, або вже дуже велика військова складова там є, там Харківщина, Донеччина, Дніпропетровщина, Запоріжжя, куди долітають КАБи і руйнують нашу промисловість, і звідти великі промислові підприємства, які створюють додану цінність, які генерують можливість нам боротися з ворогом, вони переїжджають в більш захищені регіони. І ми всі розуміємо, що на сьогодні так сталося, що Закарпаття – найбільш захищений регіон, і підприємства перевозять сюди велику промисловість, завдяки якій ми стоїмо і боремося, а в них банально не вистачає енергетичних ресурсів.

Зрозуміло, що питання розвитку відновлювальної в тому числі енергетики, воно має бути в рамках і в межах чинного законодавства. Це зрозуміло. З того, що ми бачимо, якщо ми повертаємося до ситуації, навколо якої ми зібралися, ми вчора були на Руні. З одного боку, класне і красиве місто, з іншого боку, воно ще в радянські часи було урбанізовано. Ми їхали з вами по... всі їхали разом по дорозі, якій вже більш ніж 50 років, яка, по суті,

була тільки приведена там до ладу, щоб ми в тому числі могли туди піднятися.

Процедура оцінки впливу на довкілля, вона важлива, ми її будемо вивчати, відповідно вивчати який вплив буде мати ця діяльність, якщо вона буде там відбуватися, який масштаб, яка інтенсивність, яка тривалість цього впливу буде. Але ми всі добре знаємо, що наразі це питання призупинено судовими розглядами. Є оскарження в суді містобудівної документації, детального плану території. Першу інстанцію, я так розумію, що було пройдено і зараз відбувається апеляція. Як тільки апеляційна інстанція прийме відповідне рішення, Міністерство із задоволенням підніме всі документи і буде вивчати всю ту роботу, яку, з одного боку, зробили ті, хто досліджував і готував всі матеріали, з іншого боку, ті тези, які нам дає і громада, і громадськість, і там регіональна влада. Це все буде визначено, оцінено і зроблено відповідний документ, який називається: оцінка впливу на довкілля.

Дякую.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Правильно я розумію, що ви не можете проводити оцінку впливу на довкілля доки іде судовий розгляд?

КІНДРАТІВ В.З. Наразі оцінка впливу на довкілля призупинена, поки йде судовий розгляд.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Ми ж з вами точно розуміємо, що коли ідеться про один вітряк, він не потребує оцінки впливу на довкілля. Якщо ідеться про де-факто вітрогенеруючу електростанцію, так, бо ми бачили, нам колеги вчора представили, ідеться про потенційно 30 вітряків на Полонині Руні, вже ми бачили основу, так звані фундаменти для кількох із них, які вже повністю залиті і підготовлені до наступних робіт, то так виглядає, що цей

процес оцінки впливу на довкілля мав би все одно відбуватися з огляду на те, що проводяться роботи.

КІНДРАТІВ В.З. Дивіться, по документах, які ми маємо, якими ми оперуємо як орган державної влади в межах і спосіб, ці роботи ведуться відповідно до декларації про початок будівництва робіт, яку відповідні органи видали. Ця логіка є роз'яснення ДІАМ, що будівництво фундаментів не вважається відповідно будівництвом вітряків. Це офіційний документ іншого органу виконавчої влади. І позиція є Міністерства екології, яка посилається на те, що відповідні будівництва це є компетенцією відповідно іншого органу виконавчої влади. Ми зі свого боку із дуже великим очікуванням хочемо приступити до процесу оцінки впливу, як тільки у нас буде відкрита до цього законодавча можливість.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дуже дякую.

Я рада, що з нами є голова ДІАМ, ми точно хочемо почути цю позицію. Я думаю, що багатьох вчора зацікавив підхід ДІАМ стосовно того, що фундамент вітряка є окремою якоюсь конструкцією і не має відношення до самого вітряка. Але ми надамо вам слово, пане Олександр, пізніше, добре, після виступів наших колег.

Можливо, на цьому етапі є питання до заступника міністра? Поки що немає.

МАЙСТРЕНКО Н.М. Дозвольте?

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Так, пан Олег Листопад, будь ласка. Пані Наталю, перепрошую, зараз, у нас тут в залі є питання.

ЛИСТОПАД О. Олег Листопад, експерт Мережі захисту національних інтересів АНТС.

У своєму короткому виступі ви три рази сказали неправду і два рази зманіпулювали. Ви сказали про цінність енергосистеми. Згоден. Як ветеран війни цієї я вам скажу про цінність природи для виживання. Якби не ці посадки, ярки і все інше, наші втрати були би просто шаленими. А ви пропонуєте обміняти довкілля – отак, на ці вітряки, які є прекрасною мішенню для ворожих дронів і ракет. Тому, будь ласка, наступного разу акуратніше з цими всіма речами. Ми всі так само, як і ви, українці і страждаємо від цих обстрілів. Не треба тиснути на нашу жалість. А ви майте, будь ласка, совість.

Щодо ДІАМ, то тут треба розбиратися дуже акуратно і дивитися, чому, очевидні речі, стоїть фундамент велетенський, вчора члени Європейської комісії і інших представництв дивляться на це отакими очами і питають: як можна цю споруду не вважати частиною, яка підлягає оцінці впливу на довкілля. Логіка просто елементарна. Дивитися в очі і казати, що це не так, це просто вважати всіх за ідіотів. Не треба нас вважати за ідіотів.

Дякую.

КІНДРАТІВ В.З. Так а в чому питання?

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Пане Олеже, я все-таки пропонувала задати питання, давайте ми будемо вести цю дискусію максимально, у нас тут... розраховувати в конструктивний спосіб.

Будь ласка, пане Віталій.

КІНДРАТІВ В.З. Я хотів би тоді, якщо так було до моєї совісті апелювано, хотів би якусь методологію розрахунку, що таке совість і як її мати. Тому що ці маніпулятивні заяви про те, що віддаємо екологію, енергетику, ну давайте мати чистий розрахунок. Один відсоток Полонини Руни, біля одного відсотка, можливо, буде забудований вітряками. Ну, що ми віддаємо і про що? Це перша історія.

Друга історія. Ще раз, позиція Міністерства економіки, довкілля і сільського господарства: як тільки у нас буде законодавчо відкрита можливість провести оцінку впливу на довкілля, ми з великим задоволенням максимально ретельно вивчимо.

Дякую.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дякую, пане Віталію. Я згодна з закликом, все-таки там уникати тут якихось особистих звинувачень чи таких емоційних заяв. Давайте спробуємо вийти на якийсь результат.

Будь ласка, пане Дмитро Любота, колега, член комітету нашого.

ЛЮБОТА Д.В. В мене тоді запитання до Віталія пана. А от ви кажете, що потрібна законодавча ініціатива. Я розумію, що я зараз дивлюся цю інформацію, що дійсно потрібно зробити внесення в закон, щоб це було єдиною частиною, тобто, що потрібно...

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Включіть, будь ласка, мікрофон.

КІНДРАТІВ В.З. Не законодавчу ініціативу, у нас на сьогодні, дякуючи народним депутатам, уряду, доволі непогано пропрацьована взагалі вся система. У нас питання в тому, що у нас зараз через апеляцію заблокована можливість проводити оцінку впливу.

ЛЮБОТА Д.В. Як взагалі так сталося, що почалося будівництво без оцінки оцієї? Я не можу зрозуміти.

КІНДРАТІВ В.З. Це точно не до Міністерства економіки питання, як це сталося, коли почалося будівництво. Більше того, є відповідні рішення екоінспекції і ДІАМ, які кажуть, що це непов'язані речі, що їх можна розділяти.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Маємо тут і представника екоінспекції. Ми будемо мати можливість і керівнику ДІАМ, і представнику екоінспекції задати ці питання. Зараз, пане Романе, я спочатку дам можливість пані Олені Вінтоняк, членкині нашого комітету, задати питання.

ВІНТОНЯК О.В. Я зараз таке питання задам, напевно, спочатку вас здивую, але я б попросила все ж таки надати на нього відповідь. Напевно, представнику забудовнику. У нас є представник ДІАМ і представник забудовника, да. Скажіть мені, будь ласка, а от оцю конструкцію вітряка можна там просто вкопати в землю, не облаштовуючи оці великі конструкції? Дякую. Ну, так, щоб не порушувати.

НОВИЦЬКИЙ О.В. Дякую за запитання.

Ще раз. Чи можна поставити вітротурбіну без фундаменту. Правильно я розумію?

ВІНТОНЯК О.В. Щоб вона працювала.

НОВИЦЬКИЙ О.В. Звісно, ні.

ВІНТОНЯК О.В. Звісно, ні. Отже, це є складова?

НОВИЦЬКИЙ О.В. Ні.

ВІНТОНЯК О.В. Як?

НОВИЦЬКИЙ О.В. Так. Ми можемо виконувати згідно нашого чинного законодавства різні етапи роботи.

ВІНТОНЯК О.В. Я говорю не про різні етапи робіт, а я кажу про конструкцію. Це єдина конструкція?

НОВИЦЬКИЙ О.В. Ви ж спрашуєте, чи можна будувати фундамент окремо. Я вам кажу: так, можна.

ВІНТОНЯК О.В. Я не задала питання, чи можна будувати, я задала питання, чи можна вкопати цю конструкцію вітряка, не збудовуючи оцей фундамент. Не можна.

НОВИЦЬКИЙ О.В. Я ж вам відповідаю, що фундамент можна будувати окремо.

ВІНТОНЯК О.В. Я не питаю, чи можна його будувати. Я питаю, чи можна вітряк поставити без фундаменту.

НОВИЦЬКИЙ О.В. Вітряк поставити не можна. Вітряк ...*(Не чути)*

ВІНТОНЯК О.В. Не можна. Якщо не можна, значить, це складова вітряка. Правда ж?

НОВИЦЬКИЙ О.В. Ще раз кажу, ми будуємо...

ВІНТОНЯК О.В. Ну, ми всі зрозуміли. Дякую.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дякую, колеги.

Ви бачите, що у нас уже стає в залі гаряче. І я хотіла би зараз запросити до слова наших колег, великих друзів України – членів Європейського парламенту, які роками, а дехто, як Міхаель Галлер, репортер з питань України в Європейському парламенті, десятиліттями працює над тим, щоб

максимально допомагати Україні. І я просила би pana Галлера з точки зору європейського законодавства, можливо, безпосередньо німецького досвіду встановлення, в тому числі, вітряків сказати нам кілька слів, а як це все бачиться з боку Європейського Союзу.

МІХАЕЛЬ ГАЛЛЕР М. (*Синхронний переклад*) Шановні колеги та друзі, дуже дякую. Мені зараз треба відключити переклад, тому що мені трішки заважає він.

Дякую дуже за запрошення взяти участь у цій дискусії. Дуже цікаво було мені слухати всі ваші обговорення про баланс між економікою та екологією та всіма питаннями, і ваше намагання зробити це у конструктивний та плідний спосіб. Так, я вже багато років працюю з Україною. Стосовно Закарпатської області мені дуже цікаве питання було в рамках імплементації проєкту побудови гірськолижного курорту в Свидовці не тільки з економічного, а найбільш цікавіше з екологічної точки зору. Там, дійсно, як це відбувалося з урахуванням положень міжнародних конвенцій, які ратифікувала Україна. Тому що, на нашу думку, саме на цій території були праліси, і як вони вирубались інколи за порушенням вимог законодавства.

Але це вже було таке дуже конкретне, специфічне питання. Але те, що зараз відбувається стосовно ситуації з побудовою вітряків, в умовах Німеччини, в принципі, звісно, їх можна будувати і встановлювати, це не заборонено жодними положеннями. Але реалізація вже на землі таких проєктів, це не федеральне питання, це не національне питання, це питання земель окремих. І в кожній землі дуже відрізняються положення відповідні в залежності від позиції населених пунктів чи то селищ, чи то міст. І що стосується того, як оцінюється вплив на навколишнє середовище, якщо є можливість побудувати таку конструкцію десь на звичайному полі, тоді дерева, звісно, не вирубаються. Але краще ж побудувати вітряк на горі десь, якомога вище, там, де вітряно, да. А на горах, звісно, доводиться вирубати і

зрізати дерева для того, щоби звільнити місце. І оцей екобаланс з точки зору впливу на навколишнє середовище має перевищувати переваги, і саме це вимагає більш детального аналізу і уваги.

І саме в нашому німецькому законодавстві там дуже багато відмінностей є між 16 землями, в яких будуються такі вітряки. І, звісно, будуються вони, наприклад, вздовж узбережжя, тому що там багато вітрів і там можете побачити вже працюючі вітряки. І також інколи в населених пунктах вони будуються на самому узбережжі, тому що там було визнано доцільним розміщення такого вітряка.

Але в реальності у нас так багато виробляється енергії за рахунок цих вітряків, тому що її транспортують в південні землі. І я думаю, в Україні не лише протягом воєнного стану, а й після звершення війни також будуть території, які потребуватимуть більше відбудови, більше зусиль в напрямку реконструкції, і звідси і потреба вища буде в енергозабезпеченні. Тому питання постає: виробництво і будівництво таких вітряків в Закарпатському регіоні, де вітряно.

Думаю, що з нашого боку єдина порада буде виробляти якомога більше за рахунок існуючих спроможностей для того, щоб це можна було транспортувати в центри індустріального розвитку, будівництва і відбудови. Але водночас не треба переоцінювати спроможність таких віддалених територій, тому що там також живуть люди, які не задоволені, які будуть скаржитися.

І в Німеччині так само, у нас були затримки з будівництвом, тому що стосовно кожного вітряка існує можливість того, що хтось буде скаржитися в адміністративний суд. І інколи це призводило до дуже істотних затримок з реалізацією відповідних проєктів. Але знову ж таки у нас це питання вирішується на місцевому рівні. У нас є власники землі, фермери, які хотіли би підвищити доходи від свого господарства, і вони казали: так, я дозволяю будувати вітряк на своїй території. І в них виникали проблеми і суперечки з сусідами, тому що вони казали. Інколи вони досягали згоди щодо зменшення

викидів вуглекислого газу (CO₂), і це також вони грали на тому, що це йшло з узгодженням з законодавством зі зменшення викидів, парникових газів, і тоді, да, вже якийсь окремий вітряк будувався під егідою того, що це було для забезпечення зменшення викиду. Але це призводило до конфліктів з сусідами. І тоді починали аналізувати, показувати, яка загальна вигода була для економіки на відміну від вигоди, яку конкретно людина хотіла отримати від будівництва вітряка на його або її території. І знову ж таки це призводило також до суперечок стосовно тіні та перешкоджання потрапляння сонця від таких вітряків.

Багато аспектів бралось до уваги. Але я повернувся до законодавчих положень. На федеральному рівні вимоги є уніфіковані, єдині, в Німеччині також це питання, як я казав, вирішується на місцевому рівні, і також всі визначають, скільки і чого вони хотіли б отримати. І, звісно, також є завжди можливість оскаржити відповідне рішення в суді. Тобто дуже багато всього.

Я сам з Німеччини і хотів би просто вам порадити не лише мій досвід враховувати, але порівняти положення, які в інших країнах існують, і також враховувати те, що на загальноєвропейському рівні існує, і як ці положення європейського законодавства були імплементовані на рівні національного законодавства, і визначити для себе найкращу практику. Оце буде моя рекомендація вам у цьому випадку.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. *(Синхронний переклад)* Дякую, пане Міхаелю.

Хотіла би зараз від вас перейти одразу до іншого колеги з Європейського парламенту. Він з гірської країни походить і може розказати нам про практичні кейси застосування вітряків у різних частинах країни. Гельмут Брандштаттер, будь ласка, вам слово, перший заступник комітету, Асоціація парламентських комітетів. Будь ласка, раді вас чути, пане Гельмуте.

Ми вас не чуємо. Це в нас проблема чи... Ні? Так, чуємо вас добре. Все працювало.

ГЕЛЬМУТ БРАНДШТАТТЕР. *(Синхронний переклад)* Дякую. І дуже дякую, пані Іванно, бажаю вам усього найкращого у сьогоднішньому засіданні.

І хотів би коротке зауваження спочатку зробити. Тому що я хотів висловити, наскільки ми вами захоплюємося, в умовах воєнного стану, і ми знаємо, що відбувалося минулої ночі також, наша повага, а ви все одно продовжуєте думати про своє майбутнє, займатися питаннями корисних копалин, природних ресурсів, захисту навколишнього середовища.

І ми в Європі, ми усвідомлюємо, наскільки далеко ви вже просунулися в обговоренні цих питань, і пан Міхаель Галлер вже казав, що дуже важливо пам'ятати, що в Європі ми мали справу з цими питаннями. Ви зараз думаєте про спільне майбутнє і зараз, що стосується переговорного процесу в Європі, ми намагаємося досягти ще більшого консенсусу щодо прискорення процесу переговорів. Ми маємо велику більшість, яка вже зараз виступає за швидкі та успішні переговори, успішне їхнє проведення.

Пару слів про Австрію, звідки я родом. Якщо ви будете їхати до Відня, ви побачите всі ці вітряки на шляху, і дуже легко їх помітити, на рівнинах, там, де люди займаються сільським господарством, там, де не дуже багато втручання в навколишнє середовище відбувається. Але коли ви переїжджаєте до гірської місцевості, то ситуація міняється, там проводяться референдуми для того, щоб досягти згоди.

Ви знаєте, що ми туристична країна, і в Австрії існує згода щодо того, що переважно туризм та гірськолижний спорт в Альпах має реалізуватися, і тому ми хотіли би, щоб там взагалі вітряків не було. Але, звісно, у нас також є відмінності у думках, та в нас є величезні території, де будуються гідроелектростанції, і за рахунок водної енергії у нас немає потреби. Але знову ж таки зараз зменшуючи залежність від російського газу, також

вимагає більшої ініціативи з нашого боку щодо забезпечення енергонезалежності.

Щодо Європейського Союзу, ми вважаємо Україну ключовим зовнішнім партнером у реалізації проєктів з відновлювальної енергії, і, звісно, у нас Україна серед пріоритетів. Тому що у нас є розуміння надзвичайної важливості. Узгодження України з енергоринком, газовим ринком Європи до 2027 року, зараз прогресує. І у нас також, як і Міхаель Галлер зазначав, то у нас є питання щодо будівництва вітряків, коли люди не задоволені і проти встановлення вітряків на відповідних землях. І у нас є також вздовж узбережжя будівництво вітряків, досягнуто згоди для того, щоб зменшити втручання.

Але знову ж такий позитивний момент є, що Україна на шляху до членства Європейського Союзу зараз знаходиться, і це відкриває можливості для інвестицій, ц

є сектор відновлювальної енергії. І знову ж таки всі ці кластери, які ми обговорюємо, якщо буде досягнуто прогресу у напрямках здійснення певних кроків, це відкриє можливості для мільярдних інвестицій. І знову ж таки ми маємо дезінформаційну кампанію з боку Російської Федерації, нам треба боротися з дезінформацією для того, щоб всередині Європейського Союзу ми усвідомлювали, що ми потребуємо один одного і що наскільки важливо прискорити процес переговорів для того, щоб ви досягли своєї мети.

Дякую дуже.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дякую, Гельмут.

Ми, дійсно, потребуємо відданої і такої активної роботи наших друзів всередині Європейського Союзу, які можуть пояснювати і своїм громадянам, і урядам необхідність рухатися максимально швидко. Але для того, щоб у вас, колеги, були аргументи стосовно цього, нам треба тут робити свою так само домашню роботу для того, щоб озброювати вас позитивними додатковими аргументами щодо швидкого просування переговорів.

Також маємо на зв'язку теж давнього друга України, напевно, яка теж вже понад десятиліття бореться за розуміння європейцями українців, за пріоритезацію якраз європейської інтеграції України, колишню членкиню Європейського парламенту, а зараз голову "Форуму за стійку демократію" пані Віолу фон Крамон-Таубадель.

Віола, можливо, кілька слів від вас. Ви знаходитеся зараз в Україні і шкода, що не безпосередньо тут із нами, але дякуємо за вашу роботу і запрошую вас до слова.

ВІОЛА ФОН КРАМОН-ТАУБАДЕЛЬ. *(Синхронний переклад)* Дуже дякую за те, що запросили мене на це виїзне засідання парламенту. Я також думаю, що ця тема дуже важлива. Щоб бути на місці... Вчора ви виїжджали на місце, я вважаю, це дуже важливо бути на місці і бачити своїми очима, що відбувається. Дуже приємно, що брали участь в цьому виїзному... якраз політики з Києва.

Я завжди виступала за альтернативну енергію, за вітряки. У Німеччині ми також запровадили таку систему, що німецькі громадяни можуть, скажемо так, долучитися до акцій купівлі таких вітряків за 500 євро. Ідея такої ініціативи – це залучати більше населення до, скажемо так, до лобіювання питань альтернативних джерел енергії, щоб вони менше виступали проти. І, звичайно, люди мають стимул, зацікавлені підтримувати вітрову енергію. Я думаю, що така... Я дуже рада, що нарешті Україна почала працювати над цією концепцією децентралізованої енергетики. То ми бачимо, які небезпечні можуть бути балістичні ракети Росії. І якщо дійсно наша енергетична система централізована, це великий ризик для неї. Тому дуже важливо якраз децентралізувати систему енергетики в Україні.

Ми також повинні приміняти і дотримуватися, звичайно, екологічних норм. І це, звичайно, про це говорилося спікерами у цій кімнаті і іншими спікерами онлайн. У Німеччині, у нас є дуже багато випадків, коли такі проєкти... Коли ми говоримо, різні проєкти, вони будувалися якраз в тих

місцях, де було гарна вітряність, але були проблеми з екологічними нормами. Тому що деякі території в Німеччині, вони більш такі екологічно чутливі і мали проблеми із побудовою вітряних станцій. Тобто деякі речі виглядають дуже добрими на папері, деякі проєкти, але ті проєкти дуже важко реалізувати на практиці.

І, звичайно, ми завжди повинні брати до уваги якраз цю, скажімо так, захист природи з самого початку, коли ми думаємо про проєкт, тобто не приховувати деякі речі, бути відкритими, залучати експертів, екологів, науковців з університетів. В Німеччині, я б сказала, що ми маємо... ми говоримо, що ми маємо федеративну землю і відповідно планування таких проєктів, підтримка громад в різних федеративних землях, Німеччина, вона відрізняється.

В деяких федеративних землях ми навіть... нам дозволено будувати вітряні станції навіть у лісах, але не, скажімо так, не в заповідниках. Тож ми розуміємо, якщо ми говоримо про... Але треба пам'ятати, що і ліси, і болота, вони, скажемо так, є територією, яка зберігає нашу природу, відповідно коли ми будуємо вітряні станції там, ми просто повністю знищуємо поверхневий шар землі. Такі речі треба передбачити з самого початку. Ми не можемо знищити поверхневий шар землі, тому що це фундаментально, поверхневий шар землі – це фундаментальний для ґрунту. Тому відповідно, коли починати роботи, потрібно розмовляти з експертами, з науковцями. Але, звичайно, коли ми говоримо про роботу з екологами, не потрібно їм погрожувати, не потрібно чинити тиск на них. Тобто коли ми говоримо на початку розробки таких планів, нам потрібно залучати всі можливі категорії людей, тих, які проти навіть нас. Тобто нам потрібно знаходити розуміння і спілкуватися з ними на самому початку. Тому що в кінці кінців ми зацікавлені, щоб був позитивний результат нашого проєкту. Тому відповідно якщо ми бачимо, що справа передається в суд, тобто що буде далі, які будуть результати цього судового рішення. Тому краще не допускати того, щоб справи передавалися в

суд, і тому треба спілкуватися якомога більше з усіма можливими партнерами. Потрібно розуміти точки зору інших сторін на місцях.

Я думаю, що ми повинні брати до уваги багатство всіх Карпатських гір. Якщо говорити про Німеччину, такі вітряні станції ніколи би не були побудовані на вершинах гір в Німеччині. Тому що, по-перше, в Німеччині дуже сильні вітри і така позиція вітрових станцій була б нестабільна. Звичайно, ми розуміємо, що вітрові станції хочуть будувати на горах, де велика вітряність, щоб отримувати позитивний результат. Тобто потрібно дивитися на майбутнє, потрібно не тільки думати про вигоди, які ми отримаємо з вітряної енергії. Також треба думати про ті вигоди, які ми отримаємо і з точки туризму.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Я не знаю, чи в колег є до наших європейських колег зараз якісь питання, уточнюючі, але це конкретно те, що ми намагаємося зараз тут зробити на нашому спільному засіданні, якраз залучивши найширше представництво і різних абсолютно стейкхолдерів, намагаючись, дійсно, створити той майданчик, на якому кожен може один одного почути і спробувати знайти спільне, збалансоване рішення.

Я трішки зміню, пане Валентине, трішки зміню порядок, якщо дозволите, порядок виступів. В нас мав бути присутній пан Некрасов, перший заступник міністра енергетики України. Якраз через цей масштабний обстріл, якого ми зазнали цієї ночі, він виїхав на одне із місць влучень, і він не зможе бути тут. Ми маємо на місці представника Міністерства енергетики. Я думаю, що ми трішки пізніше тоді йому надамо слово.

Але я би зараз, напевно, у нас уже досить так це все емоційно набирає обертів, я би дала слово, можливо, якраз для презентації цього бачення розвитку вітрогенеруючих потужностей на Закарпатті генеральному директору ТОВ УК "Вітряні парки України" пану Владиславу Єременку.

Я дуже вдячна, пане Владиславе, що ви є тут з нами, що ви готові до цієї розмови, до цієї дискусії. Я би була вдячна, аби ви, може, якусь ширшу

картину вашого бачення нам дали. І далі ми тоді перейдемо до подальших і питань, і розмови, і включень представників від Держлісагентства, Укренерго, очевидно, і представника голови ДІАМ, який є тут сьогодні разом з нами теж.

Будь ласка.

СРЕМЕНКО В. Доброго дня, шановні колеги! Чутно мене всім?

Так, дійсно, я генеральний директор компанії "Вітряні парки України". Дуже приємно, що сьогодні, в суботній день, така велика кількість людей проявила увагу до, я вважаю, не дуже великого нашого вкладу в енергетичну стабільність і незалежність України, але все ж таки скоріш за все вагому.

Дякую за можливість, що можу сьогодні виступати. Перш за все я хочу подякувати всім присутнім представникам Верховної Ради, колегам з компанії "Ліси України", ДІАМ, міністерству, хто долучились, нашим колегам, хто допомагає нам в розвитку проєктів, хто періодично коректує наші дії, хто періодично додає можливості нам все ж таки подивитись на ситуацію по-іншому.

Дякую громадам, котрі сьогодні виконують рушійну роль в цьому процесі розвитку саме в цьому регіоні і відпрацювання моделі майбутньої енергетики і взаємодії бізнесу і співпраці з громадами.

Ну, звісно ж, колективу нашого підприємства, котре кожного дня як на виробничих дільницях, так і на процесі девелопменту, в процесі розвитку техпроєктів віддається повністю тому, щоб в Україні саме було багато відновлювальних джерел, саме виробництва вітру.

Дякую науковцям, котрі нас підтримують в цій діяльності, фаховим науковцям, котрі дійсно вивчають ті аспекти і допомагають нам розібратися, як нам інтегрувати наші вітроенергетичні об'єкти в екологічне середовище і майже не впливати на нього.

Що я хочу сказати про розвиток вітроенергетики. Так, дійсно, ми компанія, котра вимушена була релокуватися зі східної частини України в

2022 році. Так, дійсно, в Закарпатті, раз ми кажемо про регіональний розвиток, були зроблені всі умови для того, щоб підприємства релоковані могли знайти собі нову доріжку. І так, дійсно, не тільки закарпатською регіональною владою, а і громадами, і центральними органами влади, в тому числі вищим нашим керівництвом, було зроблено все для того, щоб саме в Закарпатті ми могли розпочати відновити кращі інженерні практики і кращі практики важкого машинобудування і в тому числі енергетичного машинобудування.

Але все це перш за все можливо тому, що велика кількість наших з вами громадян сьогодні на сході України і в тому числі на моїй Батьківщині, в Краматорську, відстоюють наші інтереси зі зброєю в руках. За це їм окрема моя пошана і вдячність. І я впевнений, що ми тут зробимо все для того, щоб їм там було значно легше і значно простіше відстоювати інтереси нашої країни на сході і на світовому рівні.

Тепер, що стосується вітропарків України. "Вітряні парки України" дійсно релокувало виробництво в 2022 році, почали релокувати, саме в Закарпаття. З того часу ми заснували тут низку підприємств, індустріальний парк відкрили. Зробили значний внесок у розвиток конкретних громад. І перш за все це стосується того, що ми єдиним виробником вітроенергетичного устаткування. Це устаткування повністю сертифіковане і розроблене в Німеччині, ми користуємося ліцензіями від німецьких дизайнерських центрів. Наші моделі, котрі зараз ми пропонуємо для ринку не тільки Закарпаття, а і України, це 5,2-мегаватна турбіна заввишки 100 чи 140 метрів. І з 2025 року, і кожен рік, ми постійно поглиблюємо нашу локалізацію. Тобто робимо все для того, щоб в Україні могло виготовлятися сучасне обладнання, могло інтегруватися в нашу не тільки енергомережу, а і конкретно в громадах, і давати користь. Так, дійсно, групою компаній "Вітряні парки України"... Я просто не бачу, перемикає хтось слайди, чи ні.

ЄРЕМЕНКО В. Ми вже пройшли декілька слайдів. Тут нажимати.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Колеги, хто технічно нам тут може допомогти?

ЄРЕМЕНКО В. Куди направити ці...

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Можна, будь ласка, якось...

ЄРЕМЕНКО В. Ну, давайте вже на наступний слайд тоді, до запланованих проєктів в Закарпатті зразу перейдемо. Тому що першу частину я вже сказав, да, це наше виробництво. Далі, будь ласка. Да, оце.

Тобто на сьогоднішній день групою компаній... Ми вчора спілкувалися з поважними колегами про те, яка кількість планується чи роздивляється нашою компанією для того, щоб спроектувати, збудувати. Ця карта не є новою, її багато хто бачив, ми її не скриваємо.

Саме чому така кількість? Можна сказати, що то багато чи мало, як проводився розрахунок, чому ці території. Тобто перш за всі є дві складові вибору проєкту. Це наявність вітропотенціалу – це основна складова. Друга складова – це наявність розмістити. І саме головне – це бажання громади.

В Закарпатті змінилася ситуація дуже серйозно. Чому? Тому що з початком роботи саме в Закарпатському регіоні компанією була запропонована тісна співпраця з громадами, а саме щоб громади могли приймати участь не тільки на етапі будівництва і розміщення якихось об'єктів, а і плюс впродовж всього терміну експлуатації станції, тобто отримували частину доходу від генерації саме в громаду. І це дає велику перевагу для розвитку саме громадських систем і розвитку саме зайнятості населення і збереження нашого потенціалу як українців, не тільки наукового і технічного, а і етнічного, котрий існує у нас.

За час роботи в громаді, в тій, в котрій розміщено виробництво, сформовано вже 2,5 тисячі робітників, це робочі місця, з конкретною виплатою ПДФО. Це понад 150 мільйонів гривень на рік громада отримує ПДФО тільки від розміщення виробництва. Це виконання низки соціальних напрямів. Тому що як тільки з'являється велика кількість людей, то ми були вимушені, акціонери були вимушені прийняти рішення по будівництву житла для того, щоб їх розмістити, і відповідно по тим ремонтам соціальних об'єктів, котрі треба було виконувати. Тому було збудовано на 126 квартир вже перше містечко, котре повністю заселено. Була відремонтована школа. Було розміщено там майже 350 дітей, котрі як переїхали з інших регіонів, так і долучаються місцеві наші мешканці, мається на увазі Закарпаття. І саме головне, що громада жила. Тобто як тільки виконуються якісь інфраструктурні проекти, то це зразу дає поштовх для розвитку в тому числі інфраструктури. Вже понад 50 мільйонів було вкладено тільки за цей період в розвиток різного роду інфраструктурних напрямів.

Наступний слайд. Території, де розміщуються саме вітротурбіни, що дають? Тобто дають можливість громаді жити, дають можливість громаді чітко спланувати своє майбутнє на декілька, навіть десятки років і зробити її сталим розвитком. Тобто одна ВЕУ в рік дає для громади у вигляді 3 відсотків близько від 1,5 до 2 мільйонів в залежності від об'єму генерації.

Групи ВЕУ від 20 до 30 турбін – це 50 мільйонів на рік додаткових доходів громади виключно від 3 відсотків, не враховуючи ПДФО, котре сплачується підприємством, не враховуючи оренди землі і не враховуючи там інших сервісних систем, котрі з'являються навколо вітростанцій. Це за 25 років експлуатації громада з середньою вітростанцією може отримати до 1 мільярда доходів. З планових доходів, кожного місяця отримувати. Не дотаюватися ні з держави, а саме за рахунок того, що вона заробляє. Вона може, отримавши у себе на території потужну підстанцію, може розміщувати і давати землі для розвитку інших виробництв. Може зробити ще додаткові робочі місця. Тобто це майбутнє. Коли громада починає розвиватися, вона

стає заможною, вона складає з себе заможні регіони, і заможні регіони складають тоді заможну країну.

Звісно, до нас частенько кажуть про те, що виконуючи проєкти, чи ми відповідаємо чи не відповідаємо тим чи іншим екологічним нормам. Компанія не може інтегрувати жоден промисловий проєкт, жодну вітротурбіну, не враховуючи екологічні фактори. Тому сама по собі вітроенергетика – це є в світі вже доказаним фактом, екологічно чистим виробництвом електроенергії. Сама по собі електроенергія – це є вже доказаним фактом на території України, що то є розгалужена генерація, котра теж потерпає від нападу ворога, котра теж руйнується, але вплив руйнування одного вітряка – це значно більша, складніша задача для ворога, ніж руйнування великої теплової чи атомної станції. Простіше її відновити і почати генерацію електроенергії. Це стабільність енергетична регіонів. Звісно, виконуючи всі ці наші будівельні роботи, а у мене вже 15-річний досвід роботи, то всі ці екологічні фактори ми враховуємо.

Чи є в нас помилки, чи є в нас якісь недоліки, то нам їх опоненти чи громадське обговорення завжди підказують, де ми повинні звернути увагу на ті чи інші особливості, і ми їх завжди враховуємо.

Сама процедура виконання проєктів, вона займає від 18 до 24 місяців, тобто проєкт не може бути виконаний дуже швидко. Тобто йде підготовча робота, залучається велика кількість різного роду фахівців як екологічного напрямку, так і фахівців будівельного напрямку: інженерів, конструкторів, логістів, хто розраховує ті чи інші можливості території, куди ми можемо здійснити доставку і монтаж. Здійснюється щорічний сезонний післяекологічний моніторинг. Це обов'язкова вимога нашого діючого законодавства, і тому при будівництві станції, при завершенні будівництва, не закінчується життя. Тобто кожного року відбуваються моніторингові дії, котрі спрямовані на те, щоб дослідити, наскільки планові показники співпадають з фактичними, для того щоб можна було з'ясувати майбутнім поколінням, а як же все ж таки впливає вітроенергетика, і зробити вже

методичні рекомендації для нащадків, щоб було простіше потім інтегрувати в ті чи інші регіони.

Ну, і саме головне, тобто ми з вами розміщені і саме виробництво, було прийнято рішення розміщувати на території України. Для чого? Для того, щоб ми з вами відчували, що ми є саме тою частиною рушійної сили, те, що зроблено в Україні. Тому наша продукція, вона, дійсно, відповідає тим критеріям, дійсно, ми є виробником і дійсно, кожного разу при проведенні перемовин як з нашими іноземними партнерами, європейськими чи з фінансовими установами, ми закликаємо всіх, розміщуйте виробництво в Україні. Якщо ви там бажаєте вивчити наш досвід, то ми відкриті для того, щоб всі приїжджали, розміщували чи в тих індустриальних парках, як ми це робимо, чи будували окремо. Але саме головне, щоб те обладнання, котре використовується у нас в державі, було виготовлено саме нашою державою, щоб максимальна кількість податків залишалась у нас, щоб максимальна кількість робочих місць залишалась у нас, саме в державі. І це дасть нам можливість потім рухатись вже більш індустриальною і підготовленою країною для подальших в тому числі європейських інтеграційних процесів.

Зараз державою Україною, я за це дуже вдячний, розроблено низку інструментів, яка підтримує розвиток саме промисловості і в тому числі вітроенергетики, і це знову та ж програма, яка розроблена в Україні, вона дійсно почала працювати. Це низка в тому числі державних банків, котрі на сьогоднішній день розробили програми, і вперше в Україні, саме в Закарпатті, було зроблено проєктне фінансування, співфінансування інвесторів і банку, що раніше можна було виконувати лише за рахунок коштів європейських банків, більш заможних. В Україні такої не існувало програми, але Ощадбанк, витративши певну кількість часу, все ж таки зробив таку програму і почав фінансувати ті проєкти, для того щоб їх можна було швидше розвивати і впроваджувати.

Також компанією відповідно розробляються можливості інтеграції в подальшому систем зберігання електроенергії, систем акумуляції, для того

щоб можна було більш стабільно її видавати і в різних ситуаціях, навіть коли ворог здійснює, не тільки ворог, а коли там є різні в тому числі і техногенні ситуації, щоб можна було відповідно постачати електроенергію більш стабільно і щоб був мінімальний вплив від навколишнього середовища і в тому числі атак ворога.

Про що я хочу сказати наприкінці? Дуже вдячний, ще раз, за те, що дали можливість виступити. На системі вітропарків не завершується тільки розробка їх, тільки інтеграція, це велика кількість допоміжних послуг, такі як логістичні компанії, монтажні компанії, котрі навіть теж сформовані і теж сформовані в Закарпатті, для того щоб можна було незалежно ні від кого, мається на увазі державі Україна, керувати тими процесами та якомога швидше монтувати і впроваджувати "зелені" технології. І саме головне – сервіс. Тобто, як показала практика періоду початку війни, тільки українські компанії залишилися в Україні і залишилися ті, хто виробляють електроенергію. До останнього часу навіть в Краматорську ми її виробляли, але, на жаль, півтора тижні тому всі три вітротурбіни, на котрих сидів регіон, були знищені ворогом, тому що він підійшов значно ближче, вже майже там впритул, 9 кілометрів, тому зараз там генерація зупинилася екологічно чиста. Але я впевнений, що з таким представництвом, завдяки тому, що все ж таки роздивляться всі аспекти за і проти, поважні наші парламентарі зроблять все для того, щоб Україна на шляху євроінтеграції прийшла в Європу сильною, прийшла в Європу промисловою країною, прийшла в Європу із заможними регіонами, із заможними громадами і щоб ми з вами були там все ж таки не на дотаціях, а ми могли вносити в європейську співдружність наш досвід і давати разом з європейцями ще більше інтересних проєктів і ще більше нових вітротурбін не тільки для Карпат, але тільки з урахуванням діючого законодавства та екологічних норм.

Дякую за увагу. *(Оплески)*

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дуже дякую, пане Владиславе.

Я бачу, Віола підняла руку в онлайні, і також представники... пан Воллерт, надати слово... запитання від представника представництва, вибачте за тавтологію, Європейської комісії, який теж хотів задати запитання, Торстен Воллерт. То, можливо, ми спочатку Торстену дамо слово? Я щось не розумію, він є на зв'язку чи ні? Є.

Торстене, будь ласка.

ТОРСТЕН ВОЛЛЕРТ. *(Синхронний переклад)* Так, я написав запитання вже в чаті. Це стосується фінансових ризиків для забудовника. Якщо ви вже почали будувати без оцінки впливу на навколишнє середовище, нам представник міністерства пояснював, як це все відбувалося, але це фінансовий ризик, який має враховувати забудовник і з яким він має рахуватися, тому що фінансування таких масштабних проєктів, і це є завжди проблемою, і звісно, так, це треба враховувати, коли ви починаєте проєкти.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Тобто питання в тому, що ви будете робити, як компанія буде реагувати, які її дії, якщо виявиться, що *(нерозбірливо)*, коли воно буде проведено, виявиться негативним. З огляду на те, що ви вже розмістили серйозну кількість основ, так званих окремих фундаментів для цих вітряків.

СРЕМЕНКО В. Дякую.

Будь-яка інвестиційна діяльність – це перш за все ризик. Ризик, котрий оцінює інвестор і та компанія, котра виконує проєкт. Чи можемо ми сказати, що у нас є ризик неотримання того чи іншого документа? Так, він існує. Що дає підстави нам казати про те, що все ж таки ми на коректному шляху? По-перше, те, що сама процедура оцінки впливу на довкілля виконувалась більше ніж рік, майже півтора. Я впевнений в тих фахівцях, котрі дійсно жили на тих горах, котрі дійсно вивчали біорізноманіття того регіону. І я впевнений в тих репортах, котрі навіть оцінювало Міністерство екології.

Чому я впевнений в тому? Тому що в процесі оцінки впливу на довкілля були виконано всі вимоги діючого законодавства і перш за все європейського. Тому що в оцінці впливу на довкілля, як результатом, були проведені громадські обговорення, як цивілізаційна складова цього процесу. І в результаті оцінки впливу на довкілля була сформована низка висновків, котрі дають нам підстави вважати, що та робота, котру ми виконали, вона дійсно коректна і відповідає всім нормам закону.

Що ми зараз із вами бачимо? Ми зараз із вами бачимо, що в судовому процесі розглядається не оцінка впливу на довкілля, а розглядається спроба частини суспільства, причому не такої великої, спростувати дії громади у вигляді детального плану території, котрий являється основною містобудівної документації для видачі оцінки впливу на довкілля.

Тому ми вважаємо, що той документ, котрий був підготовлений громадою разом із девелоперами, він теж є коректним, він теж пройшов всі ланки як досліджень, так і обговорень. Впевнений, що в кінці кінців суд роздивиться ці питання і буде прийнято відповідне рішення. В залежності від того, яке рішення буде прийнято судом, ми будемо робити наступні кроки.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дякую, пане Владиславе.

Пані Віола.

ВІОЛА ФОН КРАМОН-ТАУБАДЕЛЬ. *(Синхронний переклад)* Дуже дякую за вашу презентацію. Щоб правильно вас зрозуміти, тобто ви почали будувати основу вітряків без всякого дозволу? Це нормально? Це нормальний процес в Україні? Тобто ви були впевнені, що ви будете будувати таку масивну конструкцію? Я, чесно кажучи, трішки здивована, тому що нормально потрібно робити якраз оцінку впливу на довкілля перед тим, як почати будувати такі основи. Тому що ми говоримо, скажімо так, про такі природоохоронні зони, і відповідно це треба враховувати при будівництві, при плануванні. Тобто ви почали... Насправді це дивна

практика, як для мене. У нас це було би проти природоохоронного законодавства, в нашій країні. І в нас би активісти, громадяни також би виступали проти того.

Ми бачили багато випадків в моїй країні, коли люди були здивовані, коли процедура закінчилася, і як це... скажімо так, результатом, який шкідливий для екології. Я б хотіла сказати, що, чому ви не говорили з екологами, з активістами раніше, до побудови основ для вітряків, щоб, дійсно, всі документи були в порядку і ви би могли спокійно працювати з тими документами? Поправте мене, якщо я не права.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. *(Не чути)* Було питання, що це дуже незвична історія для...

СРЕМЕНКО В. Дивіться, от я задам таке загальне питання. Чи можемо ми з вами стояти без полу? Ні, не можемо. Але пол не є частиною мене і кожного з нас. *(Оплески)*

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Будь ласка, пан Дмитро Любота.

ЛЮБОТА Д.В. Я насамперед дуже радий, що ми сьогодні тут зібралися і обговорюємо цю важливу тему. Те, що я зараз бачу, в принципі, це один із перших прецедентів у нас, що так воно відбулося, що спочатку фундамент, потім ВДЕ. І я розумію, що результатом нашої сьогоднішньої зустрічі, в принципі, і буде напруження тих, буде робота по тому, як зробити так, щоб більше такого не було. Бо у нас дійсно зараз в законодавстві є ця прогалина, розумієте. Те, що я бачу, таких крупних інвестиційних проєктів і саме з вітряками, просто до цього не було. І я розумію ваше питання, воно для мене теж взагалі нелогічне, як можна такий проєкт починати будувати без всіх цих дозвільних документів.

Але те, що я бачу зараз, у них є, у нас є прогалина в законодавстві, дійсно, яка дозволяє їм робити ці спочатку фундаменти, а потім вже робити там ВДЕ на те, що буде стояти на цих фундаментах. Це те, що я зараз бачу. І я думаю, що, звісно, висновками наших комітетів з сьогоднішньої зустрічі і буде саме напрацювання цих рішень, як ми вийдемо з цієї ситуації, щоб в майбутньому такого взагалі не було.

СРЕМЕНКО В. Якщо дозволите, то все ж таки я як представник практичної галузі вважав, що результатом сьогоднішньої нашої зустрічі і засідання будуть практичні кроки для спрощення і пришвидшення, а не для зупинення і...

_____. Та вже куди ж спрощувати?

ЛЮБОТА Д.В. Дивіться, тут ніхто не каже про зупинення, дійсно, потрібно проаналізувати всі ці ризики. Я знаю, що нещодавно у нас в Верховній Раді розглядалась правка, яка взагалі спрощувала це і набрала 225 голосів. Якщо б та правка пройшла, там взагалі у нас би була б, ну наші європейські колеги, взагалі не розумію, як би вони могли дивитися на це і, ну, як це так, без ВЕД, без нічого, робити що завгодно, шкодячи навколишній природі і таке інше.

Все ж таки, я думаю, ніхто ж, розумієте, те що ви показали презентацію, вона дуже вражає, це дуже круто, робочі місця, інвестиції, це все зрозуміло. Але ж не потрібно і забувати про навколишнє середовище і про природу.

СРЕМЕНКО В. Ні в якому разі.

ЛЮБОТА Д.В. Ніхто не хоче сказати зараз, що не потрібно робити те, що ви робите. Но те, що я зараз бачу і аналізую, є об'єкти, які зараз ви

намагаєтесь створити на полонині, але це той шар, який дійсно, там затопляться села, ви розумієте це все. Воно взимку утримує сніг, влітку утримує вологу. Потрібно комплексно до цього підходити. І ніхто взагалі не проти того, що ви робите, навпаки, я пишаюсь, що в Україні є такі потужні проєкти. Тут потрібно зробити зараз так, щоб не було на майбутнє таких проблем, що дійсно створюється якийсь потужний інвестиційний проєкт. Іноземні колеги про це запитували: ви не боїтесь ризиків? А виходить так, що у нас в країні є зараз ці прогалини, такі кошти вкладаються, а ви наче нічим не ризикуєте, нічого не боїтесь, бо що, воно якось там вирішиться. Так не робиться в цивілізованому суспільстві, куди ми йдемо, в Євросоюз.

Дякую.

СРЕМЕНКО В. Я на сто відсотків з вами згоден, що у нас багато в законодавстві ще неточностей. Я згоден з вами, що треба доробляти велику кількість законодавчих ініціатив. Але що я хочу сказати, вся система законодавства України була розроблена на її сталий розвиток і не враховувала того, що з нами зараз відбувається. Хочемо ми того чи не хочемо того, ми повинні прийняти рішення для того, щоб швидко стабілізувати ситуацію, швидко розвинути, дати можливість відповідати нам за це, тим, хто виконує ті проєкти, і ті, хто виконує практичні рухи. Це на себе взяла відповідальність як громада, яка виконує контроль, і вона не допустить нам робити те, щоб їх села затопило, тому що вони там живуть. Я там сам особисто живу і я того не допущу.

По-друге, ми самі є відповідальним бізнесом...

ВІНТОНЯК О.В. Яким чином, я перепрошую, ви потік...

СРЕМЕНКО В. Ми самі є відповідальним бізнесом і чітко перед тим, як інтегрувати ті чи інші об'єкти, виконуємо всю кількість і необхідність досліджень.

Те, що зараз ми з вами роздивляємося, ми з вами роздивляємося конкретний часний проєкт. На конкретному часному проєкті, я сподіваюсь, що будуть дійсно зроблена система підходів, котра дасть можливість, враховуючи сьогоднішні часи, швидко розвивати промисловий комплекс, його стабілізувати, захистити енергетично, захистити військовим компоненти, і після цього дати можливість доробити всі документи, ті, які відповідають європейському законодавству.

Дякую.

ВІНТОНЯК О.В. Я хотіла би...

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Зараз, одну хвилиночку, у нас є питання від пані Олени Вінтоняк, у нас є питання від пані Юлії Яцик, від народних депутатів, я спочатку їм дам слово.

Будь ласка.

ВІНТОНЯК О.В. Я хотіла би, по-перше, знаєте, сказати, ви говорите, людина, підлога і все-такі інше. Знаєте, якщо нас кожного по окремої або всіх разом винести з цього залу, да, підлога не постраждає, будівля не постраждає. Підлога є складовою будівлі, на який даний дозвіл. У даному випадку з полонина без якихось... Вона, очевидно, що постраждає, якщо потім вилучати, якщо не пройде ОВД, якщо вилучати ці бетонні конструкції величезні. Тому це, очевидно, викривлення.

Я про що хотіла сказати. Не все можна спрощувати, всіх, хто вже пожив у Європейському Союзі, там в тій чи іншій країні, розуміють, що їх законодавство набагато більше зарегульовано ніж наше, і ми вже дуже багато спростили. Але коли ми йдемо в Європейський Союз, це добре, ми йдемо, йдемо швидкими кроками, але головне не знести, знаєте, щоб не знести все на своєму шляху. Тому і наші спікери з Австрії, з Німеччини, вони

підтвердили, що це в основному регулюється національним законодавством у більшій мірі.

І от я уважно споглядала, як реагували на слова одного з доповідачів про те, що там федеральним законодавством... законодавством земель регулюється. У нас не федеральна республіка, не федеративна, вірніше, унітарна, тому на це треба зважати. Громада не зможе особисто чи там в якості... чиновники не зможуть захистити там або наводнення, або зневоднення, або там ще чогось, тому давайте так, паводки і ще щось, громада не захистить, не проконтролює, це не в її можливостях.

Тому все ж таки ми дійсно, я думаю, що результатом... ми вітаємо такі ініціативи, це важливо, це потрібно, і ми будемо якомога більше робити для того, щоб робилось, але робилось правильно. І я так само, як і мої колеги, переконана, що ми будемо напрацьовувати правки в законодавство, які будуть регулювати, обмежувати будівництво до того, як пройде ОВД.

Дякую.

СРЕМЕНКО В. Ми готові долучитися до законодавчих ініціатив, якщо запросите.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Будь ласка, пані Юлія.

ЯЦИК Ю.Г. Скажіть, будь ласка, тут лунали заклики про те, що полонина – це частина природного парку Синевир, що це туристичний комплекс і таке інше. От мені тут повідомляють про те, що ця територія, на якій здійснюється будівництво вітропарку, - це колишня військова база, за радянських часів, і фактично діяльності, пов'язаної з охороною природного середовища, пов'язаної з обладнанням певних територій під вирощування дорогоцінних культур та якихось, там, рослин, які можуть вирощуватися виключно на Закарпатті, не здійснювалося. Більше того, ця військова частина входила до складу 26 радіолокаційних мереж зв'язку "Вузол 103" – це

радянська інформація, вона не є секретною, - яка була облаштована і убезпечувала захист від ядерних вибухів і хімічних атак. Тобто я правильно розумію, що це не є туристичною зоною якоюсь, про яку йде мова зараз, от з боку наших європейських колег в тому числі? Чи я неправильно розумію?

СРЕМЕНКО В. На щастя, будь-яка полонина Закарпаття є потенційно туристичною зоною. Я вважаю це дуже нормальним аспектом і складовою цього регіону. Чи є конкретно полонини? Я можу бачити тільки... точно не досліджували з приводу біорізноманіття, і можу констатувати той факт, що, дійсно, туди була збудована ще при радянських часах дорога і, дійсно, там розміщувались об'єкти якогось військового призначення. Яка їх значимість, я не зможу вам відповісти, тому що, ну, просто не знаю того. Але, дійсно, воно було урбанізовано.

Що відбувається, по моєму 15-річному досвіду будівництва вітростанцій, і навіть учора ми обговорювали це в Нижніх Воротах, то при будівництві вітростанції люба локація перетворюється, не знаю, чому, так відбувається, дійсно, на туристичний бум, і що дає додатковий поштовх для розвитку територій не тільки в частині самої генерації електроенергії, стабілізації мережі, плюс там доходів від... тих, що я розповідав, тобто соціальних виплат, а і плюс від розвитку туристичного напрямку.

Тому в моїй оцінці це можна все дуже гармонічно поєднати. Я впевнений, що ви нам допоможете як то правильно законодавчо зробити для того, щоб те в майбутньому стало ще і туристичною родзинкою саме цього регіону, але разом з вітростанціями, на фоні котрих дуже файні получаються світлини. Тому як збудуємо, але згідно законодавства, всіх запросимо обов'язково, якщо то відбудеться.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дивіться, я бачу п'ять рук – запитання. Я пропоную зробити...

СРЕМЕНКО В.В. Можна окремо, а потім...

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Я пропоную це зробити... Зараз, вибачте. Зробимо таким чином. Я пропоную суто запитання коротко поставити, всі зараз п'ять зберемо, і тоді, пане Владиславе, ви вже так повноцінно відповісте.

Давайте по черзі. У нас були... Давайте з онлайн почнемо. Я бачу, пані Наталія. Бачу другу руку підняту, вибачте, не знаю, хто. Тому давайте спочатку Наталія Майстренко, а потім інша пані, яка теж є онлайн.

МАЙСТРЕНКО Н.М. Дякую, пані Іванно.

В мене запитання до pana Владислава. Скажіть, будь ласка, ви вважаєте, що 4,5... від 3,5 до 4,5 тисяч кубічних метрів виїмки ґрунту – це є вплив на довкілля чи немає?

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Маємо одне питання.

Будь ласка, наступна пані онлайн. Представтесь, будь ласка.

ЖУК О. Вітаю! Я хотіла би доповнити запитання пані...

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Прошу представитися. Вибачте.

ЖУК О. Мене звуть Олена Жук. Я представляю екологічну організацію "Чисто.Де" . Хотіла би доповнити запитання пані Віоли щодо великої суми інвестицій і ваших інвестиційних ризиків і так далі. Скажіть, будь ласка, чи розглядаєте ви як інвестор, як забудовник території план Б, альтернативних територій для побудови вітряків.

І друге. У мене такий коментар-запитання. Колись "совети" економічну вигоду на наших землях, осушували болота, переорювали степи,

перетворювали наші замки і палаци на тюрми. Скажіть, будь ласка, чому ми рівняємося на тих, хто є окупантами, наводячи в приклад Полонину Руна?

Дякую.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дякую.

Будь ласка, пані Олена, тут в залі. Будь ласка.

МУДРА О. Олена Мудра, журналістка. У мене питання економічного характеру. Скажіть, будь ласка, які комплектуючі чи складові вітроустановки експортуються і з яких країн саме?

Дякую.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Експортуються чи імпортуються?

МУДРА О. Завозяться через наші митниці.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Імпортуються. Значить, імпортуються.

Будь ласка, пані Наталія. Вибачте. Будь ласка. Прошу, включіть мікрофон.

_____. У мене запитання в контексті залучення громадських екологічних організацій Закарпаття до діалогу, тобто до того, як відбуваються всі ці наші засідання і негативні моменти. Скільки зустрічей з громадським сектором провела компанія "Вітряні парки України"? Як релокувалася в Закарпатську область?

Дякую.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Будь ласка. Представтесь.

ПОЛЯНСЬКА К. Дякую.

Катерина Полянська, "Екологія-Право-Людина". У мене питання. Які саме правки ви хочете вносити в чинне законодавство України, коли Закон "Про стратегічну екологічну оцінку", Закон "Про оцінку впливу на довкілля", "Про Червону книгу України", про тваринний, рослинний світ, про екологічну мережу передбачають всі ці питання знищення саме наших частин навколишнього природного середовища? І оцінка впливу на довкілля передбачає комплексну оцінку всіх впливів. І це вже все закладено, і, зокрема, і ґрунтовий покрив, і геологічна будова. Тобто все це є.

Дякую.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дякую.

Будь ласка, пане, вам питання.

ГЕРАСИМЕНКО М. У мене не запитання. Микола Герасименко, керівник групи екологів, котрі проводили і проводять ряд досліджень по будівництву даних вітроелектростанцій. Я хотів би долучитися до дискусії, тому що насамперед стосовно Закону України "Про оцінку впливу на довкілля" і порушення закону, я хотів би сказати, що у нас є прекрасне українське містобудівне законодавство і прекрасне екологічне законодавство. Містобудівне законодавство передбачає ряд кроків, котрі забудовник повинен виконувати, в тому числі підготовчі роботи і так далі, і тому подібне.

Я хотів би звернути увагу ще на Закон України "Про оцінку впливу на довкілля". Якщо ми дуже детально почитаємо даний закон в частині вітропарків, то ми побачимо, що умовою проходження процедури оцінки впливу на довкілля є дві одиниці або висота більше 50 метрів. Про що це говорить? Це говорить про те, що внесли даний пункт в даний закон з точки зору впливу на орнітофауну, тобто на те, що літає, в першу чергу. Чому? Тому що тоді поясніть мені різницю, якщо вітряк менше 50 метрів, під нього

ж теж треба будувати фундамент. В такому випадку немає впливу на землю? Тобто що саме оцінюється?

Або інша норма закону, наприклад, про оцінку впливу на довкілля стосовно берегоукріплення. Даний пункт туди вноситься з точки зору впливу на ґрунти, прибережні ґрунти, які є оселищами там і місцем нересту водної біоти. Аналогічна ситуація. Ніхто ж не забороняє, наприклад, до проходження оцінки впливу на довкілля в такому виді діяльності, наприклад, облаштувати будівельний майданчик біля річки. Це є також частиною проєкту. Правильно? Правильно. Але ж ніхто не забороняє це зробити. Не можна робити берегоукріплення без оцінки впливу на довкілля.

І тому я хочу сказати, що забудовник, виконуючи, чітко виконуючи українське законодавство містобудівне, з нами є представник ДІАМу, це їхня прерогатива коментувати це, він отримав дозвіл на етап виконання будівельних робіт, правильно буде сказати так. Але шкоди довкіл्लю нанесено не було. Чому? Тому що Закону України "Про оцінку впливу на довкілля" в даному конкретному пункті передбачає захист орнітофауни, тобто птахів і кажанів в першу чергу. Якщо ми говоримо про місця оселища наприклад, з точки зору ботанічного, ботанічної цінності, а ми в даному конкретному пункті якщо ми говоримо за високогір'я, то за ботанічні оселища на даній місцевості проводилися більше року прямі дослідження.

Я хочу сказати, що от наприклад, кількість людей, яка проводила дослідження, 32 людини. 32 людини з мінімальним статусом кандидати біологічних наук. І були ці дослідження, проводилися не по українській так званій методиці, якої не існує, ці дослідження проводилися по методиці шотландського фонду охорони довкілля. Відповідно це методика європейська, яка працює в Європі, яка акцептована міжнародними фінансовими установами. Тобто дослідження проводилися великі і ґрунтовні. І відповідно з точки зору оселищ ботанічних, тобто рослин, те, що там проростає, це все було враховано.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дивіться, вибачте, я вас переб'ю, бо я не передбачала там повноцінного виступу. Я з вами можу серйозно посперечатися стосовно досконалості чи, як ви там сказали, якесь неймовірне у нас позитивне містобудівне законодавство. можу точно посперечатися. Зате готова погодитися з вами, що методика оцінки впливу на довкілля є недосконалою в Україні. Але одночасно я прошу пробачення, коли ви говорите там, що все там стосується флори і фауни і згадуєте тільки кажанів, чомусь. Ви забуваєте про ґрунти, про верхній шар ґрунту і так далі.

Тому всі ці люди, які проводили, я так розумію, на запрошення компанії, проводили екологічні спостереження, оцінки і так далі, жоден з них, наскільки я розумію, не володіє повноваженнями держави, щоб видати оцінку впливу на довкілля, на основі якої можна починати ті чи інші роботи. Вибачте, я не буду зараз давати вам додаткового слова.

Тому ми з вами тут для того, щоб зрозуміти, як нам спільно забезпечити виконання закону, як нам точно добитися того, щоб все, що ми робимо і що нам наднеобхідно, бо нам альтернативні джерела енергії, "зелена" енергія критично потрібні для держави. Дійсно, децентралізована енергетика і генерація нам критично потрібні для держави. Тобто таке підприємство, як "Вітряні парки України", має надпотенціал з точки зору забезпечення енергетичної безпеки України. Ми просто мусимо зробити так, щоб ця енергетична безпека України будувалася відповідно до наших міжнародно-правових зобов'язань, до нашого чинного законодавства. І для того, щоб... якби не було приводу, якби не було підстав відкрити там судове якесь провадження, то, напевно, ми би не отримували такі затримки. Нам треба створити такі умови, щоб у нас не було підстав для судових проваджень ані стосовно там інвесторів, ані тиску на екологів.

Я хотіла би, щоб пан Владислав, може, відповів на питання. Чи ви, пані Юлія, ще питання хотіли? І ми... Я просто хочу, колеги, сказати, що ми з вами паралельно проводимо дискусію, да, і у нас ще були передбачені

виступи, тому ми вкладаємося в загальний час, але це є частина цієї дискусії і обговорення, як ви розумієте.

Будь ласка, пані Юлія. І тоді пан Владислав.

ЯЦИК Ю.Г. Я б хотіла коротенько доповнити. В вересні цього року в Вашингтоні проводився саміт з відбудови України, де було залучено понад 200 з чимось інвесторів з усього світу, здебільшого це Китай і Сполучені Штати Америки. Так от, пріоритетом на цьому саміті було визначено саме інвестиції в сферу енергетики і у відновлювальну енергетику. Тому що Росія, атаки на об'єкти енергетики, на критичну інфраструктуру і таке інше.

Але всі як один інвестори наголошували на тому, що інвестиції в Україну, інвестувати в Україну, в український бізнес дуже небезпечно з двох причин. По-перше, це надмірна зарегульованість дозвільного законодавства. І про це зараз, можливо, це і є відголоском того, про що ми сьогодні говоримо. І по-друге, це тиск правоохоронців на бізнес.

Але в цьому питанні нещодавно, от буквально три тижні тому, ми прийняли законопроект, яким зменшили можливість тиску правоохоронних органів на бізнес, дозволивши приймати участь в судових засіданнях по арешту майна, накладеного в рамках кримінального провадження, по обмеженнях арешту рахунків і таке інше, я не буду на цьому зупинятися. Це питання більш-менш ми намагаємося вирішити в рамках правоохоронного комітету. А от питання надмірного державного регулювання видачі і продовження дозвільних документів, отут я вважаю, що все ж таки є сенс. І пан Владислав, я думаю, що дещо в чомусь правий. Давайте не будемо лукавити, я сама із Запорізької області, у нас було кілька таких об'єктів, де інвестори з Китаю, де інвестори з двох європейських країн намагалися інвестувати в розробку корисних копалин, в тому числі каолінових руд, і місцевих активістів деякі можновладці використовували як спосіб унеможливлення розпочатку процесу розробки копалин і розробки цих руд для того, щоб просто блокувати роботу, й іноземні інвестори стикнулися з

тим, що правоохоронні органи були втягнуті в такі міжособні розбірки якісь і шляхом кримінальних проваджень, кримінальних справ накладали різні заборони, арешти і заборони на вчинення дій. Тому тут у словах пана Владислава є певний сенс.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Так, безумовно, ми бачили і такі історії, бачили купу історій, коли організовувалися абсолютно проплачені атаки так само на тих активістів і ті громадські організації, які захищали закон. Тому ми бачимо, на жаль, попрання закону з різних боків різними гравцями і це є наша загальна проблема. І точно базова річ як верховенство права в Україні, вона є найкритичнішою історією. Ми з вами всі вже вивчили слово кластер "Основи", правда, всі вивчили? І ми знаємо, що це про верховенство права. І ми тут, що би ми не обговорювали, енергетику, довкілля і так далі, ми випиратимемося зараз у верховенство права. І питання того, що якщо є закон, то не варто, можливо, його креативно тлумачити, як це робить ДІАМ. Ну, але ми почуємо від ДІАМ те, на що вони спираються в своїх висновках.

Пане Владиславе, вам слово.

СРЕМЕНКО В. Я як практик скажу одне. Дійсно, дякую за підтримку, дійсно, дякую ще раз всім за те, що все ж таки намагаєтесь розібратися в тому, як воно відбувається на землі. Чесно кажучи, не зовсім розумію, як там працює система ДІАМ сьогодні. Чому? Тому що раніше це була дуже складна для підприємців... Я буду 15 років великі об'єкти, були дуже різні ситуації, дуже по-різному підходи. Зараз навіть не розумію, як воно функціонує. Ми завантажуюмо документи – отримуємо дозвіл. Навіть ні з ким поспілкуватись. Тобто, з одного боку, це класно, для нас це зручно, тому що ми завантажили - нам не треба нікуди ходити, нам не треба витратити час, - і отримали результат. Тобто для мене це, як магія якась відбувається, але в державі воно працює. Тому цифровізація все ж таки – це плюс, як практик вам кажу.

Відповідаючи на всі питання з початку. Тобто, чи впливаємо ми на навколишнє середовище? Так, звісно, ми навіть сьогодні, в залі зібравшись, ми так чи інакше з вами впливаємо на навколишнє середовище, тому що ми відповідаємо на болючі питання і намагаємося знайти відповідь, як же нам з ним взаємодіяти. Наскільки наш вплив серйозний, чи руйнівний, чи ні, так, звісно, відповідь на це, перш за все, майбутнє покоління, і оцінять нашу діяльність. Ми сьогодні з вами виходимо з тої ситуації, в котрій ми знаходимось. Так, дійсно, компанія "Вітряні парки України", ще раз підтверджую, підкреслюю, виконує всі максимально необхідні законодавчі вимоги при будівництві об'єктів. І так же будемо їх підтримувати і в подальшому.

Чи спілкуємося ми з громадськими організаціями, як часто? Рівно стільки, скільки громадським організаціям хочеться з нами спілкуватись відверто, і на будь-яких площадках. Ми відкриті, наш офіс не закритий, він знаходиться як в Ужгороді, окремих філіал, так і знаходиться безпосередньо в кожній громаді, де ми виконуємо проекти. Тому, чи до мене особисто, чи до наших представників можна в будь-який час потрапити і поспілкуватись, про що завгодно.

Нашим шановним колегам, хто допомагає нам розібратися і загострюють увагу нашу на тих чи інших аспектах, не хочу називати їх опонентами, а все ж таки вони допомагають нам, я завжди запрошував до співпраці, і зараз з цієї трибуни, на міжнародному форумі, при поважних гостях я точно так же запрошую – будь ласка, долучайтеся. Ми готові з вами спілкуватися, готові чути вашу думку, готові навіть щоб ви приймали участь і з першого дня цих проектів я вам кажу: давайте зробимо на базі Ужгородського університету фахову платформу, де ми зможемо з вами, не ми як представники окремої галузі, а саме фахівці, відповісти на ті болючі питання, котрі є.

У громадах завжди вас раді бачити на громадських обговореннях, вас ніхто ніколи не намагався відсторонити, ви кожного разу присутні і кожного разу можете в них приймати участь, тому що це відкрите обговорення.

Що стосується законодавства. Так, дійсно, фахівці працюють, завод функціонує. Я все ж таки сподіваюся, дійсно дякую за підтримку по спрощенню документарного процесу, я впевнений, що ми знайдемо баланс, і найголовніше, що я впевнений, що таке велике представництво нас в Європейському Союзі і по нашій інтеграції не забуде по дорозі нас, промисловців, інженерів, що ми разом всі дійдемо, і Україна буде там все ж таки не додатковою територією, а територію, котра приносить користь європейській співдружності, не тільки в "зеленій" енергетиці, а в промисловості, аграрному секторі, інженерії і науки.

Дякую всім за увагу.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Там ще було питання по ґрунтах. Якщо можна, по ґрунтах.

ЖУК О. Будь ласка, дайте також відповідь на альтернативу. Чи розглядаєте ви альтернативу? Вибачте, питань було багато, а відповідь – вода.

СРЕМЕНКО В. Ще раз. Не зрозумів, альтернативу чого?

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Інших локацій.

ЖУК О. Якщо ви не отримаєте документів. Чи ви настільки впевнені, що ви їх отримаєте? Якщо ви не отримаєте документів ...*(Не чути)*

СРЕМЕНКО В. Я ж вам відповів: ми будемо приймати рішення рівно тоді, коли закінчиться судовий розгляд.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Пані Олено, слухайте відповідь.

СРЕМЕНКО В. Так, буде прийнятий судовий розгляд. Я ж вам сказав, коли буде прийнятий, тоді ми будемо приймати рішення. Зараз про це зарано казати.

Дякую.

_____. Дозвольте все ж таки дійсно спрямувати дискусію у відповіді-запитання.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Пані Наталю, давайте ми будемо... ми дуже вибиваємося зараз з графіку. Я думаю, ми далі ще зачепимо ті речі, про які ви запитували.

МУДРА О. Пані Іванно, я перепрошую дуже сильно, але, ви розумієте...

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Я навіть не розумію, звідки питання.

МУДРА О. ...я задала пряме питання. Олена Мудра. Я задала питання. Будь ласка, які комплектуючі чи деталі для вітроустановок, які будуються в Закарпатській області, імпортуються, тобто завозяться з-за кордону, і з яких країн? Дякую. Не ігноруйте, будь ласка.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Якщо я зможу задати це питання, яке є. Я думаю, що це не є якась там бізнесова таємниця, ми не просимо цього розкриття. Чи є елементи ваших конструкцій, які ви виробляєте тут, які імпортуються з інших країн, і з яких?

СРЕМЕНКО В. Основна частина конструкцій, котра виготовляється в Україні, це все, що пов'язано з переробкою сталі, це все, що пов'язано з композитом. Тобто виробництво лопатей, ми зараз збудували це нове виробництво і його впроваджуємо. І це, дійсно, для України такий крок, котрий раніше не робився. І навіть у багатьох країнах Східної Європи зараз не виготовляються лопаті. Ми завозимо поки що частину редукторного обладнання з європейських країн. А так співпрацюємо з усім світом. Тобто раніше ми купували...

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. За винятком окремих країн.

СРЕМЕНКО В. Звісно, звісно.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Просто це, певно, завжди треба там підкреслювати.

СРЕМЕНКО В. Звісно, ми функціонуємо тільки з тими, з ким дозволено міжнародним законодавством.

Тому раніше була значно більша кількість, тому що сталь ми навіть купували в Азовсталі, і для нас це був значний виклик такий по зміні постачальників. Але ми вивчаємо ті країни, котрі знаходяться разом з нами, і навіть ті, котрі далеко знаходяться, і з них завозимо всі комплектуючі.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дуже дякую.

Колеги, я пропоную перейти до тих виступів, які у нас були заплановані зараз. І, власне, я би зараз запросила пана Валентина Бачурного, заступника Голови Держлісагентства з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації, до слова. Пане Валентине, в контексті того, що ми обговорювали вчора, сьогодні, очевидно, без вступних слів, по суті. Дякуємо. Будемо вдячні за вашу позицію.

БАЧУРНИЙ В.М. Зрозуміло. Пані Іванно, дякую за надане слово. Вітаю всіх народних депутатів, присутніх, представників громадськості!

Основне питання, яке виникло вчора на виїзді безпосередньо на об'єкт будівництва, це основне питання, яке виникло до органів Держлісагентства, це будівництво лісової дороги філії "Карпатський лісовий офіс", а саме лісівництво "Шипот" Ужгородського лісового господарства. І ймовірні пошкодження і вирубка лісів, які відносяться до пралісів, на ділянці 0,8 гектарів при проведенні цих робіт.

До тих питань, які задавались вчора на самій полонині, хотів би пояснити, що проходження траси будівництва самої дороги було погоджено ще в 24-му році. Зроблено відповідний проєкт, і висновки всі необхідні були отримані 25.10.2024 року від виробничого об'єднання "Укрдержліспроект".

Всі роботи, що ведуться і велись, вони здійснюються підрядником, який був залучений через систему Prozorro з, умовно, дотриманням всіх вимог чинного законодавства щодо проведення тендерів.

Тому щодо питання віднесення самої ділянки, на якій проводились роботи щодо спорядження лісової дороги. На сьогоднішній момент правоохоронними органами проводиться відповідне дослідження цього факту, є також розгляд в Адміністративному суді самого факту скасування лісорубного... на проведення цих рубок, і після, в судовому засіданні, за моєю інформацією, призначені декілька експертиз. При отриманні цих експертиз і отриманні рішення суду будуть прийматись рішення і про притягнення або неpritягнення відповідних працівників і про виявлені порушення при проведенні цих робіт.

В якості інформаційно. Ну, вчора були закиди про те, що ця дорога вона є унікальною і ведеться тільки для того, щоб функціонував цей об'єкт. Це не унікальна. Проведення будівництва лісових доріг в Закарпатті передбачено програмою 2023-2025 років. На сьогоднішній момент уже реалізовано декілька проєктів повністю. В стадії будівництва на 25-й рік

знаходиться 5 доріг загальним обсягом 15,7 кілометра і на наступний рік інвестиційною програмою ДП "Ліси України" передбачено будівництво 7 будівельних об'єктів протяжністю 22 кілометри. Для чого це робиться?

В розумінні, з 27-го року ми переводимо проведення лісівництва в Закарпатті від суцільних рубок до лісівництва, наближеного до природнього. Тобто, умовно, ми не будемо проводити суцільної рубки, ми не будемо бачити, як раніше казали, голі гори і так далі, і так далі. Але для того щоб при цьому зберегти інвестиційний потенціал лісової галузі, абсолютно є розуміння, без лісових доріг ми цього зробити не можемо. Досвід європейських країн, досвід всього світу показує, що наявність сітки лісових доріг дає можливість відповідально соціально екологічно вести бізнес в лісовому господарстві. Тому ці роботи ведуться і будуть продовжуватися.

Зрозуміло, є питання щодо лісовпорядкувальної документації, оскільки вона частинами є застаріла на сьогоднішній момент і це не дає можливості, скажімо так, з урахуванням нинішніх можливостей цифрової географічної прив'язки встановлювати межі тих же природно-заповідних фондів або пралісів, або лісів, внесених до інших категорій захисту.

Із цих цифр і би хотів навести для розуміння, просто для розуміння, що ми маємо на сьогоднішній день по Закарпатській області. На сьогоднішній день із 100 відсотків лісів Закарпатської області ми маємо 49,9 лісів, це площа лісів з обмеженим веденням режиму лісокористування. Тобто, умовно, половина лісів – це ліси, в яких ДП "Ліси України" або інші лісокористувачі не можуть вести стовідсотково лісогосподарську діяльність. Із цих 49 відсотків площа ПЗФ – 13,3 відсотка, площа пралісів – 3 відсотки і площа альпійських лісів – 9,9 відсотка.

Для порівняння, я не знаю, ця робота проводилася територіальними органами з залученням громадськості. Для порівняння, наприклад, якщо взяти Львівську область, умовно, ми беремо ті ж Карпати, ті ж відсоткові ті ж лісові насадження, площа пралісів у Львівській області складає 0,2 відсотка. В порівнянні, Закарпаття – 3 відсотки і 0,2 відсотка – в Львівській області. В

Чернівецькій області площа пралісів складає 0,1 відсотка. Це може свідчити чи про недосконалість самої методології встановлення пралісів, чи недосконалість при проведенні цих, безпосередньо цих робіт на місцях.

Ну, також для порівняння. Ми наводимо приклад постійно європейських країн. Дякуючи європейським партнерам, постійно дозволяють нам вивчити їхній досвід, проводити зустрічі, проводити якісь навчальні моменти. На сьогоднішній момент, умовно, та ж Німеччина має відсоток площ з обмеженням ведення лісового господарства, цей відсоток складає на сьогоднішній момент 4,9 відсотка. 4,9 відсотка, і в них в планах, вони кажуть, ми дуже хочемо різко підняти цей процент, вони сказали, що у нас, можливо, до 2030 року цей відсоток буде 5 відсотків. Для порівняння, наш відсоток – 49,9. Це взагалі Закарпатська область. Це взагалі Закарпатська область, так.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. А по країні?

БАЧУРНИЙ В.М. По країні, якщо я не помиляюсь, 44,6 відсотка. Тобто вони корелюються. Закарпатська область більша. В Польщі цей відсоток обмежень складає 12,7 відсотка.

Ми постійно на сьогоднішній момент, якщо брати будівничу привабливість, на сьогоднішній момент в Закарпатській області реалізуються дуже багато проєктів, де є інвестування коштів не тільки у вітрогенерацию, а в ту ж лісопереробку. На сьогоднішній момент ми стикаємось з постійним тиском від бізнесу, що ми не можемо забезпечити їх відповідною кількістю деревини, яка необхідна для постійного сталого розвитку цього виду бізнесу.

Тому, якщо ми будемо розглядати питання інтеграції європейської... імплементації європейського законодавства, все-таки треба в цьому плані враховувати в більшості і інтереси і наших підприємств, і нашої лісопереробної галузі, і інтереси лісівників в тому числі.

Дякую за увагу. Якщо будуть питання, є спеціалісти наші, готові відповісти на ці питання.

БОНДАРЕНКО О.В. Валентин Миколайович, я цілком розумію, що виступаючи від Держлісагентства як від органу, який реалізує політику, ви сформуvalи зараз загальну рамку, яку ви нам представили. Але хотілось би почути відповідь на ті запитання, які я задавав вчора представнику ДП "Ліси України". Зокрема, запитання стосовно наявності лісовпорядної документації на ці ділянки, через які проходить зараз дорога, лісова дорога, так звана лісова дорога, наявність в цій лісовпорядній документації виокремлених пралісів, або відсутність їх. Передбаченість цієї лісовпорядною документацією лісової дороги, власне. А ми точно розуміємо, що вона має бути в лісовпорядній документації, з вами. Коротко прошу вас освітити присутнім, що ж таке, власне, лісова дорога відповідно до вимог законодавства і до тих стандартів, які є, і яке навантаження може ця лісова дорога і має ця лісова дорога витримувати відповідно до свого функціоналу для запобігання впливу на ліс, на ґрунти і так далі?

І найголовніше питання, власне. Що у нас відбувається з лісовпорядною документацією по Закарпатській області? Чому лісовпорядна документа вже пішла на 16-й рік у деяких лісництвах?

Будь ласка.

БАЧУРНИЙ В.М. З вашого дозволу, я надам слово керівнику Карпатського офісу. Будь ласка.

ВАНДЖУРАК П.І. Доброго дня! Головний лісничий Павло Ванджурак.

Що стосується частини запитання про матеріали повторного базового лісовпорядкування. Загалом зараз Закарпатська область працює з матеріалами 2010-2011 років. Тобто ці матеріали затверджені. Станом на зараз вони є діючими. Термін дії їх буде закінчуватися в 2026 році. Ці матеріали...

БОНДАРЕНКО О.В. Це не відповідає дійсності. Вони вже закінчилися. Вони відповідно до закону передбачені, ви знаєте прекрасно, на 10 років. Те, що вони штучно продовжуються з року в рік і не розробляються нові, або розробляються, але не затверджуються, це вже проблеми міністерства. Дійсно, відсутності узгодженої роботи між міністерством, Міндовкілля і ДП "Ліси України".

ВАНДЖУРАК П.І. Згідно Постанови 112, яка регламентує проведення робіт із базового лісовпорядкування, термін дії 15 років. Тобто вони розробляються на 10 років, а 5 років дається на проведення повторного базового лісовпорядкування і затвердження. Ці роботи по Закарпатській області почалися ще в 2019 році, тоді ще були окремо державні підприємства, відповідно там ужгородські, мукачевські. Потім вони були реорганізовані у філії. І станом на зараз матеріали по трьох підприємствах на затвердженні у Міндовкіллі. Сподіваємося, що вони найближчим часом будуть затверджені. Тобто по різних колишніх підприємствах матеріали на різному етапі.

Але загалом законодавство нам дозволяє їх використовувати. І ми плануємо, і проводимо господарські заходи згідно матеріалів... Якщо говорити про Ужгородський лісгосп чи Ужгородське надлісництво, згідно матеріалів 2011 року.

БАЧУРНИЙ В.М. Олег Володимирович, коментар додатково щодо ваших питань, бо людини не було.

Лісництво "Шипот" ужгородський, проекту дороги лісової, дійсно, використовуються матеріали лісовпорядкування 2011 року. В чинних матеріалах пралісів немає, оскільки поняття пралісів було введено методикою від 2018 року. Тобто в цих документах розуміння пралісів і визначення території пралісів, вони там відсутні.

Щодо самої дороги, то, я ще раз кажу, вона передбачена у нас висновком від 2024 року, наданим ВО "Держліспроект", 2024 року, 25.10.2024 року, щодо будівництва самої дороги лісової.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Будь ласка, пані Юлія Овчинникова.

ОВЧИННИКОВА Ю.Ю. Дякую щиро, пані голово.

Шановні колеги, доброго дня. В мене є, можливо, навіть не питання, а прохання. Ми ж зібралися для того, щоб напрацювати конкретні рішення. Ми знаємо ситуацію по цій дорозі. Ми на прохання відповідних громадських організацій звертались у відповідні органи. Можливо, як рішення подальше нашої зустрічі сьогодні: внести до Держлісагентства в термінові терміни внести праліси, по яких є висновки, в лісовпорядкування, для того щоб ми не мали подібних ситуацій в майбутньому. І це буде дуже правильно і потрібно для нас.

І ще є дуже багато запитань до ДІАМ і екоінспекції, тому що, ну, ви розумієте, що саме до двох цих структур є великі питання. Ми хотіли б їх задати.

Дякую.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дякую.

Дякую, пане Валентине. Я думаю, що одне з таких потенційних рішень якраз на основі вже стенограми нашого засідання, коли ми опрацюємо всі матеріали, ми спільно з вами вийдемо на таке рішення.

Колеги, я пропоную зробити таким чином. У нас є троє народних депутатів, які хотіли би взяти слово саме з виступами, я би запросила їх до слова, і потім перейдемо до інших. Я хотіла би, щоби цю частину, оскільки ми мали її закінчити о 12-й, щоб ми все-таки спробували завершити о 12:30 – 12:35, на невелику перерву, і потім повернулися до наступної частини нашого засідання.

Будь ласка, пан Сергій Мандзій, голова підкомітету з питань цивільного захисту населення та територій Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування. Будь ласка, пане Сергію.

МАНДЗІЙ С.В. Пані Іванно, дякую вам за слово. Другий день працюємо на Закарпатті. Ми уважно вислухали вчора позицію двох сторін: позицію компанії Вітропарки, позицію екологів. І мені сьогодні було надзвичайно цікаво почути думку наших іноземних колег наших партнерів. На що я звернув увагу?

Перше. Наші партнери все ж таки ставлять на перше місце цивільний захист населення. Тому що сьогодні, якщо ми чи зберігаємо природу, чи ведемо якусь господарську діяльність, це ми все робимо заради людини і на першому місці стоїть людина. А у нас сьогодні до 3 лютого наступного року в державі діє режим воєнного стану. В державі йде сьогодні війна, в державі кожен день гинуть люди. І саме головне сьогодні на тих територіях, які сьогодні формують економічний потенціал держави, це захистити населення, захистити ті підприємства, які на тих чи інших територіях сьогодні працюють і створюють другий фронт. Я відверто, такою "білою" заздрістю, сьогодні заздрю закарпатцям за те, що в них сьогодні є такий потужний інвестор.

З великим задоволенням вчора спостерігав за будівництвом, яке йде. І розумію саме головне, що одна з основ цивільного захисту населення – це енергетична стійкість. Кожен об'єкт, кожен сьогодні вітрогенератор, кожен сьогодні об'єкт цивільного захисту і ще, що це можливість зберегти життя людей. І знову ж таки дуже прошу всіх звернути на це увагу.

Наступне. Сьогодні у нас тут два комітети і ви... три навіть, у нас ще є представник правоохоронного комітету. І сьогодні думки депутатів різняться. Тому що я стою на тій позиції, що все ж таки в період повномасштабної війни повинно бути якесь спеціальне законодавство.

Я особисто стояв на позиції, щоби призупинити дію ОВД навіть для виробки лісів у тих територіях, де сьогодні іде... безпосередньо де ідуть бойові дії. Ну, це моя особиста думка, я її буду відстоювати і лобіювати. Тому що на сьогоднішній день, коли ми заїжджали з нашим товаришем покійним, міністром внутрішніх справ Денисом Монастирським на територію Чорнобильської зони після того, як звідти там декілька суток назад як вийшли наші вороги, то я би дуже би хотів бачити там би екологів і чути їхні думки, щоб їхні думки ворог чув. Розумієте? Коли сьогодні пожежі, які неможливо ліквідувати, тому що великий відсоток забруднення вибухонебезпечними речами.

Тому, знову ж таки, не забираючи вашого часу, вертаючись до тих проблем, які сьогодні є в компанії забудовника, на мій погляд, тут є певне недопрацювання законодавства... законодавця – Верховної Ради. Тому що мені трошки як би дивна процедура визначення пралісів відверто. Я вчора вперше як би почув процедуру, якою вона робиться, я не впевнений чи це правильно. Це моя особиста думка, я не впевнений. Якщо сьогодні будь-який там працівник там лісагентства, там чи лісник там може якийсь підписати акт, і після того забороняється будь-яка діяльність там на тій чи іншій території. Але це моя особиста думка.

Наступне питання. Я вчора дуже багато слів чув про Смарагдову мережу. І тут явно недопрацювання сьогодні Верховної Ради, тому що закон то не прийнятий про Смарагдову мережу. Да, в нас є гарна назва, але ми не знаємо далі що з нею робити: який вид діяльності можна робити на території Смарагдової мережі, який неможливо, яким чином проводити ту чи іншу діяльність.

Тому я, знову ж таки, зі свого боку і буду просити своїх колег, дуже багато сьогодні законодавчих ініціатив, які треба приймати. Да, вони будуть дискусійні, тому що будь-яка діяльність людини, будь-яка, вона впливає на навколишнє природне середовище. Але, я сьогодні, я родом з Хмельниччини, і у нас на території області є атомна станція, ви знаєте, Хмельницька атомна

станція. І коли свого часу другий блок АЕС був фактично збудований на 90 відсотків, але так само тоді вийшла громадськість, все і заборонили будівництво. То другий блок атомної станції хмельницької збудували, але через 15 років він обійшовся втричі дорожче.

І я сьогодні як мешканець Хмельницьку відстоюю і буду відстоювати разом зі всіма своїми колегами-хмельничанами, що ми за те, щоб будувався і третій блок, і четвертий блок, тому що сьогодні це енергетична безпека.

Все, дякую за увагу і передаю слово іншим колегам. *(Оплески)*

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дякую.

Вибачте, я зараз трошки пришвидшусь. Будь ласка, пані Юлія Овчинникова. Вибачте, спочатку була Юлія Яцик. Дівчата, як вам зручно, в якому хочете порядку.

ОВЧИННИКОВА Ю.Ю. Шановні колеги, доброго дня ще раз всім. Дійсно, ми говоримо зараз про важливі для нас стратегічні питання. Одне з них – це питання національної безпеки. Якщо ми поглянемо на питання національної безпеки, воно включає і енергетичну безпеку, і екологічну. І ми маємо про це не забувати, коли ми говоримо про питання відновлення. Ми всі хочемо досягнути справедливого миру, але розуміємо, що ці питання мають бути обов'язково збалансовані.

Коли ми говоримо про дотримання норм чинного законодавства, ми говоримо про те, що ми маємо унікальне природоохоронне законодавство, яке дає можливість нам захистити і наше конституційне право громадян України на чисте і безпечне довкілля, захистити Україну, і в першу чергу це законодавство відповідає нормам Європейського Союзу.

У вівторок ми бачили звіт Європейського Союзу, де чітко зазначили про те, що ми маємо високі бали з цього питання і ми не маємо права нівелювати ті інструменти, які вже розроблені і є. Одна з цих це оцінка впливу на довкілля. Коли говорять про заборону там ОВД, на санітарні рубки

і все інше, це унікальний європейський інструмент, який дає можливість заборонити і перешкоджати незаконним вирубкам, які є сьогодні. Ми бачимо кількість справ, які існують сьогодні. Ми бачимо ситуацію і про це ми говорили на базі діалогу і майданчику на підкомітеті зі всіма правоохоронними органами.

Не менш важливе питання Смарагдової мережі. Ми підіймаємо і дякую всім, хто підіймає це питання, тому що ми мали спробу в 21-му році, законопроект не був прийнятий. Але ми обов'язково маємо його прийняти, виконуючи і транспонуючи положення Пташиної та Оселищної директив у наше законодавство.

Ще не менш важливим є те, що Смарагова мережа, да, її межі ідентичні Natura 2000, в подальшому Європейський Союз, як тільки ми станемо членом, буде давати великі кошти на менеджмент управління цими територіями. І це про розвиток громад, про можливість брати ці кошти для того, щоб розвивалась інфраструктура, враховувались інтереси громад і захищалось довкілля.

Далі. Ми прийняли важливий документ про основні засади кліматичної політики. Євросоюз також наголосив і дав високу оцінку, де чітко прописано, що будь-які дії, основані на принципі природоорієнтування і питання збереження довкілля, це і питання досягнення енергетичної безпеки. І коли ми будуємо енергетичні об'єкти, ми маємо враховувати цей принцип, він закладений в законі прийнятого.

Не менш важливим є Ukraine Facility як інструмент, де є наскрізний принцип... Будь-які проєкти, які реалізуються в рамках фінансування Європейського Союзу, вони в першу чергу не мають завдавати суттєвої шкоди.

Далі. Колеги, в Європейському Союзі є, це знову ж таки пошук компромісних варіантів, як пошук компромісних варіантів це концепція... яка існує в Європейському Союзі, коли фактично зони прискореного для альтернативної енергетики, які існують. Що для цього потрібно? Знаю, що

Міністерство енергетики, на жаль, воно не мало можливості виступити, але ми знаємо, що подібна ініціатива розробляється, знаю, що є багато зауважень до неї. Це як майданчик пошуку спільних інтересів, це зібратися. З Міністерством енергетики ми вже офіційно звернулися для того, щоб обговорити питання саме Acceleration Areas для майбутнього.

Наше завдання, перше, дати можливість розвиватися громадам, захистити довкілля, збалансувати, але тим не менш не порушувати існуючі норми закону. Коли ми знову говоримо за фундамент, будувати фундамент і це не має проходити оцінку впливу на довкілля, ми всі дорослі люди, ми і атомні станції, які згадували, без фундаменту будуємо?

Все це має проходити оцінку впливу на довкілля. Щоб ми в майбутньому не мали прецедентів, нам треба зараз вирішити, дати можливість знову ж таки захищати довкілля і розвиватися бізнесу, розвиватися "зеленій" енергетиці, не переслідувати екологічних активістів і найголовніше – знайти порозуміння тут в країні, тому що ворог той, який нас щодня бомбить, і ті країни, які на сьогодні намагаються будувати з нами відносини і можуть, на жаль, використовувати те, що відбувається у нас з вами, проти нашого європейського курсу.

Тому як варіант це знову ж таки Acceleration Areas, розглянути цей законопроект для майбутнього, транспонувати Пташину та Оселищну директиву і збиратися, і дискутувати. Ми вчора дуже багато говорили, я взяла всі висновки, які ви підготували, повірте, я все перегляну. Слава богу, є для цього фах, ми дуже уважно зі всім розглянемо. Але прохання зібратися і максимально відлагодити так, щоб в майбутньому в нас не було прецедентів і ми враховували інтереси всіх сторін, і регіону, і нашої країни в першу чергу.

Дякую.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дякую.

Пані Юлія Яцик, будь ласка.

ЯЦИК Ю.Г. Такі бачу дві полюсні позиції колег з трьох комітетів. Не знаю чи врівноважу я ці позиції, але навряд чи.

Колеги, я як представник правоохоронного комітету дам трошки сухої статистики. Понад 8 тисяч 139 кримінальних справ за минулий рік було порушено правоохоронними органами у зв'язку із порушеннями екологічного законодавства. Лише 1 874 обвинувальних акти надійшло до суду. Якщо ми говоримо про Закарпаття, ну остання статистика це 9 місяців цього року, близько 100 кримінальних проваджень, 31 підозра, 12 обвинувальних актів скеровано до суду, сума завданих збитків – близько 86 мільйонів гривень. При цьому встановлено діяльність двох організованих злочинних груп, це видобуток піщано-гравійної суміші в Тячівському районі і діяльність "чорних" лісорубів в ДП "Ліси України", збитки – понад 40 мільйонів гривень. А, і ще забруднення фенолом, там близько 100 мільйонів гривень відшкодовано. Так от, якщо ми сфокусуємося, а що ж є основними складами злочину по таких кримінальних провадженнях, то це незаконна порубка лісів, порушення охорони надр і забруднення територій. Порушення дозвільної документації це, я не знаю, нуль, нуль, нуль якась частина всіх кримінальних проваджень.

І тут я хочу підтримати свого колегу Сергія Мандзія в тому, що воєнний стан, звісно, він не може там впливати на права людей, на безпечне довкілля і таке інше, але спрощення такої дозвільної документації має сенс. Той Саміт з відновлення і відбудови України, на якому я була присутня у Вашингтоні у вересні, він чітко показав, що іноземні інвестори готові інвестувати саме у відновлення енергетичної інфраструктури України, оскільки це критичне питання на сьогодні для України. Я сама із Запоріжжя, колеги кияни не дадуть збрехати, відключення електроенергії за останній місяць нагадало нам події 23-го року, і дякуючи богу, що Закарпаття так не відчуло ці відключення, не доводиться вам на 24-й поверх підійматися пішки після тривалого робочого дня.

Що стосується цього ж ОВД. Я згадую випадки, коли на моєму окрузі, це Запорізька область, в Енергодарі будували дата-центр, який мав на меті використання електричної енергії надлишкової від атомної електростанції, щоб збалансувати атомну і теплову, і взагалі про ОВД навіть мова не йшла, там купа активістів, які були не зацікавлені в цьому інвестпроекті, стали просто дибки. Водночас депутат ОПЗЖ з попереднього скликання отримав ОВД за два місяці для будівництва сміттєзвалища, це просто от такий от котлован, обладнаний сіткою рабицею навколо між школою та дитячим садком, у місті. І це про ОВД, це про дозвільні документи.

Тобто я про що веду мову? Що повинні бути якість розумні виважені кроки в тому числі з нашого боку, з боку парламенту щодо можливо зміни законодавства дозвільного на час воєнного стану, тому що, ну дивіться – балістика. Чи впливає збиття ракет на навколишнє середовище? Звісно, впливає. Але ж ми не можемо ОВД заборонити збивати ворожі ракети чи "шахіди"? Не можемо. Тому це звичайно такий можливо десь дитячий приклад, але ж це про збалансований підхід, про те, що от я чула якісь висновки про те, що ці вітрові станції будуть об'єктами ураження ворожих дронів. У нас у Запоріжжі деякі спальні райони вже антидроновими сітками облаштовані, тому що там живуть люди. А це об'єкти, які не представляють цікавості для ворога, і тому такі накрути і такі побоювання місцевих жителів, я так розумію, якщо я правильно зрозуміла, вони просто абсолютно безпідставні. Люди, які не стикаються щоденно з роботами ворожої авіації, ворожих дронів, КАБів і артилерії, вони просто не розуміють і маніпулюють такими доводами.

То, колеги, звісно, я не виступаю за анархію і абсолютну безконтрольність будівництва об'єктів, але я все-таки підтримую своїх колег, які стверджують і наполягають на тому, що законодавство щодо дозвільних документів під час війни повинно бути переглянуто. Дякую.

До речі, я вибачаюся. Хочу хвилиночку. Ще мені було дуже приємно побачити своїх мешканців з окупованого Дніпрорудного, Енергодара тут в

Ужгороді, в Мукачеві, в Перечині, які говорили про те, що ми отримали шанс на відновлення свого життя, будучи працевлаштованими тут і поновивши своє життя, яке здавалося втраченим. У мене у самої окупований дім і для мене це був шок, коли все, відрізок життя. Вони тут отримали житло, вони тут отримали роботу, вони тут отримали можливість навчання для своїх дітей і соціалізацію в новому місці житла з підтримки таких інвесторів, таких будівельників. Я вам щиро дякую за це.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дякую, пані Юлія.

У нас, колеги, є ще, заплановано чотири виступи в цій частині. Я пропоную зробити і буду просити голову Чорнянської громади виступити в наступній частині, там, де будемо говорити про інтереси громад. І я пропоную зараз заслухати всі ці виступи, а в другій наступній частині перейти до ... уже в виступах там і коментарях перейти до подальшого обговорення. Тому я зараз запросила би... Я сподіваюсь, що на зв'язку з нами терпляче все ще чекає в.о. директора з управління ОЕС України – головний диспетчер Дирекції управління ОЕС України НЕК "Укренерго" пан Сергій Фандуль. Є чи немає? Окей. Поки ми визначаємося, давайте ми тоді до слова запросимо пана Юрія Шпонтака, директора Департаменту екології та природних ресурсів Закарпатської ОВА. А є ви, да?

ФАНДУЛЬ С.В. Да, я є.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Добре. Тоді, пане Сергію, вам слово.

ФАНДУЛЬ С.В. Щось зі зв'язком, я вибачаюсь. Добрий день.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Да, ми розуміємо, що ми вас відірвали від...

ФАНДУЛЬ С.В. Я би хотів...

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Да, будь ласка. Прошу, у вас є максимум 5 хвилин. Дякую.

ФАНДУЛЬ С.В. Точку зору Оператора системи передачі України на порядок використання джерел генеруючої потужності на Закарпатті.

Значить, згідно статистики за 2024 рік споживання електроенергії Закарпатської області склало 2 мільйони 78 тисяч кіловат-годин електроенергії. Для порівняння, це 2 відсотки від загального споживання всієї України. При цьому виробництво електроенергії на джерелах, які розташовані на території Закарпаття, за минулий рік склало 678 мільйонів кіловат-годин. Значить, перед тим... це 2 мільярди 78 мільйонів. Вибачте, я помилився. Значить, це є 0,7 відсотка виробництва електроенергії по всій Україні. І як ми бачимо, це є лишень одна третина того обсягу електроенергії, який споживається Закарпаттям. Тобто дві третини постачається для споживачів Закарпаття ззовні, через мережі Оператора системи передачі.

Споживання потужності Закарпаття, для оцінки, в літній період максимум становить 300 мегават, зимою – 450 мегават. Основними джерелами живлення є найбільш потужна в Закарпатті це підстанція 400 кіловольт – Мукачево, а також дві підстанції класом напруги 220 кіловольт – це Воловець і Хуст. При цьому Хуст також в свою чергу заживлено від підстанції Мукачево.

Значить, така схема живлення вона має досить, вона досить сконцентрована, і в разі з якихось причин втрати мукачівської підстанції, зарезервувати повністю в повному обсязі живлення споживачів Закарпаття від Воловця і від суміжних областей по транзитній мережі 110 кіловольт неможливо. Тому надзвичайно великої ваги набуває будівництво чи впровадження нових джерел генерації саме на території Закарпаття для забезпечення електроенергією місцевих споживачів.

Щодо структури генеруючого обладнання, яке ми сьогодні маємо по факту на жовтень місяць по Закарпаттю. Встановлена потужність становить 565,5 мегавата, з якої 404 мегават – це потужність сонячних електростанцій, 49,6 мегавата – це вітряні електростанції.

Крім того, це надзвичайно на сьогодні позитивний напрямок, впроваджено 17,8 мегавата установок зберігання електроенергії, а також 41,9 мегавата – це високоманеврена генерація, це газопоршневі і газотурбінні установки, і також 42,7 мегавата – це малі ГЕС.

З наведеної статистики видно, що майже 90 відсотків наявної потужності припадає Закарпаттю на відновлювальні джерела електроенергії. Проте при цьому є деякий перекис у впровадженні сонячних електростанцій, оскільки їхня установлена потужність перевищує 70 відсотків з тієї потужності, яка розміщена в Закарпатті.

При цьому я хотів би відзначити, що НЕК "Укренерго" як оператор системи передачі відповідно до функціоналу виконує складання, вірніше, розробляє звіт з оцінки відповідності, достатності генеруючих потужностей для покриття прогнозного попиту на електричну енергію та забезпечення необхідного резерву. Вказана робота проводиться на період до 10 років за визначеною методикою з виконанням певних математичних моделей і з урахуванням вимог таких стратегічних документів, як Національний план з енергетики і клімату, Національний план дій з відновлювальної енергетики, Стратегія розвитку розподіленої генерації і також Енергетичної стратегії України на період до 2050 року.

Хочеться відзначити, що за напрацюваннями НЕК "Укренерго", крім саме безпосередньо необхідних обсягів потужності, також враховуються і необхідні обсяги резервів потужності для можливості балансування енергосистеми. За результатами наших напрацювань, ну, скажемо, пул впровадження нової генерації для забезпечення надійності роботи енергосистеми має містити по пропорціях з нових джерел генерації стосується, вітрові електростанції мають бути на рівні 35-40 відсотків, то при

цьому сонячні електростанції десь на рівні 50 відсотків від потужності вітрових, тобто порядку 20 відсотків. І також обов'язково паралельно з впровадженням цих відновлювальних джерел мають обов'язково впроваджуватись установки зберігання електроенергії, а також висококомобільні джерела генерації для покриття піків навантажень.

З урахуванням сказаного ми бачимо, що на сьогодні є вже значне перевищення оцього рекомендованого набору складових генеруючих потужностей по Закарпаттю, і саме тому ми як системний оператор зацікавлені все ж таки в пришвидшенні будівництва вітряків, вітряної генерації. Але при цьому я хочу наголосити, що саме по собі будівництво вітряних станцій, воно не вирішує в повній мірі питань забезпечення електроенергією споживачів, оскільки за нашими напрацюваннями для надійної роботи енергосистеми на кожні 100 мегават повинно бути впроваджено 25 мегават, ну не менше 25 відсотків пристроїв для її балансування.

Тому хотілося б звернути увагу на те, що паралельно з провадженням нових джерел вітряних електростанцій водночас мають бути спрямовані заходи по одночасному будівництву також пристроїв накопичення електроенергії, так званих установок зберігання електроенергії, і також висококомобільні джерела, такі як газопоршневі, газотурбінні і тому подібне.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дякую, пане Сергію. Це важливо.

ФАНДУЛЬ С.В. Пані Іванна, ще один момент. Я ще хочу на чому наголосити. Що, крім того, впровадження нових джерел генерації воно водночас має передбачати паралельний розвиток електричних мереж для можливості їх видачі в об'єднану енергосистему.

Дякую.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Це так повисло як питання, чи у нас є паралельно цей розвиток енергомереж, я так розумію. Але це одна частина речі.

А друга, я думаю, що знову ж таки ми тут маємо добре розуміти, що і екологічні організації, і громадські, і бізнес, і так далі, і політики різного спектру – всі точно є з глибоким усвідомленням того, що вітрогенерацію потрібно розвивати. Єдина, напевно, відмінність у всіх цих підходах полягає тільки в тому, що частина хоче розвивати її там незалежно від норм і правил, а частина наполягає на тому, що норми, правила, закон, процедури, міжнародно-правові зобов'язання при цьому мають бути дотримані. І я думаю, це вся наша відмінність всієї цієї дискусії.

Я переконана, що в тому числі тут на Закарпатті можна знайти достатньо територій, місць, де можна розміщати вітрові електростанції, які не будуть спричиняти такого бурхливого обговорення через ті чи інші елементи, скажімо, природоохоронного законодавства. Але я даю слово зараз пану Юрію Шпонтаку, якраз директору департаменту екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА.

Пане Юрію, на додачу того, що не говорилося, да, будь ласка, доповніть. І ще маємо два виступи, і перервемося на перерву.

ШПОНТАК Ю.М. Дякую, пані Іванно.

Я постараюся швидко, десь підсвітити певні моменти, які може десь вище звучали, але не до кінця.

Отже, на виконання статті 11 Закону "Про основи містобудування" обласною радою рішенням 731 від 17 травня 2013 року було затверджено схему планування Закарпатської області, яка була розроблена ДП "Український державний науково-дослідний інститут проектування міст "Дніпромісто" імені Білоконя. У схемі зазначено, що використання альтернативних джерел енергії, зокрема вітрової, має перспективу для розвитку на території області. Місцевості, які придатні для розміщення

потужностей вітрових енергоагрегатів, наявні, зокрема на таких вершинах: Яворник, Менчул, Гимба, де середньорічна швидкість вітру складає від 5 до 7,5 метра на секунду. А також в низинних районах: ужгородському, берегівському та інших. Протягом року найбільше вітру з швидкістю понад 4 метри на секунду в цих районах. Схемою визначені локації для розміщення вітрових електростанцій (ВЕС), зокрема у районі Полонина Руна.

Також варто зазначити, що схема не суперечить затвердженій рішенням обласної ради від 19-го року регіональній стратегії Закарпатської області.

Наступним кроком у даній історії це у нас передувало рішення Тур'є-Реметівської сільської ради від 2022 року №929, яким сільська рада надала дозвіл на розробку детального плану території урочища Полонина Руна Тур'є-Реметівської сільської ради Ужгородського району, а саме будівництво та обслуговування об'єктів вітроенергетики.

У 2024 році рішенням 1242 було затверджено цей детальний план. 14 червня 2024 року відповідний девелопер розпочав процедуру оцінки впливу на довкілля через уповноважений центральний орган, на той час Міндовкілля, тепер Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства.

10 вересня 2024 року Закарпатським окружним адмінсудом відкрито провадження в адміністративній справі 260/5885/24 за позовом Міжнародної благодійної організації "Екологія-Право-Людина" до Тур'є-Реметівської сільської ради Ужгородського району про визнання протиправним та скасування рішення Тур'є-Реметівської сільської ради (1242) про затвердження детального плану на території урочища Полонина Руна.

Міндовкіллям наказом 101 від 22 січня 2025 року зупинено адміністративне провадження з розгляду документів, наданих ТОВ "Вітряний парк Турянський", для отримання висновки з оцінки впливу на довкілля до набрання законної сили рішенням суду по справі 260/5885/24 за позовом

Міжнародної благодійної організації "Екологія-Право-Людини" до Тур'є-Реметівської сільської ради.

Також варто зазначити Державною інспекції архітектури та містобудування України (далі – ДІАМ) зареєстровано ряд повідомлень про початок виконання будівельних робіт щодо об'єкту будівництва ВЕС "Полонина Руна".

06.05.2025 року комісія даного органу щодо розгляду звернень у сфері містобудівної діяльності ДІАМ вирішила рекомендації щодо обґрунтованості позапланової перевірки, а також необхідності її проведення на даному етапі на підставі звернення Громадської організації "Українська природоохоронна група" відсутні.

Крім того 21 серпня 2025 року рішенням Закарпатського окружного адміністративного суду у справі по скасуванню рішення про затвердження детального плану у задоволенні позову було відмовлено. Наразі справа розглядається 8-м апеляційним судом.

Також варто зауважити, що триває процес підготовки матеріалів щодо внесення змін до схеми планування області. Підготовкою зазначених матеріалів займається те ж саме ДП "Український державний науково-дослідний інститут проектування міст "Діпромісто". Інститутом формуються матеріали для громадських слухань в процесі стратегічної екологічної оцінки на платформі "ЕкоСистема", на сьогодні вона ще не завантажена.

Дякую. Доповідь завершив.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дякую, пане Юрію.

А є якесь розуміння по часу по... стосовно коли буде проєкт завантажено?

ШПОНТАК Ю.М. Десь орієнтовно початок року, мені здається.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. 2026-го, наступного. Дякую.

Колеги, якраз і звучало, ГО "Екологія-Право-Людина", я передаю тоді представникам цього ГО, не знаю, хто буде виступати, чи пані Катерина Полянська, чи Мелень-Забрамна.

МЕЛЕНЬ-ЗАБРАМНА О. Якщо можна, я почну, 3 хвилини.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Будь ласка.

МЕЛЕНЬ-ЗАБРАМНА О. І потім Катя мене продовжить.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дякую.

МЕЛЕНЬ-ЗАБРАМНА О. Мене звати Ольга Мелень-Забрамна. Я є адвокатом. І якраз ініціювали судову справу разом з моєю колегою і з тут присутньою також онлайн пані Наталією Майстренко з приводу оскарження рішення сільської ради про затвердження детального плану території.

Але хотіла би зупинитися дуже швидко на таких трьох аспектах, розумію, що часу мало у нас для того, щоб все детальніше розказати. Один з аспектів це те, що наші опоненти постійно говорять про якісь прогалини в законодавстві. Хотіла сказати, що прогалини в законодавстві, на жаль, існують напевно тільки в їхній уяві, тому що юристи і всі, хто застосовують це законодавство, розуміють, що в даному випадку прогалин в законодавстві немає. Є Закон "Про регулювання містобудівної діяльності", де в статті 32 дуже чітко написано, яка діяльність відноситься до діяльності з класом наслідків СС1 і СС2, тому що від цього залежить який дозвіл треба отримувати на вітряки, чи це буде повідомлення про початок будівельних робіт, чи це буде дозвіл на будівництво. В даному випадку в статті 32 дуже чітко написано, що до СС1 класу не можуть відноситися об'єкти, які підлягають оцінці впливу на довкілля. В даному випадку вітряки підлягають оцінці впливу на довкілля, це очевидно, бо вже є навіть і справа в реєстрі

ОВД. Проте в тому законі є дуже така чітка примітка про те, що об'єкти вітроенергетики, якщо вони мають позитивний висновок з ОВД, вони можуть відноситися до класу СС1 і відповідно будуватися за наявності лише зареєстрованого повідомлення про початок будівельних робіт. В даному випадку висновку з ОВД немає. Це свідчить про те, що цей об'єкт будівництва на Полонині Руна не може відноситися до класу СС1, значить він відноситься до класу СС2 і відповідно має бути дозвіл на виконання будівельних робіт. Такого дозволу немає, тому що для того, щоб отримати цей дозвіл, треба також і пред'явити ДІАМ висновок з оцінки впливу на довкілля. Такого висновку немає, тому ніякої двозначності немає. Є факт того, що відбувається будівництво, тобто реалізація планованої діяльності без висновку з оцінки впливу на довкілля. І є факт того, що відбувається будівництво за відсутності дозволу на виконання будівельних робіт, бо очевидно, що для такого зараз виду діяльності, як зараз відбувається будівництво, такий дозвіл необхідний.

І лукавство про те, що фундамент і самі вітротурбіни – це є два різні об'єкти, це є, дійсно, лукавство. Тому що у нас є висновки незалежних будівельних інститутів, які говорять про те, що фундамент в даному випадку є невіддільний від об'єкта, тобто від самої ВЕС. Через те будувати фундамент, не оцінивши цю діяльність, неможливо.

Також хочу нагадати, чому потрібний висновок з оцінки впливу на довкілля. Це не для того, щоб заборонити ту чи іншу діяльність, хоча він може бути і про те, що дана діяльність порушує вимоги законодавства і не може бути реалізована, але він потрібен для того, щоб знайти виправдані альтернативи, якщо вони є, і їх порівняти.

Можливо, був би висновок по ситуації з полониною Руна про те, що: окей, будуйте, будуйте п'ять вітряків, чи змініть локацію, чи змініть висоту турбіни, - тобто якісь могли би бути внесені зміни для того, щоб мінімізувати вплив на навколишнє середовище. Адже ОВД – це не є процедура, щоб тільки заборонити, а це є процедура для того, щоб зменшити вплив на

навколишнє середовище. А він є, це очевидно, я думаю, що вчора ви мали можливість переконатися.

Тому відсутність будівництва, зараз відсутність висновку з ОВД – це є позбавлення нас можливості альтернатив, бо, як ми бачимо, на жаль, альтернатив немає.

І ще один важливий аспект, чому ми зібралися, зараз це обговорюємо, дивимося на фундамент і проводимо дискусію: треба, не треба. Це би мали зробити нам висновки відповідні компетентні органи. Це є Державна екологічна інспекція і інспекція архітектури і містобудування, тобто мали би здійснюватися заходи державного контролю в екологічній сфері, в сфері містобудування.

На жаль, через мораторій ми дуже довго добивалися будь-яких перевірок. Мораторій у нас було введено в 2022 році, і на сьогодні бізнес у нас є недоторканий, і дуже складно пробитися громадськості і попросити, щоб контролюючі органи дійсно прийшли і перевірили.

Дуже цікаво, що громадськість писала скарги до ДІАМу і до екоінспекцій ще у квітні, в березні, коли почалося цвітіння первоцвітів червонокнижних видів. Перевірка відбулася в липні. Тобто з квітня, з березня до липня проводилися різні процедури, і перевірка, от наприклад, ДП "Ліси України", відповідно відокремлених підрозділів, провела аж у липні. Про яку оперативність, ефективність взагалі державного екологічного контролю можна говорити?

І звичайно, що також нас і обирало те, що екоінспекція також не побачила необхідності здійснення оцінки впливу на довкілля і не зафіксувала, на жаль, в акті такого порушення.

І останній аспект, це те, що важливо, що сказати, це є порушення вимог міжнародного законодавства. Щоб ми тут не говорили, але у нас є вимоги Бернської конвенції, які Україна має виконувати, оскільки ми ратифікували цю конвенцію вже десятиліття тому. І Бернська конвенція говорить не тільки про охорону територій Смарагдової мережі, які вже визначені, затверджені,

вона говорить в статті 4, в статті 5 про охорону оселищ, про охорону видів рослин і тварин, які є в додатках до цієї Бернської конвенції. І навіть якщо на Полонині Рівній немає ще на сьогодні ідентифікованого і визначеного об'єкту Смарагдової мережі, але там є оселища, які вже давно задокументовані, там є види, там є орнітологічний заказник, який повністю охоплює цю Полонину-Руну довкола, крім самої полонини, але довкола є об'єкти Смарагдової мережі.

Але ніхто, на жаль, цього не хоче бачити і говорити, але я думаю, що і секретаріат відповідної Бернської конвенції і інші органи звернуть увагу на те, що, на жаль, Україна в даному випадку не провела навіть належної оцінки, не те, що допустили знищення, але навіть належної оцінки не було проведено, тому що проводити ОВД, коли вже є у нас стільки фундаментів, це звичайно вже трошечки запізно.

Перепрошую, що передаю слово своїй колезі. *(Оплески)*

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дякую.

Я би попросила пані Катерину коротко доповнити. Дякую.

ПОЛЯНСЬКА К. Доброго дня, шановні колеги! Отже, також хотіла розпочати свою доповідь з географічного аспекту. В тому, що якщо ви подивитесь на цю карту, ви побачите, що більше 56 відсотків територій земель України є розореними землями. Це потужний вплив сільського господарства і ці території, ці екосистеми природні, вони вже знищені. Також до впливу на природні екосистеми, звісно, додався вплив воєнних дій. І ми є діючими екологами, ми вже три роки проводимо польові дослідження в зонах бойових дій – в Запоріжжі, в Донецькій області, в Херсонській області, потрапляли під обстріли та дрони. Але сьогодні ми детально зупинимось саме на знищенні природних комплексів руками саме наших компаній, українських.

Це збільшена карта, і ви подивитеся, що більшість територій України – вже знищені природні комплекси. Українські Карпати займають лише 4 відсотки від території України, лише 4 відсотки. Із цих 4 відсотків високогір'я, які зараз знищуються, займають лише 3-10 відсотків від площі українських Карпат. Ці високогір'я, вони є реліктовими екосистемами, які збереглися от на високогір'ї Карпат, а наступний такий стрибок буде це в Скандинавії, тому що це післяльодовикові природні екосистеми.

Ми не розуміємо, чому не можна почекати, в чому така швидкість, що треба екосистеми, які формувалися тисячі років, їх знищують за один рік. Це єдина у нас, вітропарки, організація в Україні, яка має такий досвід та потужності, немає конкуренції. Чому потрібно так поспішати, щоб знищити ці навіть без висновку ОВД, без належної документації?

Ці екосистеми, і не лише Полонина Руна, гора Гостра, Пікуй, тепер у нас були загрози для Полонини Боржава, тепер настали ще загрози для Свидовця. І всі ці екосистеми, їх надзвичайно важко відновити. Вони просто не відновляться за один раз. І йде також маніпуляція, що, наприклад, Полонина Руна антропогенезована, і там дійсно є рештки старої тропосферної межі зв'язку, ще з радянських часів. Але подивіться, вона займає 1 відсоток від Полонини Руна, все інше – це природні екосистеми.

Але подивіться, як нам кажуть, 1 відсоток від Полонини Руна буде забудований. Ви впевнені в цьому? Буде зведено як мінімум 31 вітряк, які заповнять всю Полонину Руна. І всі її екосистеми будуть знищені, тому що це не просто вітрячок, до нього має бути ще під'їзна дорога, до нього ще комунікації, лінії електропередач, все це буде розкопано, дорога буде з твердим покриттям, і це все знищується. При цьому порушується і міжнародне законодавство, і норми.

І, зокрема, в Європейському Союзі чітко прописані норми, що, наприклад, не мають будуватися вітрові електростанції поряд з пралісовими ділянками. Не мають будуватися вітрові електростанції поряд з природно-заповідними територіями. Зокрема, у нас навколо це пралісові, квазіпралісові

та проєктовані пралісові ділянки навколо Полонини Руна, а це є середовище існування для рідкісних видів. А ми просто будемо вітряки, які будуть знищувати як і птахів та кажанів. Це також території природно-заповідного фонду розташовані навколо Полонини Руна.

Однак, це не тільки те, що розташовано навколо, але це і сама Полонина Руна, її унікальні екосистеми, які знищуються. Ми бачимо на цьому знімку знищений і ґрунтовний покрив, знищений і рослинний покрив, знищена геологічна будова і рельєф. Це знищення, яке не можна відновити, це вже ці процеси в майбутньому не можна буде просто покласти зверху ґрунти, насипати, і сказати, ми відновили. Навіть якщо вони зробили помилку і допустили ризики, неможливо це відновити. Це екосистеми, які формувались тисячі років, Карпатам українським мільйони років. І те, що якщо насипати щось зверху, воно з тими зсувами та селями просто сповзе вниз в село.

І ми бачимо важку техніку, і ці екосистеми буде надскладно важко відновити. Бачимо навіть ризики зсувних процесів. Тому що ви бачите, працює важка техніка, яка зриває схил, вони руйнують навіть рельєф цієї території. Вже не кажучи про мікроклімат території, все інше. І про те, що "зелена" енергетика, вона не має бути такою, "зелена" енергетика покликана для того, щоб зберігати природу, зберігати довкілля, а не руйнувати хижацько і цинічно наше довкілля.

Ми бачимо, скільки техніки там працює, і пралісові ділянки, щоб відновити такий праліс, мінімум 100-200 років має пройти, щоб там вирости такі самі дерева, тому що це умови високогір'я, щоб вирости ті буки назад, це мінімум 100 років має пройти. Тобто наше покоління, ми вже не побачимо. І оця хижацько прокладена дорога, ми пройшли своїми ногами всю цю дорогу від Руни через Гостру і туди далі в село – воно прорубано. І ці природні комплекси, їх вже не відновити. Отак.

І вона буде, якщо туди буде прокладене тверде покриття і буде зведено ВЕС, то це вже буде порушено і природні екосистеми, і про ніякий туризм

мова не іде. Це, навпаки, відкриє доступ до ще більшого навантаження цієї території. А природний і екологічний туризм, я як член Федерації альпінізму та скалолазіння України, я вам кажу, що жоден турист і альпініст цією територією насолоджуватись не буде. І за європейськими рекомендаціями на цих територіях взагалі мали бути прокладення зроблені правильно. Європейські норми кажуть, що якщо проведена чесно та на чесному рівні, правильно, за методиками діючими оцінка впливу на довкілля, стратегічна екологічна оцінка, то таких шкод можна уникнути.

Потім, також міжнародні рекомендації, вони пропонують, що потрібно створення спеціальних карт чутливості, тобто що ми маємо визначити, де можна, де не можна будувати. І в Україні такі карти, вони малюються. Тобто в нас же ж, ми розробляємо, скільки років ми робимо і карти екомережі. Смарагдова мережа, вона затверджена на рівні Ради Європи, на міжнародному рівні. Україна є не лише, ми маємо не лише національне законодавство, але і міжнародне законодавство, нормам якого ми маємо слідувати. І Смарагдова мережа затверджена ще, мені здається, ще в 2016 році, перші схеми Смарагдової мережі, затверджені карти, все, цих територій. І Руна є кандидатом в територію Смарагдової мережі, просто через війну зупинився цей процес. Але ми її створюємо, але вже руйнуємо.

Також, якщо чесно виконувати всі ці оцінки... Зокрема, от ще один приклад, гірський масив Свидовець. Рідкісна територія, льодовикові ландшафти, але вже збудована вежа. Я дуже рада, що вона впала, чесно, від всього серця, що вона впала. Бо вона була збудована, ну ви самі розумієте, що, звісно, з порушенням і чинного законодавства України, і всіх законів, які ми вже перелічили. І коли ми приїхали туди на це місце, там були місця зростання червонокнижних видів. А в стратегічній екологічній оцінці, в заяві по СЕО, було написано, що буде мінімальний вплив на ґрунти, надра, збереження існуючого рельєфу, суттєвого впливу на рослинний і тваринний світ не очікується. Це, зокрема, питання до Усть-Чорнянської селищної ради. Як не очікується, коли ми бачимо, що були ці установки, рельєф зруйновано,

грунти пошкоджено, червонокнижні... До речі, є відповідальність і адміністративна, і кримінальна відповідальність за знищення об'єктів природного світу України. Але, на жаль, цього всього не відбувається.

І на завершення. Взагалі пропонуємо, що потрібно взагалі ввести мораторій на зведення будь-яких таких потужностей ВЕС, а також гідроелектростанцій в українських Карпатах. Тому що ми не маємо права руйнувати наше національне надбання, природну спадщину України заради цього. Ми маємо їх зберегти і зробити все можливе.

Дякую за увагу. *(Оплески)*

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дякую, пані Катерино.

Я запрошую до слова пані Оксану Станкевич-Волосянчук, експертку-екологиню Громадської організації "Екосфера". Будь ласка, пані Оксано.

СТАНКЕВИЧ-ВОЛОСЯНЧУК О. В мене там десь презентація має бути. Будь ласка.

Дякую попереднім виступаючим. Їхній виступ якраз буде в резонанс мого, тому що я сьогодні хочу поговорити про конфлікти, про конфлікт вітроенергетики з природою. Чому так виникає? Чому виникають конфлікти там, де вони б і не могли бути? А ці конфлікти виникають не тільки через порушення чинного законодавства, але і через вибір, невдалий вибір місць для розташування об'єктів вітроенергетики.

Ми вже чули з вами з виступу пана Єременка, що в своїх виборах місць для розташування ВЕС вони керувалися лише енергетичним критерієм і бажанням громад. На жаль, екологічний критерій був проігнорований, але природа є важлива і чому вона важлива? Давайте згадаємо, чому ми розпочали ось цей весь енергетичний перехід, в чому суть енергетичного переходу?

А мета енергетичного переходу полягає в досягненні кліматичної нейтральності Європи і Україна є частиною цього плану. Ми поділяємо ці

цілі, і ми так само прагнемо до кліматичної нейтральності. І розвиток відновлювальної енергетики – це лише одна сторона медалі.

Друга сторона медалі – це збереження природних екосистем. І Європа так само перед собою ставить ціль досягнення 30 відсотків від своїх територій суходолу, які би мали статус природоохоронних територій, і так само 30 відсотків морських територій, які будуть мати статус природоохоронних територій.

Саме природні екосистеми дозволять нам досягти кліматичної нейтральності, тому що це єдині компоненти нашої планети, які здатні поглинати вуглекислі гази. Яку би ми діяльність не провадили, яка би не була відновлювальна енергетика, навіть ми тут всі в залі сидимо, живемо, дихаємо і виділяємо вуглекислий газ. А поглинати вуглекислий газ можуть тільки природні екосистеми. Тому вони є невід'ємною складовою і невід'ємною ціллю для досягнення кліматичної нейтральності.

Знаєте, мені сьогодні дуже так різонуло вухо, кілька разів наші українські чиновники вжили такий вислів, що куди не крянся, всюди у нас ПЗФ, який заважає щось розвивати. Я перепрошую, Європа перед собою ставить ціль – 30 відсотків території суходолу. В Україні на сьогодні ми маємо 7. Що кому де заважає? Як може 7 відсотків територій нам щось заважати? У нас ще дуже багато роботи на шляху, щоб ми досягли цих 30 відсотків. І саме ось ці території Смарагдової мережі, вони є резервними для нас, щоб ми могли ці 30 відсотків досягти в майбутньому. Сьогодні ми їх знищуємо.

Наступний слайд. Де ж ми намагаємося сьогодні розмістити свої потужності вітрогенерації? Сьогодні ми почули, що це вже навіть не 1,5 гігавата, а 1,7 гігавата. І якраз для цього обрано найцінніші ділянки, про це вже сказала моя колега, це високогір'я Карпат. Це території, які займають менше 1 відсотка країни. Це території, яких ми аналогів не маємо. Це субальпійські і альпійські екосистеми, і ландшафти цінні. Якщо ми їх зараз

знищимо, ми їх більше мати не будемо. Це якраз є наше національне надбання, наше природне багатство.

Чому саме там? Чому вибрані саме ці території? Це питання залишається відкритим. Ось так виглядають екосистеми. Чому ми готові цю красу замінити промисловими майданчиками? Чи заслуговують ці гори на те, щоб стати промисловими майданчиками?

Про Смарагдову мережу вже мої колеги сказали. Насправді теж вчора була дискусія: є у нас Смарагдова мережа, нема у нас Смарагдової мережі? На сьогодні в Україні є 377 об'єктів Смарагдової мережі, площа яких становить близько 8 мільйонів гектарів. І ці території визнані на міжнародному рівні, достатньо тільки відкрити сайт Єврокомісії і подивитися, і оця карта, вона висить на сайті Єврокомісії. Дивна державницька позиція, яка ґрунтується на тому, що вони нам не потрібні.

Ще одне питання, яке би хотілося підняти, чи є в Європі вітроелектростанції на об'єктах Natura 2000, які фактично є аналогом Смарагдової мережі? Так є. Свого часу були побудовані багато дуже, сотні електростанцій на об'єктах Natura 2000 в Європі. Сьогодні зроблені дослідження, зокрема досліджено 640 вітротурбін на торфовищах ЄС і в Британії, і на континентальній Європі.

Висновки науковців є невтішними. Торфовища це фактично ті якраз кліматичні екосистеми, які привносять дуже важливий внесок до збереження клімату. Так от, після того, як там були побудовані вітрові електростанції, ці торфовища тут не тільки спостерігається зниження біорізноманіття, ці торфовища знизили свою здатність виконувати свої кліматичні функції через зміну гідрологічного режиму.

Ми не повинні повторювати помилки наших європейських колег. Вони вже пройшли свій певний шлях і зробили висновки. Ми не мусимо наступати на ті самі граблі.

Ще один приклад гірських вес, які так само були побудовані на Natura 2000. Мова іде про гори... в Іспанії. Сегментація ландшафту дорогами

призвела до того, що на сьогодні інвазійні види витіснили ті реліктові види заради яких створювалась ця Natura 2000. І ці процеси вони так само будуть відбуватися і на полонині Руні. Тому що сьогодні ця територія теж надзвичайно сегментована і порушена в результаті будівельної діяльності. На місці тих екосистем, які були, з'являться рудеральні екосистеми і обов'язково там з'являться інвазійні види, тому що порушені екосистеми є коридорами для проникнення інвазійних видів все вище і вище в гори. Якщо ми хочемо зберегти наші цінні субальпійські і альпійські екосистеми, ми не повинні провадити там жодної подібної діяльності. Я повторюю, порушені екосистеми є екологічними коридорами для проникнення інвазійних видів. Ми спершу створюємо проблему, а потім будемо з нею боротися.

Ну, і як вже казала моя колега, не рекомендується науковцями будувати електростанції вітрові поблизу лісів і пралісів, тому що ці екосистеми населяють дуже багато рідкісних і зникаючих видів. І тут навіть справа не в прямій елімінації виду, тут справа в тому, що птахи і кажани почнуть уникати території там, де є ВЕС. І це теж мова буде йти про зміну екосистеми, тому що змінюються харчові ланцюги. Якщо комахоїдні рукокрилі кажани, вони контролюють тих чи інших комах, їхню чисельність, то якщо їх там не стане, цих кажанів, то чисельність комах значно зросте.

Так само хижі птахи, які контролюють чисельність і дрібних птахів, і гризунів. Якщо вони уникатимуть цих територій, це вже будуть інші екосистеми. І спрогнозувати напрямок, в якому напрямку піде розвиток цих екосистем, дуже важко. Ці питання абсолютно не проаналізовані в оцінці впливу на довкілля і це зрозуміло, тому що така оцінка провадилася, там дослідження велися лише один рік. Для того щоб відповісти на такі глибокі питання, наскільки зміняться екосистеми, там треба провадити не один рік дослідження.

Тому, власне, і розмова йде про те, для чого будувати такі складні проєкти на цінних територіях? Не вигребемо робити попередні дослідження, це дуже дорого робити глибокі дослідження. Варто уникати таких цінних

територій і будувати ВЕСи на тих територіях, які не представляють природної цінності, де легше зробити дослідження і не мати таких ризиків. Оце сьогодні те, що ми маємо на Полонині Руни. І я хотіла про це сказати, що це не 1 відсоток, як ми сьогодні знову почули. Але вже моя колега про це сказала, і я не буду затримуватись.

То, власне, як нам рухатись? Бо нам потрібна енергетика, у нас є євроінтеграційні зобов'язання і стосовно розвитку відновлювальної енергетики, і стосовно збереження природи. Ми маємо вихід: притримуватися європейських стандартів і тих трендів, які сьогодні започатковані в Європі. Тому що вони так само перед собою сьогодні ставлять запитання, куди рухатись, треба чим швидше, чим більше збудувати об'єктів відновлювальної енергетики.

Сьогодні в рамках Плану REPowerEU, який передбачає якраз пришвидшення розвитку об'єктів відновлювальної електрогенерації. В Україні провадиться проєкт, який передбачає визначення зон прискореного розвитку ВДЕ.

На сьогодні обрані п'ять прикордонних територій: це Львівська, Закарпатська, Франківська, Чернівецька і Вінницька області. Розробляються критерії, основними критеріями є не тільки енергетичний вітропотенціал, але і екологічний критерій. Розробляються критерії для визначення зон для прискореного розвитку ВДЕ, там, де ми можемо спрощувати ОВД, де ми зможемо спрощувати якісь вимоги містобудівного законодавства і так далі, все, що хоче бізнес. Да, ми можемо це зробити, але на територіях, які не є цінними для природи. Будь ласка, треба визначити ці зони і, будь ласка, запрошуємо, ласкаво просимо, розвивайте вітроенергетику і всю іншу енергетику. Але ми знову ставимо воза поперед коня. Зараз ми форсуємо забудову Верховини всієї, а потім будемо виправляти ситуацію, яка вже ніколи не буде виправлена. Ну давайте зупинимося, визначимо зони для прискореного розвитку ВДЕ і будемо це робити, і у нас не буде конфліктів, ніхто ні на кого не буде жалітися, ніхто ні на кого не буде замовляти всякі

кампанії з "чорного" піару і ніхто нікому не буде заважати, і не буде судових процесів. Ми закликаємо робити це цивілізовано.

До речі, альтернативи. Нам весь час кажуть, що вітер тільки в горах. Ні, ось, будь ласка, я можу вам показати, Закарпаття – 4 гігавата – це вітроенергетичний потенціал. Науковці Технологічного університету в Сіднеї, створюючи цю карту, повністю виключили території, які мають природні цінності. Сюди не потрапили території ПЗФ, сюди не потрапили території Смарагдової мережі і сюди не потрапили території зі складним рельєфом, де ухил більше 30 градусів, тобто це гірські території. Ми маємо поза цими територіями, які були обрані вітропарками, ще 4 гігавата. То для чого знищувати природу? Давайте віддамо кесарю кесарево, а богу боже і всі будуть задоволені.

Дякую за увагу. *(Оплески)*

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дякую, пані Оксано.

Точно зрозуміло, що дійсно вітропотенціал, хоча Закарпатська область на останньому місці, наскільки я пам'ятаю, за цим вітропотенціалом в Україні, але навіть на тих територіях, на яких можна будувати, 4 гігавата, тобто 1,7 плюс 1,7 можна зробити. Але на тих територіях, які не є захищені природоохоронним законодавством.

Давайте всі питання, Дмитро, зробимо після перерви. Я хотіла дати 3 хвилини голові ДІАМ. Я думаю, що він має зараз сказати, яким чином ДІАМ вийшов на трактування законодавства таким чином, що фундамент окремо, а вітряк окремо, і насправді бізнес керується цим висновком ДІАМ, який отримав, правильно я розумію. І Державній екологічній інспекції так само 3 хвилини. Я думаю, потім ми проговоримо це ще під час перерви і повернемося далі до нашої розмови.

Будь ласка, Новицький Олександр, голова Державної інспекції з питань архітектури і містобудування.

НОВИЦЬКИЙ О.В. Дуже дякую, Іванна Орестівна.

Вітаю всіх присутніх. Дякую за те, що підготували таке гарне підґрунтя для мого виступу. Думаю, що він вам не сподобається. Але я не приїхав для того, щоб тут комусь подобатись, я приїхав для того, щоб відстоювати позицію нашого органу, який я очолюю, який є зразковим сьогодні серед інших органів державної влади, тому що він є органом реформи...

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Да, якщо можна голосніше...

НОВИЦЬКИЙ О.В. Звичайно, добре. Тому моя задача просто пояснити логіку наших дій. Дуже багато різного було сказано, дуже багато контраверсійного. Я скажу, з чим я погоджуюся. З тим, що, дійсно, я не бачу ніяких прогалин в законодавстві, для мене це зрозуміла законодавча позиція, яка є визначена законами України, різними підзаконними нормативно-правовими актами, затвердженими постановами Кабінету Міністрів України.

Важливо нагадати для всіх, що є межі компетенції ДІАМ. ДІАМ за своєю суттю, за своїм статусом є центральним органом виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері держархбудконтролю, в тому числі в частині дозвільних функцій, в рамках яких ми видаємо документи на будівництво. Є інший орган, що формує політику в сфері держархбудконтролю і має виключну компетенцію в цьому. Більш того, вони єдині мають право тлумачити, тобто надавати роз'яснення законодавства, це Мінрозвитку, керівник якого міністр... Віце-прем'єр-міністр з відновлення є координатором ДІАМу. І тут важливо зрозуміти, що ми виконуємо законодавство так, наскільки ми його розуміємо. В яких моментах є сумніви, ми консультиємося з органом, який формує політику, він нам такі роз'яснення в таких випадках надає. Я не вважаю, що цей випадок є з точки зору нашої практики, бо у нас є практика, ми сталий орган, який з 2021 року працює досить успішно за всіма показниками, і ми впевнені в своїй позиції.

У чому нам треба глибше заглибитися, вибачте за тавтологію, щоб зрозуміти це питання про те, що не існує законодавчо визначеного єдиного поняття що таке об'єкт будівництва? Є безліч різних тлумачень і формулювань, ви можете знайти. Я це зробив, передивився, паралельно слухаючи вас. Власне, об'єкт будівництва визначається, з нашої точки зору, з точки зору будівельного процесу як обсяг робіт і архітектури рішень, які передбачені в проєкті будівництва. Це може бути будь-яка споруда, це може бути будь-яка будівля, це може бути навіть фактично і частина, якщо на це затверджений відповідний там кошторис, воно реалізовано в межах законодавства у рамках і способів, передбачені іншими законами. Тому фактично юридично я не знайшов, може, хтось підкаже, покаже, ми дивилися всім ДІАМом, чи є заборона нам не визнавати рішення проєктанта, рішення замовника виділяти в окрему споруду фундамент будівництва.

Більш того, давайте підемо далі, підемо на більш простий випадок кейс переведемо – ніхто не заборонить вам, і я вам це кажу, якщо ви захочете будувати свій приватний будинок і спочатку збудувати фундамент під свій будинок і оформити, і ми надамо вам такий дозвіл, і ми введемо це в експлуатацію, і це не буде порушенням законодавства, і ніхто ніде вас не обмежує в цьому, і ні в кого немає таких повноважень. Це абсурдна ситуація з точки зору логіки, з точки зору сприйняття, а для чого це робити, якщо треба зразу, варто зразу побудувати цілий об'єкт. А тут питання і логіку треба шукати у замовника, для чого він пішов таким шляхом.

Я можу зробити здогадку, свою найкращу здогадку, що, можливо, процес отримання висновку ОВД (оцінки впливу на довкілля) дуже-дуже зарегульований і довгий, і, можливо, це пришвидшує процеси будівництва, що можна щось розпочати, піти за шляхом, як-то кажуть, найменшого супротиву. Не знаю, чи це так, але, ну, певну бізнес-логіку я в цьому вбачаю.

Тим не менш, ніхто і ніщо зараз не може заборонити збудувати частину об'єкта з точки зору будівельного процесу як будівництва. Це є самостійний, цілісний проєкт, тому що на нього є відповідні креслення, відповідний пакет

проектної документації. Тут ще важливо, давайте ще розширимо рамки нашої дискусії і не будемо це звужувати, знаєте, до ДІАМ, бо ДІАМ не є королем, там, чи хтось, хто визначає все будівництво в Україні. Є надзвичайно більш широка кількість всіх стейкхолдерів процесу, які впливають на це. І починається це з земельної ділянки, а не з ДІАМ. Коли земельна ділянка відводиться під певну мету, і в неї з'являється цільове призначення під будівництво певного об'єкта, з певним функціоналом, який має потім відповідати цьому цільовому призначенню, чому ми не говоримо з цього, не починаємо з цього? Чому ми з кінця заходимо, з останнього документа, який на будівництво отримується, який видає ДІАМ? Але ми останній стейкхолдер в цьому процесі.

Перший стейкхолдер видає... це ДЗК, який визначає цей режим, Дергеокадастр. Він визначив це, потім йдемо далі, рухаємось: потім громада надала право користування земельною ділянкою. Адже з точки зору Закону України "Про регулювання містобудівної діяльності" є чітке визначення. Воно, до речі, з'явилося нещодавно, це новела законодавства 2023 року, якщо я не помиляюсь, коли ми прив'язали замовника до землі і сказали, що замовником будівництва може бути виключно юридична або фізична особа, яка має право власності, або користування, або інше, похідне право на земельну ділянку. Тобто відбувся ще один крок, відбулися цивільно-правові відносини, які закріпилися певною угодою, здається, там договори оренди, в яких прописані умови використання земельної ділянки і всі права. Ніхто про це не говорить.

Наступний етап. Є місцеві органи самоврядування, там є архітектура, які є монополістами цього процесу, і ніхто не може їм вказувати, як зробити їхнє питання. ДІАМ є тільки органом нагляду, може виступати за виданим містобудом, якщо виникнуть якісь суттєві порушення під час їхньої діяльності. Що вони мають зробити? Вони мають зробити звірку містобудівної документації. Що таке містобудівна документація? Це комплекс документів, що регулює забудову території. Режим забудови

території регулюється містобудівною документацією. Ще раз, не ДІАМом. Це генеральний план. Це уточнюючий і відповідаючий йому детальний план території, згідно закону так має бути. Водночас часто, на жаль, сьогодні це не так. Далі. Це ще уточнення у вигляді зонінгу може бути і так далі. ДІАМ не є органом, який має право і повноваження тлумачити, надавати оцінку і взагалі там будь-яку участь приймати з точки зору формування цієї містобудівної документації.

Є архітектор, який має звірити, подивитися наміри забудови. І в мене є містобудівні умови обмеження. Я не знаю, хто їх дивився, на ці фундаменти. Містобудівні умови обмеження видані не на вітряк, а на фундамент під вітряк. Тобто місцева влада, місцевий архітектор сказав, передивився містобудівну документацію і зробив своє рішення, висновок, яке ми зобов'язані приймати, бо ми не можемо підмінювати собою висновки інших органів державної влади. Вони всі виходять з 19 статті Конституції. І є певний процес оскарження рішень, в якому ми не є в даному випадку ігроком. Є суд, є інші апеляційні інстанції, в залежності від того, про який ми орган говоримо.

Значить, архітектор прийняв своє рішення і сказав, що цей намір забудови відповідає містобудівній документації. Тобто ви можете будувати це, ви можете будувати цей фундамент. Тепер, коли доходить справа до ДІАМ, ДІАМ перевіряє, ДІАМ не вибирає, де має це будуватись. Ми не впливаємо на територію, де той чи інший об'єкт має бути збудований. Ми дивимось, всі попередні учасники процесу, чи вони дотримались, чи вони зробили всі свої роботи і надали позитивні висновки кожен по своїй частині, чи відповідає замовник визначенню замовника згідно будівництва, чи оформлено належним чином право користування або власності земельної ділянки. Далі ми дивимось, чи є містобудівні умови, обмеження як факт, на що вони видані, який режим забудови регулюється цими містобудівними умовами, обмеженнями: висота, відсоток забудови, щільність, інші

параметри. І ми дивимося, і ми по цьому... ми відштовхуємося від цих, це для нас є юридично вихідні дані, з яких ми виходимо.

Ми не піддаємо все сумнівам, ми приймаємо це як юридичні документи. І коли ми дивимося, що є земля, цільове призначення відповідає, згідно такого цільового призначення видані містобудівні умови, обмеження, тобто є рішення місцевого органу самоврядування, архітектора головного, є розрахунок, власне, наслідків, який знаходиться в прерогативі проєктанта і замовник визначає разом з проєктантом цей клас наслідків.

Є стаття, яку вже зачитували сьогодні попередні доповідачі, яка дозволяє призначати клас наслідків СС1 для... як виключення, так, в разі, якщо є висновок ОВД. Проте мова йде про те, що цей висновок вже буде потрібний, коли буде друга частина збудовуватись. Коли вона не збудовується, почекайте, я вам зараз ще більше керосину наллю сюди, ми вже видали декларацію, бо ми вже маємо ці позитивні висновки ОВД, послухайте мене уважно.

Пані головуєча, ви мене сюди закликали, будь ласка, 900 кілометрів сюди приїхав, щоб вам розказати свою позицію. Це дуже важливо. Ми вже видали декларацію і зареєстрували, і вже деякі вітряки, ми вже закрили декларацію. Це вже не об'єкти будівництва, це вже об'єкти нерухомості. Ніхто, крім суду, вже не зможе це скасувати. І там ми вимагали позитивний висновок ОВД, в кожному випадку, де йшла мова про цю другу частину будівництва.

І ми чітко розуміємо соціальний резонанс, важливість цього питання для держави в цілому, але ми не можемо грати в політичну гру і балансувати чийсь інтереси. Ми виходимо виключно з розуміння законодавства. І так як ми його зрозуміли, так як ми бачимо, що, дійсно, нема в переліку об'єктів, фундамент не є в переліку об'єктів, який потребує ОВД, і для нас це фундамент, бо там написано "фундамент" в містобудівних умовах обмеження в проєкті. І ми не можемо собі дозволити вільно креативно, як ви кажете,

тлумачити це, що це не фундамент, а що насправді майбутня велика споруда. Ми не можемо виходити за межі своєї компетенції.

І тому, власне, ми продивилися, піддали критиці багато разів своє рішення, передивилися. Але врешті-решт з урахуванням всього, що я вже сказав, ми абсолютно впевнені в правомірності свого рішення. Якщо вас рішення це не влаштовує, якщо воно вас дратує, злить – будь ласка, це ваше право.

Що ви можете зробити? Ви можете звернутися до нашого профільного міністерства задля того, щоб вони розтлумачили, чи правильно ми зрозуміли, що фундамент не потребує ОВД, і отримати від них відповідь. І також ви маєте право звернутися в суд і оскаржити як рішення нашої комісії, яка не знайшла підстав для проведення позапланового заходу зараз під час мораторію і взагалі, а і ви можете звернутися, і оскаржити всі наші дозвільні документи, всі повідомлення, декларації, що видали. Ми готові захищати свою позицію в суді.

Всім дякую. І чекаю ваших емоційних запитань. *(Оплески)*

БОНДАРЕНКО О.В. Пане Олександр, а ви взагалі розумієте, що ви таким рішенням відкриваєте скриньку Пандори для майбутніх порушень природоохоронного законодавства, масових? І вже відкрили цю скриньку Пандори. Ні...

НОВИЦЬКИЙ О.В. Яким рішення? Я не розумію.

БОНДАРЕНКО О.В. Вашим рішенням стосовно можливості розмежування видачі дозволу на будівництво фундаменту, в тому рахунку: на можливих... Я не кажу зараз, в даному випадку, не в даному випадку, на можливих природоохоронних територіях і окремих видів будівництва. Що ви будете...

НОВИЦЬКИЙ О.В. Я просто чекаю. Я ж просто кнопку нажав. Будь ласка, не дратуйтеся.

БОНДАРЕНКО О.В. Постійте, будь ласка, ну дайте ж задам питання.

НОВИЦЬКИЙ О.В. Я нічого не казав.

БОНДАРЕНКО О.В. Мені здається, що ви трошки... Ви як самостійний орган...

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Давайте попросимо, будь ласка, пана Олександра, ми вас не перебиваємо, ви не перебиваєте жодного з тих, хто задає вам питання.

БОНДАРЕНКО О.В. Ваша певна самовпевненість, вона трошки, вибачте, не личить вам. Будь ласка, давайте ми будемо задавати питання, ви будете відповідати за можливості.

А скажіть мені, будь ласка, що буде відбуватися, якщо в даному випадку це будівництво, я не думаю, що так буде, але це можливо, отримає негативний висновок стосовно цих ОВД (оцінку впливу на довкілля)? Які ваші подальші дії будуть у даному випадку? Якщо можна, скажіть.

НОВИЦЬКИЙ О.В. Можна вже? Дякую...

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Будь ласка, ви не іронізуйте. Так, можна відповісти після того, як завершив народний депутат чи народна депутатка. Ми по черзі зараз задамо питання. Будь ласка, пане Олександр.

НОВИЦЬКИЙ О.В. По-перше, я знову сказав, що є вже випадки, коли ми отримали позитивний висновок і зареєстрували. І там далі відбуваються

роботи з продовження будівництва цих вітряків. У всіх інших випадках на сьогодні ще не подана заявка на оформлення іншого об'єкта будівництва, то прогнозувати щось досить така сумнівна справа.

По-друге, об'єкт, який збудовано належним чином, оформлено належним чином, на нього має бути в кінці оформлено право власності, є власністю, чиєюсь приватною власністю. Це ви запитуєте питання, що стосується інституту права власності, що робити з майном, яке було належним чином оформлено і збудовано. Далі знову ж таки не до мене питання. Це питання, чи воно якимось чином врегульовано законодавством в даному випадку, хто буде виступати, можливо, з позовом щодо демонтажу, які будуть наміри в такому випадку замовника будівництва, можливо, буде його власна ініціатива. Дивіться, тут можна безкінечно варіанти гадати, які можуть бути в такому випадку. Тобто ми зараз не можемо змодельовати незліченну кількість різних сценаріїв.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Пані Олена Вінтоняк, потім пані Юлія. Добре? А потім всі інші.

ВІНТОНЯК О.В. Ну, блискуче! Вам весело, я бачу. Ви так тішитесь прямо, що можна, але було роз'єднати об'єкт на декілька, то, власне, це і є та прогалина в законодавстві, яку потрібно усувати...

_____. Зараз ви це по закону робите, звісно. Але це не дозволяє...

ВІНТОНЯК О.В. Ні-ні, в них є законодавство, діють в межах і в спосіб, дійсно, але от є робота, яку потрібно зробити, тобто виключити можливість роз'єднювати цілісний об'єкт на складові в зв'язку з тим, що це об'єкт там вітрогенерації, ще якийсь, тобто чітко передбачити, що не можна ні при яких умовах роз'єднати. Тобто тому тоді я, власне, і задавала перше питання, чи

можна просто вкопати, там умовно, вкопати, притулити до чогось цю основну частину і фундамент. Тобто це є невід'ємний, неподільний об'єкт, який не може працювати один без одного. Відповідно і не можна буде вводити його в експлуатацію. Ні, я вашу позицію зрозуміла.

НОВИЦЬКИЙ О.В. Я додати хочу. Пані Олено, при цьому важливо зазначити, що ми не вважаємо, що містобудівне законодавство, тому тут я з пані Іванною абсолютно погоджуюсь, сьогодні воно є там вдосконалим і нас влаштовує навіть як орган, який реалізує політику. Те, що треба дійсно думати комплексно над зим вінами, над удосконаленням і ми готові прийняти участь зі своєї сторони, щоби ці зміни...

ВІНТОНЯК О.В. Ну, дивіться, я думаю, що ви могли би і проговорити це, коли виникає таке питання, що от там хочуть зареєструвати. Ви не виходили раніше з такою пропозицією. Правда?

НОВИЦЬКИЙ О.В. Але це не питання ретроспективи.

ВІНТОНЯК О.В. Ви ж до міністерства профільного не звертались, що от є така колізія, що може виникнути проблема. Я так розумію, що від вас ініціативи точно не виходило і виходити не буде. Добре. Ну це вже лірика.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дякую.

Будь ласка, пані Юлія Овчинникова, потім пані Юлія Яцик.

ОВЧИННИКОВА Ю.Ю. Дякую, пані голово.

Скажіть, будь ласка, якщо будуть документи, які покажуть, що, наприклад, фундамент під атомну електростанцію це окремий об'єкт. Ви їх погодите?

НОВИЦЬКИЙ О.В. Дивіться, я не буду відповідати на гіпотетичні питання, тому що кожна відповідь...

ОВЧИННИКОВА Ю.Ю. А я вам просто кажу конкретне питання.

НОВИЦЬКИЙ О.В. Ні, слухайте...

ОВЧИННИКОВА Ю.Ю. Чому не відповідаєте?

НОВИЦЬКИЙ О.В. Тому що я зараз пояснюю, тому що кожен об'єкт розглядається індивідуально в залежності від поданого загального проєкту. Кожен проєкт є індивідуальний, подається до нього індивідуальний пакет. Ми розглядаємо кожну ситуацію окремо. Не можна дати вам, знаєте, в McDonalds таке рішення франшизове, що в кожному випадку буде саме таке рішення, тому треба виходити з поданого реального пакету документів, а не з наявної ситуації, тому що неможливо чітко відповісти на це питання, не знаючи всі уточнюючі деталі.

ОВЧИННИКОВА Ю.Ю. Тому ми і отримали подібний висновок.

Дякую.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Будь ласка, пані Юлія.

ЯЦИК Ю.Г. А можна, я для себе уточню. Я правильно розумію, що в зв'язку з тим, що ми у 2020 році дозволили реєструвати фундамент як об'єкт незавершеного будівництва і права власності на це, то ви фактично розглядаєте фундамент і загальний проєкт як дві окремі складові? І фактично, якщо, наприклад, незадовільний висновок ОВД на будівництво такого вітряка, то власник зможе побудувати там, я не знаю, громадську вбиральню.

НОВИЦЬКИЙ О.В. Дивіться, трошки не так, тому що це не стосується ОНБ – об'єкти незавершеного будівництва. В нашій дискусії немає такої категорії в даному випадку. Ми говоримо про готовий об'єкт, який відповідає всім проєктним рішенням повного обсягу будівництва, який зазначений в проєкті. Тому тут трішки інша історія, не про 2020 рік.

Чи зможуть вони громадку вбиральню там побудувати? Абсолютно ні, тому що питання цільового призначення. Ця земельна ділянка сьогодні відведена і має цільове призначення 14, здається, 03 – 1401 для розміщення будівництва, експлуатації та обслуговування будівель і споруд об'єктів енергогенеруючих підприємств, установ і організацій. І будь-яке повідомлення або дозвіл, або будь-який дозвільний документ, який буде надходити щодо цієї земельної ділянки або інших з аналогічним цільовим призначенням, буде оцінена через призму відповідності даному цільовому призначенню.

ЯЦИК Ю.Г. А скажіть, будь ласка, якщо ви нас так запевняєте в тому, що цільове призначення змінено не може бути...

НОВИЦЬКИЙ О.В. Я такого не казав.

ЯЦИК Ю.Г. ...як. Ну в даному випадку, що...

НОВИЦЬКИЙ О.В. Не казав. Чому? Ми не міняємо цільове призначення.

ЯЦИК Ю.Г. Як тоді в Запоріжжі в парку Трудової слави фірма, яка виграла тендер на реконструкцію громадського туалету, так його дореконструювалася, що на місці громадського туалету з'явився п'ятиповерховий будинок приватної лікарні? "Віднова" чи "Відновлення", я

там не знаю. І його ввели в експлуатацію як реконструкцію громадського туалету.

НОВИЦЬКИЙ О.В. Дивіться, тут треба дивитися. Я не знаю, про що ви говорите.

ЯЦИК Ю.Г. От я вам покажу.

НОВИЦЬКИЙ О.В. Ні, ні. Мені зараз ця фотографія ні про що не говорить. Ви маєте розуміти, що ДІАМ органом, який прийшов всередині, ну... на 20 –му році, на 30-му році вже незалежності України. До цього існувала інша інспекція, яка працювала по інших правилах, часто абсолютно не пов'язаних з законодавством. Крім того, ви не розумієте, що є ще органи держбудконтролю при місцевих адміністраціях, при органах місцевого самоврядування. Це відділи ДБК, яким делеговані повноваження на місцях, в тому числі Запоріжжі, тому вони приймають рішення незалежно від ДІАМ, і ми не впливаємо на ці рішення, і не можемо впливати, і не можемо... Ну, іноді ми даємо оцінку в рамках нагляду, але питання в тому, що треба дослідити, що це за проєкт, коли на нього давали дозвіл, який орган давав дозвіл, які правові наслідки тощо, і в чому тут взагалі полягає роль ДІАМ. Давайте дослідимо, я за кожен документ, за кожне рішення ДІАМ готовий відповідати. Але, чи це точно питання ДІАМ? Знаєте, дуже часто в таких питаннях відповідь "ні".

ЯЦИК Ю.Г. Давайте дослідимо, бо у мене таке складається враження, що під шумок війни отакі проєкти, які не пролазили під тиском громадськості, за допомогою військових адміністрацій, місцевих військових адміністрацій, в тому числі різноманітних органів, які погоджують і закривають очі, з'являються отакі туалети...

НОВИЦЬКИЙ О.В. Будь ласка, можете звернутися письмово, офіційно. Я вам гарантую, що ми вам надамо повну, вичерпну відповідь. Дякую.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Думаю, що ви отримаєте багато звернень як результат, в тому числі, і цього засідання. Я дякую, що ви нам представили свою позицію.

Насправді, знаєте, коли ви даєте дозвіл на будівництво фундаменту як окремої, цілісної споруди на землі, цільове призначення – для розміщення, як ви сказали, енергогенеруючих потужностей, то ви точно знаєте, що ви даєте дозвіл на фундамент не для приватного будинку. І ви точно розумієте, що на цьому фундаменті буде стояти щось інше, що має отримати також оцінку впливу на довкілля. І я думаю, що в інтересах, в тому числі і девелоперів, інвесторів і так далі, було би те, щоб ці питання не виникали, і щоб в нього не було питань і цієї гострої дискусії, яка, очевидно, викликає у багатьох обурення.

Ми від комітету запрошували представників Міністерства розвитку. Ми отримали відповідь від заступниці міністра, якщо не помиляюся, я не можу зараз знайти просто листа (хотіла знайти листа) пані Козловської, що вона не бачить взагалі повноважень Міністерства розвитку у темі, тих темах дискусій, які будуть розглядатися на цьому комітеті. Я думаю, що це теж відповідь, яку варто взяти до уваги. Я думаю, що колеги як за результатами знову ж таки нашого з вами засідання, ми будемо окремо звертатися до Мінрозвитку... Вибачте, ви не маєте відповідати за Мінрозвитку, зараз не питаю вашої відповіді.

Тому, колеги, будемо звертатися до Мінрозвитку стосовно того, а як вони взагалі трактують, чи були звернення, наприклад, від ДІАМу, що є потенційно там конфліктна ситуація, потенційно ризиковані речі, з якими їм доводиться мати справу як тими людьми, які втілюють, реалізують ту політику, яку виробляє, формує Міністерство розвитку. Я, власне, про це.

Колеги, 15 хвилин перерви, до 14:00. Я хочу поінформувати, що о 15-й максимум ми завершимо повністю засідання. Тому о 14:00 ми чітко розпочнемо продовження засідання Дякую.

(Після перерви)

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Колеги, будемо продовжувати наше засідання. Насправді, як тільки долучиться пан Олег Бондаренко, я передам йому модерування цієї... продовження нашого засідання.

І зараз ми з вами переходимо до актуальних проблем дотримання міжнародно-правових зобов'язань України і природоохоронного законодавства при забезпеченні потреб територіальних громад. І ми точно розуміємо, що територіальні громади сьогодні потерпають від того, що йде певна після децентралізації, після реформи децентралізації йде певна централізація і коштів, повноваження залишаються на місцях, кошти забираються від громад. Багато громад стикаються з проблемами того, що на їх території, зокрема тут на Закарпатті, що на їх території розміщені природоохоронні території і вони не можуть отримати від них коштів, вони не можуть скористатися тими ресурсами, у порівнянні з іншими громадами, які на інших територіях України мають такі можливості. І, очевидно, ми розуміємо, наскільки громади зацікавлені в тому, щоб з такою соціальною відповідальністю, як пропонує конкретне підприємство, там 3 відсотки від доходів, да, від кожного там кіловату віддавати на потреби громади, очевидно, що громади починають боротися за таку можливість.

Разом з тим, є речі, які не можуть бути визначені виключно на рівні громади. Тобто є речі, які вимагають державної і загальної політики, вимагають загального бачення, тої ж там карти території, на якій можна, на якій не можна, компенсаторних механізмів для громад, якщо, скажімо, на їхніх територіях є заборона. Тобто це додаткові складні дискусії, які в тому числі на рівні парламенту мають відбуватися.

Пан Олег долучився. Я обіцяла, що як тільки ви прийдете, ви переберете модераторку. Я ще нікому слова не надавала.

БОНДАРЕНКО О.В. Іванно Орестівно, для мене це велика честь. Фактично дякуючи вам і вашій мудрій модераторці, ми пройшли найбільшу частину цього засідання, і найскладнішу, мені здається частину, враховуючи ті дискусії, які вже сьогодні звучали. Але, тим не менш, давайте розпочнемо другу частину. Сподіваюсь, що ми будемо проходити її стисло, по предмету сьогоднішнього засідання, без великих відхилень. І до 15-ї години, правильно, до 15-ї години маємо завершити цю частину, у нас будуть ще заходи з пресою.

І тому пропоную чітко кожному вкладатися в, хотів би сказати в 5 хвилин, але давайте скоротимо все ж таки до 3 хвилин, з можливим невеликим відхиленням, і розпочнемо цю панель. І дійсно, як вже сказала Іванна Орестівна, питання співпраці з громадами, питання виконання природоохоронного законодавства, питання виконання законодавства, яке було... або наділено, власні повноваження або дало їм повноваження. Це вкрай важливе питання в умовах децентралізації, в умовах необхідності виконання євроінтеграційних зобов'язань, з одного боку, з іншого боку, звісно, підвищення спроможності громад, наділення їх можливістю залучати інвестиції, залучати бізнес. Такі питання, які стоять сьогодні, вони є вкрай важливими. Дійсно, держава, роль держави має покладатися в тому, щоб держава сформулила чітку політику, чітку політику, яка б об'єднувала в собі всі ці складові. І, власне, такі заходи, вони будуть цьому, сподіваюсь, сприяти. Я думаю, що це буде не останній захід такого роду, не тільки в Закарпатті, а в інших частинах нашої країни, і будемо їх проводити і домовлятися.

Тож логічно, що доповідь по цьому питанню ми мали би запропонувати представникам громад. Тож, шановні представники громад, я бачу, що у нас були записані два представники, селищний голова Усть-

Чорнянської сільської громади Костяк Петро Петрович і після нього Нижньоворітської громади, да, який вчора нас приймав. Дякую вам.

Тож, будь ласка.

КОСТЯК П.П. Добрий день, шановна голово, шановні присутні! З великою повагою ставлюся до всіх присутніх. Я є голова Усть-Чорнянської селищної ради з 2010 року по теперішній час.

Безумовно, громада складається у нас із 7 тисяч населення. Територія одна з самих великих Закарпатської області, ...64,5 тисячі кілометрів квадратних. 5,5 тисячі комунальних земель Усть-Чорнянська селищна рада розробила для подальших інвестицій та прибутку селищної ради. На жаль, на території були два лісгоспи – Брустурянський, Мокрянський, у зв'язку з реформою ДП "Ліси України" їх забрали на Київ, юридичну адресу перенесли. Громада в 21-му році отримувала з них податки, була лідером в області по надходженню. Зараз займає останнє місце з 64 громад за рахунок лісу. Лісовий податок, ПДФО з людей позвільняли, втратила, лісовий податок забрали і лишили нас, як сказати, серед води. Нам сталося як виживати.

Зібравши депутатський корпус, громадськість, ми обговорили дані питання про майбутній розвиток. На території громади є уже з 2010 року, з 2011-го три міні ГЕС, які також було важко їх запускати в експлуатацію. Але на даний час крім плюсу мінусу немає.

Громада на цих землях, що є 5,5 тисяч, розробляє детальні плани. А це хотілось би запускати туризм – це Свидовець, хотілось би запускати вівчарство, тому що дана територія укрита тільки горами, 80 процентів займає ліс. Дуже мало земель, рівнини, щоб запускати індустріальні парки, давати можливість на низі розвивати бізнес. Тобто у нас залишаються тільки гори.

За рекомендаціями і з населенням, і з депутатами ми прийняли також рішення про встановлення метеошогла для визначення вітру, тому що нам

цікава вітроенергетика, особливо в цей час військовий. Ми би хотіли, щоб Усть-Чорна одна була з позитивів вітроенергетики, тому що на даний час три міні ГЕС дають уже 3 мегавати, а це перекриває всю громаду. І мені приємно сказати, що громада Усть-Чорна від світла не відключається під час блекаутів. За рахунок податків, хотілось би, щоб більше, щоб спецводокористування більше ішло в громаду. Там є оформлені працівники. Ми би хотіли розвивати.

Моя задача як голови громади бути менеджером, розвивати громаду, поповнювати місцевий бюджет, створювати робочі місця і, саме головне, підтримувати садочки, школи, будинок пристарілих, який є на території, ремонтувати дороги, садочки. На це все треба кошти і немалі, для того, щоб побудувати кілометр дороги треба зараз 3-4 мільйони гривень, капітально.

Логістика громади сама далека, дороги розбиті, а це все економічна складова, по якій їдуть швидкі, їде пожежна машина. І хотілося б, щоб те було все... перша лікарня Тячівський район – 52 кілометри, хотілося б, щоби до Тячева заїжджала швидка за 40 хвилин. На даний час вона їде час з половиною, час тридцять – це дуже багато. Недавно був випадок, дівчинка упала із мопеда, скоро не довезла, довезла в село Ганичі, і вона там померла. Тому що логістика дороги, її не було.

Над цим усім ми працюємо. Ми хочемо, щоби були інвестиції, щоби були податки. Ніякої скритості від журналістів, ні від кого немає, все прозоро, все відкрито, рішення приймає селищна рада, поки ще надано таке право. Обов'язково ми йдемо на громадські слухання. Якщо громада села дозволяє нам будь-якого інвестора чи бізнес підтримати, тоді мені зелене світло. Якщо громада сказала – так, то тоді я рухаюся вперед, без порушення будь-якого законодавства, особливо екологічного.

Що по Свидовцю, там пані сказала, що порушено було надра. Ну, там любе будівництво, коли розпочинається, копаємо фундамент, але потім загладжуємо, і все в порядку. Так само там, метеощогла, коли встановлено була, да, трактором треба було розрити, щоби встановити натяжні троси,

щоби утримували ту конструкцію, і все загладилося, все заростає. У 90-х роках Полонина Красна, було розширено, газопровід копали, також було все перерите. На даний час вже все позаростало.

І зараз, якщо дивитися на ту громаду, ми би хотіли 5,5 тисячі комунальних земель грамотно, менеджерно, з усіма фахівцями, з залученням розкласти так, щоб вони просто приносили прибуток, здати в оренду і заробляти на тому гроші під великі процентні відношення. І я не бачу ніяких проблем, якщо громада сказала – так, депутати дали рішення... Якщо є порушення, є правоохоронні органи, нехай приймають рішення.

Тільки розвиток ми бачимо, більше ніякого негативу в даних проєктах, вітропарках, ГЕСах, Свидовці з туризму, вівчарства, ми не бачимо.

Дякую. Всім гарного дня.

БОНДАРЕНКО О.В. Дякую за вашу відповідь. Дякую.

Будь ласка, керівник Нижньоворітської громади.

ГРИГА І.І. Доброго дня всім. Дякую за запрошення. Дякую за можливість виступити.

В першу чергу хочу подякувати нашим військовим різних видів Збройних Сил, які захищають нашу державу і завдяки яким ми можемо тут займатися тим, чим займаємося: хтось тим, щоб щось зробити, хтось тим, щоб мішати зробити.

В мене таке враження склалося на сьогоднішньому засіданні, що велика частина нас тут живе в мирній благополучній державі, де нема війни, де у нас все добре, нам залишилося 3 роки думати над одним, 5 років над другим, а чи буде потім над чим думати і чи збережеться те, що хочуть зберегти, то дуже під великим питанням.

У нас, оказується, всі бригади забезпечені FPV, дронами, РЕБ, всюдиходами, у нас залишилося лише те робити, що десь мало на горах зрили, і зробити з того велику проблему. Ніхто не звертає увагу на те, що

сказав мій колега, якщо громадськість нашої громади дала зелене світло на те, якщо наші люди з порозумінням до того ставляться, що це є їх шанс на життя, на покращення їхнього добробуту, на покращення умов навчання їхніх дітей у школах, у садочках, на покращення медичного обслуговування, і от дуже велика болюча проблема в нас – це є логістика, де дороги не ремонтувалися, є такі села, відколи незалежна Україна, і цю можливість хтось з-за тридев'ять земель приходить і починають збивати.

Наші люди так само мають право по Конституції на всі ті гарантії, забезпечені державою, так само як люди у містах. І коли появляється шанс і інвестор, щоб це реалізувати, то ми би вас просили до того ставитися з порозумінням. І нам там жити, і та людина, яка, може, раз у 5 років прийти на ті гори, не може блокувати жити тим людям, тому що хто знає там, як жити, хто там жив і знає, коли запади снігом і може два-три дні не прийти ніяка техніка, розрити, як було у 2000-х роках і в 1998-му, що військова техніка прочищала нам дороги. І коли визивають швидку, а вона приходить, я не маю таких прикладів, як сказав колега, що помирають по дорозі, а от приїжджає швидка, а він від інфаркту чи від інсульту помер. Тому що знов-таки або дороги погані, або замело снігом. У нас перевальні дороги, які так само треба чистити і держати в хорошому стані, бо тому що якщо йде обледеніння, якщо ями, туди проїхати неможливо. І от звернення до народних депутатів, прохання велике: закони, які потрібно для подальшого нашого розвитку і щоб ми скоріше вступили до Європейського Союзу, треба приймати не під батоном, що Європа, чи хто, не дасть нам якийсь грант, якщо такий закон не приймемо. І друге. Ми живемо у державі, яка на даний час воює, і ми мусимо перестроюватися дуже швидко, тому що ворог наш перестроюється у десятки разів швидше за нас. І закони повинні прийматися з того, що кажуть військові, щоб їм було полегшення і покращення, і з того, щоб на місцях бізнес, який ще є, який ще жевріє, міг працювати.

Дякуємо за те, що ви прийняли заборону на перевірку бізнесу, щоб могли як роблять, так роблять, не все ідеально у нас. Все рівно ми, ви маємо

працювати на те, щоб держава перемогла. Ми не живемо у мирній державі, ми не маємо часу на роздуми довгі і великі.

Дякую. *(Оплески)*

БОНДАРЕНКО О.В. Дякую, за вашу позицію. Дякую за настанови, як приймати закони.

Хотів би сказати єдине, що заборону, введення заборони на перевірки бізнесу ввів уряд. В частині природоохоронного законодавства ми неодноразово наполягали на тому, щоб ці перевірки відновились. Я сподіваюсь, що ми все ж таки дійдемо згоди з урядом для запровадження якісного формату проведення таких перевірок. І, власне, саме про це хотілось би поспілкуватись і про це прошу доповісти представників Державної екологічної інспекції. Тому що Державна екологічна інспекція, впевнений, що Державна екологічна інспекція розглядала цей кейс безпосередньо і інші кейси забудови в Закарпатській області, які можуть або впливають на стан довкілля.

З нами підключений Дмитро Васильович Заруба. Але я знаю, що в нього поганий зв'язок. Дмитре Васильовичу, якщо ви можете вийти в ефір, в Zoom, то прошу вийти. Якщо ні, то буду просити, щоб нам доповів керівник Державної екологічної інспекції Закарпатської області пан Орест Цап.

ЗАРУБА Д.В. Олеже Володимировичу, чуто мене?

БОНДАРЕНКО О.В. Чуто, чуто.

ЗАРУБА Д.В. Дуже поганий зв'язок. Якщо можна, Орест Цап, начальник закарпатської інспекції доєднається і доповість.

БОНДАРЕНКО О.В. Будь ласка, керівник закарпатської інспекції.

ЦАП О.М. Всім добрий день. Цап Орест, в.о. керівника Державної екологічної інспекції в Закарпатській області.

Державною екологічною інспекцією в період з 02.06 по 22.06.2025 року було проведено два позапланових заходи нагляду (контролю) дотримання вимог природоохоронного законодавства ТОВ "Вітряний парк Турянський" та ТОВ "Вітряний парк Полонина Руна" щодо охорони та використання земель, про природно-заповідний фонд, про оцінку впливу на довкілля.

Складено акти перевірки. Введено приписи щодо усунення порушень. Притягнуто уповноважених осіб товариства до відповідальності згідно статті 52 Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо псування земель. Розраховані Державною екологічною інспекцією збитки відповідно до методики, завдані псуванням земельних ресурсів. Направлено листи-претензії до відповідних товариств. Це було три листи-претензії, які вони добровільно сплатили в бюджет територіальної громади.

У мене коротко все. Якщо є якісь запитання, то ми готові надати відповідь.

БОНДАРЕНКО О.В. Будь ласка, Юлія Юріївна.

ОВЧИННИКОВА Ю.Ю. Дякую. Чути мене, так?

Я хочу трохи зачитувати Закон України про ВДЕ, закон України, підлягає оцінці вітрові парки, вітрові електростанції, що мають дві і більше турбін, висота яких становить 50 метрів і більше. Правильно?

У мене питання. Були документи, тобто ви перевіряли, що будуються вітрові електростанції. Завдання інспекції перевіряти природоохоронне законодавство, зокрема не містобудівну, а оцінку впливу на довкілля. У мене питання. Чому ви як ДЕІ вирішили, що на Руні не ведеться будівництво вітропарку?

_____. Дозвольте я відповім. Орест Михайлович недавно займає посаду начальника інспекції, я був при перевірці учасником цих двох товариств. Повідомлю, що наданих документів щодо будівництва фундаментів, не було можливості встановити, чи є там дві турбіни, чи вони є понад 50 метрів. І на основі поданих документів товариством дійшли висновку, що оцінки впливу на довкілля на даному етапі не вимагається.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Я тільки хотіла уточнити, там точно більше ніж два фундаменти.

_____. Ні, дві турбіни...

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Тобто ви не знаєте висоту 50 метрів чи більше, але там точно є не два фундаменти. Це означає, що ви мали щось побачити, чи ні?

_____. Ні, дві турбіни або понад 50 метрів. Тобто фундамент не є вітровою електростанцією, це є складова частина, але не є вітровою електростанцією, ви розумієте, тих документів, що ми отримали при проведенні перевірки.

БОНДАРЕНКО О.В. Зрозуміла позиція. Дякую за її представлення.

Я хотів би надати слово Пацкану Мирославу Васильовичу, керівнику Закарпатської обласної прокуратури.

Мирослав Васильович, хотів би сказати, перше, моє власне бачення. Мені, відверто кажучи, дуже шкода, що у нас відсутній загальний нагляд. Ми з вами неодноразово з цього питання дискутували, але я думаю, що в даному випадку відновлення загального нагляду як складової діяльності прокуратури було б доречним.

Якщо можна, розкажіть яким чином здійснюється нагляд за кримінальними провадженнями із законністю... за додержанням законодавства в цій сфері і стосовно цього конкретного випадку. Будь ласка.

ПАЦКАН М.В. Доброго дня! Дуже дякую за можливість виступити, шановні депутати, представники громадськості.

Питання збереження природи для нашого регіону має особливе значення. Ми твердо переконані, розвиток економіки має відбуватися виключно в межах закону і з повагою до природи, тому протидія екологічним злочинам є одним із стратегічних пріоритетів нашої роботи. Ми реагуємо принципово, незалежно від того, хто є порушником: приватна структура, державний орган чи посадова особа. Жоден факт, що може становити загрозу природі, не залишається поза увагою прокуратури.

Особливу увагу ми приділяємо питанню законності будівництва вітрових електростанцій на території області. З цією метою вжито ряд комплексних заходів прокурорського реагування, а саме, Ужгородською окружною прокуратурою здійснюється процесуальне керівництво у кримінальному провадженні від 30.04.2025 року з ознаками кримінального правопорушення, передбаченого частиною першою статті 239.1 КК України, розпочато за фактом проведення земельних робіт та зведення фундаментів під вітроелектростанції на території урочища Полонина Руна. Для з'ясування всіх обставин у провадженні проведено низку слідчих дій. Наразі з метою визначення чи відповідає розроблена технічна документація на земельні ділянки вимогам земельного законодавства призначено та триває земельно-технічна експертиза.

Крім того, в цьому провадженні досліджується питання законності фундаментів ВЕУ без висновки з оцінки впливу на довкілля. Встановлено, що ДІАМ надала дозволу на проведення будівельних робіт ТОВ "Вітряний парк Турянський" та іншим суб'єктам на підставі повного пакету документів. Згідно висновку ДІАМ зведення фундаментів не потребує отримання

позитивного висновку ОВД. Хотів би просто роз'яснити, що органи прокуратури діють виключно в межах своїх повноважень. Тому, якщо у нас є висновки від того чи іншого контролюючого органу, що немає порушень, ми не можемо здійснювати тиск на бізнес, припиняти їхню діяльність чи якимось чином заважати проведенню будь-яких будівельних робіт.

Інформую також, що за результатами розгляду звернення громадської спілки "Всесвітній фонд природи України" прокурорами спеціалізованої екологічної прокуратури 09.04.2025 року розпочате кримінальне провадження, слідство здійснює ДБР, в межах якого перевіряються факти ймовірних незаконних порубок дерев, пралісів на території лісництва "Шипот" філії Карпатський лісовий офіс для будівництва лісової дороги.

В кримінальному провадженні досліджувались питання щодо віднесення ділянок лісового фонду, де проводилися рубки, до пралісів. В той же час ДСГП "Ліси України" листом від 27.06.2024 року відмовлено в погодженні створення пралісової пам'ятки природи загальнодержавного значення "Праліси лісництва Шипот". З метою активізації даного кримінального провадження воно перебуває у мене на особистому контролі, проводяться необхідні слідчі дії.

Крім того, за процесуального керівництва прокурорів Мукачівської окружної прокуратури в межах кримінального провадження від 12.02.2025 розслідується факт ймовірної незаконної порубки дерев на території Карпатського лісового фонду ДП "Ліси України" в межах Жденіївської ОТГ. Слідством встановлено, що зазначені рубки здійснювалися на підставі введених лісорубних квитків.

Проведеними за участю спеціалістів ДЕІ оглядом місця подій фактів незаконних порубок не виявлено, шкоди довкіллю не встановлено. Водночас для визначення відповідності дії осіб, причетних до видачі лісорубних квитків, вимогам природоохоронного законодавства призначено інженерно-екологічну експертизу до Львівського НДІСЕ.

Прокурорами спеціалізованої екологічної прокуратури також за повідомленнями у мережі "Фейсбук" про початок підготовчих робіт з будівництва вітрової електростанції на території Полонина Боржава, а також про можливе заниження у звіті з ОВД вплив на природні екосистеми розпочато кримінальне провадження 29.11.2023 року за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого статтею 236 Кримінального кодексу України.

В ході досудового розслідування із залученням спеціалістів проведено огляд місця події земельних ділянок, де здійснювалися підготовчі та будівельні роботи щодо зведення ВЕС, та призначена інженерно-екологічна експертиза. Згідно з її висновком розробка звіту з оцінки впливу на довкілля ТОВ "Вітряний парк гірський" та ТОВ "Вітряний парк Островський" проведено з дотриманням вимог природоохоронного законодавства та чинних нормативних актів.

Усі зазначені провадження перебувають на моєму особистому контролі. Водночас хотів би, за наявною інформацією Державної екологічної інспекції Закарпатської області також проводилась перевірка ТЗОВ "Вітряний парк Полонина Руна-1" і "Вітряний парк Турянський", за результатами яких сума збитків, спричинених псуванням земель, становить відповідно 23 тисячі гривень і 18 тисяч гривень. Для кваліфікації дій, передбачених статтями 239 Кримінального кодексу України, необхідне настання наслідків у вигляді створення небезпеки для життя, здоров'я людей чи довкілля, або заподіяння збитків у великих розмірах. Тобто суми не достатньо.

Поряд із кримінальними розслідуваннями прокуратура активно здійснює і представницьку діяльність в судах. Ми захищаємо інтереси держави, коли порушується закон у сфері природокористування.

Також Ужгородською окружною прокуратурою до Закарпатського окружного адміністративного суду подано позов в інтересах держави в особі Державної екологічної інспекції у Закарпатській області до Західного

ОУЛМГ. У позові прокуратура вимагає визнати протиправними діями та скасувати лісорубний квиток, виданий на проведення рубок у межах лісництва "Шипот" для будівництва лісової дороги, що веде до запланованої вітрової електростанції на Полонина Руна. Судовий розгляд триває.

У зв'язку з тим, що під час підготовчих робіт від будівництва договори до вітряної електростанції були виявлені факти незаконної порубки лісу, обласна прокуратура подала до господарського суду Закарпатської області позов в інтересах держави в особі Державної екологічної інспекції в Закарпатській області та Тур'є-Реметівської сільської ради про стягнення з ДП "Ліси України" 2,4 мільйона гривень збитків, заподіяних довкіллю. Судовий розгляд також на даний момент ще триває.

Також прокуратура звернулася до суду в інтересах Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України з позов до ДП "Ліси України" про визнання протиправної відмови у погодженні створення пралісової пам'ятки природи загальнодержавного значення, а саме "Праліси лісництва "Шипот". Так само судовий розгляд в Київському адмінсуді триває.

Поряд із цим Закарпатська обласна прокуратура, діючи в інтересах держави в особі Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України в Закарпатській області, обласної військової адміністрації 25 квітня звернулася до Закарпатського окружного адміністративного суду із заявою про вступ прокурора у справу за позовом Громадської організації "Екологія-Право-Людина" до Тур'є-Реметівської сільської ради, ідеться про вимогу скасувати рішення ради про затвердження детального плану території для будівництва вітрової електростанції на Полонині Руна. Утім суд відмовив прокуратурі в задоволенні заяви прокурора про участь у цій справі.

Усі ці приклади свідчать про одне, що ми не стоїмо осторонь цих проблем і будемо надалі реагувати в межах закону та нашої компетенції, які визначені у нас.

БОНДАРЕНКО О.В. Дякую, Мирослав Васильович. Дякую за вашу чітку позицію на сторожі держави і довкілля. Сподіваюся, що і в подальшому ця діяльність буде здійснювати в рамках законодавства і ви будете таким саме чином захищати інтереси.

ПАЦКАН М.В. Дякую.

БОНДАРЕНКО О.В. Шановні колеги, якщо запитань до силового блоку немає станом на зараз, то я хотів би надати ще раз слово...

МАЙСТРЕНКО Н.М. Є, є запитання.

БОНДАРЕНКО О.В. Будь ласка. Будь ласка, до 2 хвилин. Будь ласка, запитання.

МАЙСТРЕНКО Н.М. Да, дякую.

Одна хвилина. Адвокат Майстренко. Скажіть, будь ласка, пане Мирославе, це зараз я звертаюся до керівника Закарпатської обласної прокуратури, чи ви зверталися ви до 8-го апеляційного адміністративного суду із апеляційною скаргою щодо оскарження ухвали суду, Закарпатського окружного адміністративного суду, про відмову прокуратурі у вступі у справу і щодо оскарження рішень інших саме в цій справі за номером 260/5785 від 2024 року?

Дякую.

ПАЦКАН М.В. Так, ми зверталися до апеляційного суду, і нам було відмовлено в апеляції по даній справі.

МАЙСТРЕНКО Н.М. Мені невідомий такий факт. Можете послатися на Постанову, якою датою датована Постанова, що вам відмовлено? Я учасник цього провадження.

ПАЦКАН М.В. Ми не володіємо такою інформацією зараз. Якщо у вас якісь є, можливо, питання, можливо, після засідання комітету Верховної Ради зверніться або до мене, або до прес-секретаря, ми вивчимо це питання і вам дамо відповіді чіткі, з усіма необхідними документами. Можливо так зробити?

МАЙСТРЕНКО Н.М. Шановні учасники, я ставлю вас до відома, що я як учасник цього процесу, зокрема в залі присутній також позивач, завіряю, що жодної апеляції прокуратурою не подано в цій справі. Тому...

БОНДАРЕНКО О.В. Я дякую вам за вашу інформацію і прошу цю інформацію надіслати до комітетів.

Але я хотів би, все ж таки давайте розставимо точки над і. Комітети Верховної Ради, засідання комітетів Верховної Ради не є надзornoю інстанцією над судом. Суд є окремою гілкою догляду за виконанням законодавства і вирішенням спорів. Тому, безумовно, для нас для розуміння загальної ситуації це вкрай важливо, і я дякую за те, що ви про це розповідаєте. Але ми не зможемо переглянути рішення апеляції або іншого суду.

Дякую.

МАЙСТРЕНКО Н.М. Вибачте, будь ласка. Мова не про переглянути, мова про участь прокуратури, про дієву участь прокуратури у відстоюванні державних інтересів. Адже право на безпечне для життя і здоров'я довкілля – це суспільний інтерес. І це позитивний обов'язок держави у відповідності до статті 16 Конституції захистити право людини на...

БОНДАРЕНКО О.В. Абсолютно погоджуюсь з вами. Я дякую за вашу інформацію.

Будь ласка, Юлія Юріївна.

ОВЧИННИКОВА Ю.Ю. У мене швидке питання. Також пан Мирослав згадував стосовно рубок в пралісах. В мене буде питання до Держлісу, можливо, які вже дії ви вживаєте, або не видавати лісорубні квитки на рубки в пралісах станом на зараз? Можливо, це територіальний підрозділ відповість.

БОНДАРЕНКО О.В. Юлія Юріївна, якщо дозволите, я трохи ширше запитання задам Валентину Миколайовичу.

Валентине Миколайовичу, в рамках цієї панелі нашого засідання, спільного засідання двох комітетів, я хотів би запитати, яким чином, власне, Держліагентство, ДП "Ліси України" й інші постійні лісокористувачі здійснюють спільну діяльність з громадами щодо забезпечення потреб громад, щодо врегулювання конфліктів з громадами по певним питанням? Ну і окремо хотів би задати питання, раз ми вже пішли по цьому плану, то як ви взаємодієте, спілкуєтесь з громадськістю, як ви враховуєте інтереси громадськості при прийнятті тих чи інших рішень?

Ну і, безумовно, прошу відповісти на запитання Юлії Юріївни Овчинникової.

БАЧУРНИЙ В.М. Олег Володимирович, зрозуміло, що робота з громадами – це постійна робота і в рамках форумів, обласних форумів з громадами. Це абсолютно йде на рівні як Держлісагентства, так і на рівні філій, особливо в цей осінньо-зимовий період, коли гостро стоїть питання ще й забезпечення громад, населення і соціальної сфери паливними матеріалами, дровами. Тому ця робота ведеться, звісно, постійно, вона на контролі як

голови Держлісагентства, так і мене особисто, оскільки є декілька регіонів, я відповідаю за цю взаємодію. На всі питання громад відповідаємо, працюємо, всі звернення розглядаються в найкоротші терміни із залученням фахівців ДП "Ліси України". Я думаю, що особливих питань взаємодії з громадами якраз у нас нема. Були там по східному регіону, але це більше зв'язано з безпекою, з варіантами, коли не завжди встигаєш реагувати на ті чи інші ситуації.

Щодо відповіді по пралісам. На сьогоднішній момент ведеться робота Держліспроекту про формування в рамках роботи над проектом EUDR, йде робота над формуванням карти загального доступу для всіх як громадян, так і бізнесу для забезпечення можливості в реальному часі дивитись ліси заповідного фонду, пралісові ліси. Це вимоги EUDR, ми маємо, умовно, до 1 січня забезпечити повністю можливість отримання цієї інформації. Кабінет експортера, де це можна вже буде дивитись карту заліснення, в тому числі і з ПЗФ, і пралісами, я думаю, що з 1 грудня вона вже буде працювати, ця система, і всі громадяни, в тому числі і бізнес може буде отримати в реальному часі безкоштовно цю інформацію.

Дякую.

БОНДАРЕНКО О.В. Дякую.

І для того, щоб знову ж таки підрезюмувати блок захисту довкілля, хотілось би знову надати слово Віталію Зіновійовичу Кіндратіву. Віталію Зіновійовичу, ви сьогодні багато почули, почули про проблематику, яка пов'язана не тільки з захистом довкілля, точніше, з оцінкою впливу на довкілля, але із здійсненням рубок на територіях або пропонованих до заповідання, до Смарагдової мережі, або рубок, які мають ознаки пралісів, але не введені.

Будь ласка, дайте загальне бачення Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства щодо цієї проблематики, знову ж таки враховуючи

велике коло, велику сферу діяльності і компетенцій цього міністерства. Будь ласка.

КІНДРАТІВ В.З. Дякую, Олег Володимирович. Дякую, шановні колеги.

Спробую в межах своїх компетенцій і здібностей дати загальну конструкцію чи логіку. У мене, чесно кажучи, є перша така теза, якою я хотів поділитися взагалі з колегами. Ми, з одного боку, всі на одній стороні і всі розуміємо, що є в країні ситуація, що є проблема з енергетикою, є там необхідність дотримання законодавства екологічного; а з іншого боку у мене сьогодні декілька разів піднімалося відчуття, що ми знаходимося не на комітеті, а на судовому засіданні. От чесно. Я не знаю, може, у когось ще таке відбувалося?

Із того, що я почув, з точки зору ДІАМ, екоінспекції і прокуратура каже, що сьогодні дія забудовника, девелопера, вони не виходять за межі чинного законодавства. Чи є прогалина, чи немає прогалин – це вже інша історія. Це якраз та робота, над якою ми з вами разом маємо працювати. Ми як уряд маємо виписувати свої частини, законотворець може виписувати свої частини і разом ми зможемо зробити це законодавство більш досконалим, і на майбутнє оці гарні ініціативи по розбудові інфраструктури, економіки, екології, щоб вони не входили в такі суперечки.

Всі проблематичні питання ми для себе зафіксували, подивимося. Я так розумію, що будуть ще за підсумками комітетів доручення відповідні, будемо їх опрацьовувати.

Хотілось ще раз сказати, що ми всі граємо на одну сторону, нам всім треба потужна, економічна, сильна енергетично незалежна держава. Тому давайте шукати на таких засіданнях спільні рішення як вирішувати ці завдання.

Щодо конкретного проєкту, про який ми два дні спілкуємося, то ще раз акцентую увагу, що як тільки буде судом буде дозволено продовжити процедуру оцінки впливу на довкілля, Міністерство економіки, довкілля та

сільського господарства відпрацює її в повному обсязі і максимально врахує всі позиції здоров'я.

БОНДАРЕНКО О.В. Дякую, Віталій Зіновійович. Є прохання взяти саме цю справу по ОВД на особистий контроль для врахування всіх зауважень, які можуть надійти для винесення все ж таки всебічно виваженого рішення, яке б відповідало законодавству.

КІНДРАТІВ В.З. Олег Володимирович, буду вважати це дорученням. Все відпрацюємо.

БОНДАРЕНКО О.В. Дякую.

Будь ласка, пан Андрій Крючков, представник Уповноваженого з прав людини Верховної Ради України у Закарпатській області. Будь ласка, пан Андрій.

КРЮЧКОВ А.М. Дякую, Олег Володимирович.

Вітаю, шановних народних депутатів, членів уряду, органів місцевого самоврядування, правоохоронних органів, представників громадськості. Я представляю Дмитра Валерійовича Лубінця, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Закарпатській області. Хочу наголосити, що ми за створення альтернативних джерел енергії, але водночас з чітким додержанням природоохоронного законодавства. В цьому контексті я хочу сказати, у мене тут досить розширена довідка, я не буду зупинятися, ми це сьогодні все пройшли. Бо майже по кожній ситуації є звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, за яким відкрито провадження Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, направлені відповідні акти реагування до органів державної влади, до правоохоронних органів, де проінформовано про початок досудових

розслідувань. Вже сьогодні Мирослав Васильович зупинявся на цьому, я повторювати ті кримінальні провадження не буду.

Також що стосується тиску безпосередньо на журналістську діяльність, переслідування. Також у нас є звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, є відповідний лист від голови Національної поліції України, відповідно до якого розпочато досудове розслідування за вказаними фактами. Також що стосується вчорашнього відеозвернення, я не знаю, чи шановні народні депутати бачили, вчора було відеозвернення журналістки пані Олени Мудрої. Також готується лист до керівника Головного управління Національної поліції. І за результатами проведених заходів також додатково вже проінформує Уповноважений Верховної Ради України з прав людини.

У свою чергу в рамках мандату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини ми будемо продовжувати здійснювати парламентський контроль і в межах чинного законодавства інформувати шановних народних депутатів.

Дякую.

БОНДАРЕНКО О.В. Дякую, пане Андрію. І особисто хотів подякувати Лубінцю Дмитру Валерійовичу за його чітку позицію стосовно захисту прав громадян, передбачених Конституцією, щодо права на чисте та безпечне довкілля. Ми неодноразово спілкувалися з Дмитром Валерійовичем з цього питання, у нас є декілька спільних заходів, зокрема стосовно захисту права на питну воду і на чисті водні ресурси, так само, я сподіваюся, що ми з цих питань також разом зможемо провести спільні заходи, які будуть спрямовані безумовно на подальший захист прав громадян. Дякую.

І хотілося би, що доволі характерно цьому заходу, передати слово громадськості, громадськості, яку хотілося би почути, і ми завжди чуємо громадськість, як і наш комітет, так і Комітет з питань євроінтеграції, і просимо відповідно пані Ірину Федорів, голову громадської організації "Голка", дати своє бачення цієї ситуації. Пані Ірино, дякую за вашу позицію

постійну, вона не завжди буває зручною і для нас як народних депутатів в тому рахунку. Але, тим не менш, вона необхідна для коригування нашої діяльності в тому рахунку.

Будь ласка, вам коротко слово, і будемо переходити далі.

ФЕДОРІВ І.П. Дуже дякую. Почну, напевно, з мінірефлексії на першу частину. Знаєте, от коли я була вчора в горах разом з делегацією міжнародною і представниками громадських організацій, і народними депутатами, мені от подумалося, якби Ватикан залишився без світла, і, дійсно, найвища точка у Ватикані – це, зрозуміло, над базилікою Святого Петра. От уявіть, що Папа Римський встає зранку, дивиться на Собор Святого Петра, а там замість купола подушка під вітряк. І він питає, що це таке. Вони кажуть, та ми зараз з тобою будемо радитися, чи встановлювати цей вітряк, чи не встановлювати, бо Ватикан без світла, нам треба чимось освітлювати приміщення. Напевно, що є якісь червоні лінії, які не можна перетинати. І якщо Ватикан – це дуже маленька держава, то в Україні є дуже велика площа, і пані Оксана Станкевич-Волосянчук прекрасно пояснила, де можна встановлювати ці вітряки.

А друга історія, що у нас світська держава, і у нас, напевно, там не церква на чолі держави, а верховенство права. І вітряк над верховенством права ми поставити, напевно, все-таки не можемо, не виходить. Тому, напевно, наших колег з Євросоюзу дуже дивує, і Віола фон Крамон задавала питання: а як же ви розпочали цю роботу, що ви були наскільки впевнені в тому, що у вас це все пройде? От європейських колег це реально дивує.

І коли ти читаєш звіт Євросоюзу, Європейської комісії, то там ідеться про те, що у нас ситуація із захистом довкілля викликає занепокоєння там, і "закон Мазепи" у нас є, і те, що зараз у нас з оцінкою впливу на довкілля відбувається. І у нас, згадали вже про Олену Мудру, виклик із захистом активістів, які захищають Карпати, тому що це доволі загрозлива ситуація.

Тут сидить пан Мирослав Пацкан, я його прекрасно знаю, він допомагав нам захищати Біличанський ліс, і у нас так само були виклики із безпекою активістів в нашому регіоні, я з Приірпіння. І тут сидять представники органів місцевого самоврядування, я їх чудово розумію, я теж була депутаткою місцевої ради, Коцюбинське, нагадаю всім, це як Ватикан, анклав в місті Києві. І виходить, що цей Біличанський ліс, він довкола Коцюбинського, і це по річці Ірпінь межа. Так от я розумію бажання місцевого самоврядування врядувати на своїй землі. Але коли був наступ і росіяни йшли на Київ, то Біличанський ліс, він був щитом і, по суті, допомагав Збройним Силам України вибудовувати лінію оборони міста-мільйонника. І якщо всі питання віддати на відкуп місцевого самоврядування, то в нас якісь дуже серйозні питання в державі будуть не закриті. І тут реально хочу подякувати прокуратурі за їхню роботу. От вони 20 років відбивають це все в судах, Мирослав Пацкан, по суті, починав, а далі прокурори продовжували, і от понад 20 років іде ця боротьба.

І хочу, от пана Бондаренка слова мені дуже відгукнулись, що він пам'ятає слова нагляду, так от у нас колись був і прокурорський нагляд, згадаймо про це. Казали там, що давайте приберемо його від прокуратури і спустили місцевим громадам повноваження і ресурси, але нагляду ми не дали. І я пам'ятаю ще ті часи, коли прокурор міг прийти і стати разом з нами, з громадянами щитом і сказати, що він виступає проти цих рішень, і ми мали прокуратуру як опору.

Так от прокуратуру в нас забрали, а нічого, щоб спертись, не дали. І це дуже серйозний виклик. Я хочу, щоб представники місцевого самоврядування усвідомили, що є інтерес громади, а є великий державний інтерес. І коли на шальках терезів європейська інтеграція, хтось там сказав, нам гранти якісь не дають. Друзі, європейська інтеграція – це про безпеку. Тобто ми маємо бути в цій спільноті, це реально питання безпеки. І ми не можемо сказати, що, з одної сторони, у нас буде 30 вітряків, які будуть на

Полонині Руна, і вони переважають правову державу, і вони переважають захист активістів.

І буквально два слова про те, як ми двічі їздили в рейди, щоб ви всі розуміли ситуацію, наскільки тут важче боротися у порівнянні з Київщиною.

Я розумію, що на Київщині, я, коли виїжджаю, щось не так, я можу подзвонити прокурору, я можу подзвонити поліції, я можу подзвонити народним депутатам. Двічі ми опинялися в горах без машини, і мене всі питають, а чого ж ти не подзвонила. Хто їздив вчора в гори, той знає, що в горах немає зв'язку і двічі від нас тікала машина, і активісти залишаються самі. Хочу подякувати пані Овчинниковій, яка зупинила машини для того, щоб ми підсіли, поліції, яка нас довезла, це однозначно, і ми розуміємо, що були міжнародні спостерігачі, і ми таким чином мали транспорт для пересування.

І хочу наголосити, що ми всі розуміємо, хто стоїть за слеп-атаками і хто стоїть за тиском на журналістів. У мене все. Дякую. *(Оплески)*

БОНДАРЕНКО О.В. Дякую, пані Ірино. Дякую за підтримку. Дякую за підтримку діяльності нашого комітету.

Рухаємося далі. Шановні колеги, надаю слово, я так думаю, що це буде заключне слово від громадськості, наскільки я розумію, пану Тупікову Андрію Ігоровичу, експерту аналітичного відділу громадського об'єднання "Українська природоохоронна група". Будь ласка.

ТУПІКОВ А.І. Доброго дня, шановний пане голово, шановні учасники! Знаєте, я взагалі готувався трошки до іншого, порозповідати вам про захист біорізноманіття, про червоні книги, про такі всі речі. Але сьогодні багато про це говорили, і я хотів би звернути на деякі речі, важливі, на мій погляд, увагу.

Перше. Слід розуміти, що збереження біорізноманіття – це фундаментальна проблема, над якою б'ються всі країни світу. Тому що від

збереження біорізноманіття буде залежати взагалі існування людства. Про що ми говоримо, так, тобто це пріоритет.

І сталося так, що багато проблем, які зараз перед нами є, перед нами стоять, ми не можемо вирішити, не хочемо, не здатні, про це можна говорити, але... І Україна не є виключенням цього. Ми набули багато критично шкідливих проблем, якщо можна так сказати, після радянського розпаду. І, дивіться, науковці всі кажуть про те, що треба відновлювати степи. Чи ми навчилися відновлювати степи? Ні. Треба збільшувати, там, лісистість, треба слідкувати, щоб не зникали річки. Ми хоч щось з цього вирішили? Ми бачимо, що перед нами є величезна кількість серйозних проблем. Ми начебто знаємо, як їх вирішувати, але чомусь до сьогодні ми не вирішили це. І тут питання йде не лише, скажімо, в контексті лісу про відновлення саме лісів, а про відновлення природних лісів. Ми втрачаємо природні ліси, природне біорізноманіття, яке не відновиться. Ми можемо зрубати ліс, насадити його, потім знову, але біорізноманіття, яке там було, буде втрачено назавжди, ми не відновимо його.

Говорячи про полонини. Полонини – ті, які представляють цінність, - складають приблизно одну соту відсотка країни, одну соту відсотка. Представники вітропарків нам вчора розповідали: та не хвилюйтесь, ми ж всього-на-всього знищимо, чи будемо використовувати, 1 відсоток від цих полонин. Дякуємо, ви нам залишите 99 тисячних. Ми дякуємо вам.

Слід подумати ще й про те, що в 10-х роках, коли перед Україною після підписання Асоціації ставилось завдання про збільшення земель природно-заповідного фонду, які на той момент складали 6 відсотків, ми мали до - якого там? - 15-го чи 20-го року, ми мали досягнути відмітки в 15 відсотків. Який на сьогодні результат? Сім. Ми просунулись на 1 відсоток за весь цей час.

Наразі виклики зі збереження біорізноманіття потребують збільшення цього відсотка, збільшення. І сьогодні в європейських країнах вже говорять про те, що відсоток природно-заповідного фонду має бути 30 відсотків. А

тепер давайте подивимось, чи здатна взагалі Україна досягти цього відсотка, враховуючи 73 відсотки розораності території країни. Ми вже не здатні досягти показників екологічного балансу на сьогоднішній день. І ми продовжуємо знищувати природні комплекси. Ми всього 1 відсоток заберемо у вас, 1 відсоток. А завтра 1 відсоток забере ДП "Ліси України", які чомусь не знають, що у них там є пралісова пам'ятка.

Справа в тому, що конвенції, в яких приймає участь Україна по збереженню біорізноманіття, необов'язково, щоб це був природно-заповідний фонд, зобов'язання країни такі, що ми маємо зберігати навіть ті території, які є цінними і не є природно-заповідним фондом. І про це ми зараз говоримо. Ті полонини, про які сьогодні ішла мова, комплекси природні тих полонин, на них, за оцінками науковців, представлено 16 рідкісних на європейському рівні угруповань. 16.

Вчора представники вітропарків хизувалися про те, що вони зробили чудовий звіт з ОВД, чудовий, прекрасний. Я трошки знайшов часу і подивився той звіт. Ви знаєте, подивився, скільки угруповань вони знайшли. Чотири. Думаю, ну, прекрасно, хоча б чотири знайшли. А потім трошки почав копати питання Червоної книги і наткнувся на дуже дивну річ. Справа в тому, що поки вчора шановні учасники гуляли по полонині, там спорили, не знаю, хтось фотографувався, я прогулювався поруч і знайшов декілька екземплярів червонокнижної рослини. Вчора, 7 листопада, є рослини Червоної книги, які ми можемо побачити на власні очі. Я їх знайшов.

І мені стало цікаво. Увечері я почитав цей звіт з ОВД, яким так розмахували панове з вітропарків, і вирішив подивитись, а що ж там з Червоною книгою. І відкрив звіт, відповідний розділ, ви можете ознайомитись з ним, на сторінці 1508, є табличка, на якій зазначено, які види рослин там ростуть. Ви можете це подивитись. І я вирішив подивитись, а чи вчорашня моя знахідка, де я перебував і ви всі перебували, занесена до реєстру знахідок червонокнижних рослин. І виявилось, що ні.

Для мене стало це дивним, я перевірив трошки далі. Я вже завершую. Отже, цієї рослини, яку я вчора знайшов, у звіті зазначено дві точки, дві точки із загальною кількістю 20 екземплярів. І розробники звіту з ОВД навіть надали розрахунок шкоди за знищення цих 20 екземплярів, 2 тисячі там щось 600 гривень вони готові заплатити за те, що вони знищать цих 20 екземплярів. А потім я зайшов до міжнародної бази даних із біорізноманіття і подивився які дані там є про цю саму рослину, і уявіть собі моє здивування, коли одна і та сама людина, яка писала звіт, ботанічну частину, з ОВД і надавала дані до міжнародної бази, виявилось, що у звіті з ОВД всього дві точки, а у міжнародній базі даних 20 точок, і у мене виникло питання: а чому у звіті тоді їх немає? Тобто звіт коригувався? А на якому етапі він коригувався? Його коригував автор на прохання чи він коригувався потім? А тепер питання: а чи чотири там цих рідкісних рослинних угруповання? Питань багато тепер до того звіту. Отже, обгортка гарна, а коли ми почали розбиратися предметно, і я не ботанік, я зоолог, я взяв лише одну рослинку, яку я знаю, яку я впізнав, і виявилось, що купа нестиковок. Отже, купа питань.

Дякую за увагу. (*Оплески*)

БОНДАРЕНКО О.В. Дякую, пане Андрію. Дійсно, купа питань і ці питання залишилися, я впевнений, що і у членів комітетів. І ми продовжимо розбиратися з цими питаннями. Стосовно ваших зауважень, мені дуже хотілося б, щоб орган, який призначений державою для виконання функції екологічного контролю, Державна екологічна інспекція, все ж таки внаслідок наших дій, дій стосовно реформування цього органу, він би набув дійсно справжньої інституційної спроможності для того, щоб відповідати на ці питання, щоб у складі були і біологи, і ботаніки, і зоологи, які повноцінно перевіряли ці території на відповідність, і звіти про оцінку ОВД, на відповідність до інших міжнародних зобов'язань. Сподіваюсь, що це буде, що це буде, і, можливо, це якимось буде також підставою для цього.

Що ж, шановні колеги, ми завершили розгляд цих питань. І наостанок хотів би передати слово для наших гостей.

ВЕРЕМІЙЧИК Г.К. Пане Олеже, дозвольте коротку репліку. Я давно тримаю руку і хотів би...

БОНДАРЕНКО О.В. Я перепрошую, ви підняли руку тільки зараз, ми це побачили. Ну, якщо б вона була піднята раніше, то я думаю, що ми б відреагували. Ми завжди слідкуємо.

Будь ласка, з великою повагою до вас, 2 хвилини. Будь ласка, в якості коментаря. Будь ласка.

ВЕРЕМІЙЧИК Г.К. Дякую, пане Олеже.

Це Георгій Веремійчик, представник Національного екологічного центру України. Я хотів би сказати позицію національного центру, що центр впродовж всіх своїх років діяльності виступав і виступає за збереження пралісів в Карпатах. І наостанок, коли на липень цього року більше 9 тисяч випадків зареєстровано знищення природи агресором, необхідно докласти всіх зусиль для збереження Карпат – перлини України. І праліси – це перлина всієї Європи.

Тому я дуже дякую всім, громадськості, яка тут зараз присутня і сказала своє вагоме слово. І дуже химерна ситуація виглядає, коли те, що уряд скасовує дію оцінки впливу на довкілля, а потім чекає, коли вона ця процедура відновиться, для того щоб цю оцінку здійснювати. Химерна ситуація, друзі. Не врятуємо природу – ми загинемо разом з нею.

Дякую за увагу.

БОНДАРЕНКО О.В. Дякую. Дякую вам.

Пані Наталія, будь ласка, 1 хвилину.

МАЙСТРЕНКО Н.М. Дякую. Я хотіла би звернути увагу на наступне. Як ви бачите з усіх наших виступів, основою проблемою є маніпуляція протиставлення енергонезалежності екологічним пріоритетам. Насправді кожен із нас, із громадськості, не є проти розвитку альтернативних видів електрозабезпечення. Тому ми хотіли б, і ми постійно на це наголошуємо, і в ході громадських обговорень, що, будь ласка, ми готові навіть підтримувати, але не витримує критики ні звіт про стратегічну екологічну оцінку в процесі обговорення містобудівної документації, яка оскаржується, ні звіт про ОВД, тому що забудовник відмовляється, і його розробники, відмовляються розглянути альтернативні.

Під час громадських слухань, які проходили в процедурі стратегічної екологічної оцінки 6 лютого 2024 року, всі виступаючі, всі, а це було понад 10 чоловік, з різних сіл, Тур'є-Реметівської громади, з Ужгородського району, екологи, представники громадськості агітували і зверталися і до розробника, і до керівництва органу місцевого самоврядування Тур'є-Реметівської сільської ради як замовника, розглянути територіальні альтернативи для цього проєкту. Нас не чули. В мене особисто вихоплювали мікрофон для того, щоб я не могла озвучити і поставити на голосування питання про повернення на стадію розробки нового стратегічного документа, звіту про СЕО, який би передбачав альтернативи. Тому я прошу врахувати, що ми жодним чином, громадськість, не проти розвитку вітроенергетики, зокрема в Закарпатті і загалом в Україні. Але, як всі від громадськості зауважували, нас турбує збереження цінних земель, наших цінних земель.

Дякую.

БОНДАРЕНКО О.В. Дякую за вашу позицію, пані Наталія. *(Оплески)*

І хотів би передати слово голові Львівського регіонального представництва Консультативної місії Європейського Союзу в Україні пані Ханнелоре Вальєр.

ХАННЕЛОРЕ ВАЛЬСР. *(Синхронний переклад)* Я б хотіла подякувати членам парламенту, власне, за цю участь під час цих двох днів. Це був дійсно доказ справжньої демократії, це була дуже важлива тема для обговорення. Було дуже і дуже важливо якраз почути все це обговорення ззовні.

В останні дні в німецьких медіа багато говориться про те, як знищуються ліси, будуються нові дороги в лісах. Ми говоримо про українські Карпати, і вони дуже близькі до Німеччини. І вже сьогодні чули, що це не тільки українська спадщина природи, але це також європейська спадщина природи. Ми говоримо... повітря, ми дихаємо одним повітрям, яке належить для всіх, всіх громадян Європи. Я думаю, що це є можливим, то, можливо, зрозуміти, щоб дійсно якраз будівництво таких об'єктів відбувалося у відповідності з природоохоронним законодавством.

Дякуємо.

БОНДАРЕНКО О.В. Оскільки ми демократичні комітети, навіть після завершення повного циклу обговорень, 1 хвилина, будь ласка.

МУДРА О. Дякую, пане Бондаренко. Тому що я інколи не можу отримати відповіді на свої запити, і це реально єдина можливість.

Я би хотіла спитати представників Держекоінспекції, яку вони мають освіту. Чому це важливо? Тому це важливо, бо зараз відбувається жахлива підміна понять. Я знаю з відкритих джерел, що пан, який очолює зараз ДЕІ в Закарпатській області, працював до цього в інспекції... в архітектурі та містобудуванні. І, можливо, це робиться зумисно. Так, у нас дійсно проблема з кадрами, але, можливо, тоді нам в новій Держекоінспекції потрібен конкурс, щоб ми точно знали, що відповідають працівники займаним посадам, і вони будуть працювати на боці тієї лінії, тієї сфери, в якій їм платиться зарплата, а не на боці того ж ДІАМ. Тож, будь ласка, панове, скажіть, яку ви маєте освіту.

_____. Стосовно моєї освіти. В мене чотири вищих освіти: промислове, цивільне будівництво, архітектура, правознавство і державне управління, пані Оксана Мудра.

БОНДАРЕНКО О.В. Дякую. Дякую за чітке запитання, за чітку відповідь. Будь ласка, 1 хвилина. Все, і ми завершуємо. Дякую.

_____. Дякую вам, пане Олеже.

Я б хотів, дивіться, сьогоднішня наша дискусія, ми багато дуже чули громадськості, і єдина позиція донести позицію від забудовника, це був виступ, короткий досить, керівника. Я б хотів прокоментувати останні три тези.

Стосовно того, ми всі чули, що всі державні органи говорять, що документи всі правильні, всі дозволи правильні, порушень немає. Я б хотів прокоментувати тезу стосовно альтернативи. В Законі України "Про оцінку впливу на довкілля" стосовно альтернативи написано: та альтернатива територіальна або технічна. Тобто звіт був виконаний виключно в рамках положення Закону України про довкілля.

Друга теза. Стосовно знайдених рослин, те, що ми знайшли, колега знайшов рослини. Я абсолютно допускаю такий факт гіпотетичний. Але я би хотів у колеги запитати, а чи він впевнений. Бо він оперував, що був проведений розрахунок. А чи він впевнений, що він знайшов ту рослину в землевідводі? Тобто в місці, де має право користуватися даний землекористувач. Можливо, він знайшов в іншому місці, і дана рослина, було в звіті вказано, ту кількість, яка безпосередньо на території землевідводу знайдена. Це друга теза.

І третя теза стосовно онлайн-запитання. Що державні органи говорять, що вони будуть проводити оцінку впливу на довкілля, але ж самі зупинили цю процедуру. Я б хотів би наголосити, що це не зовсім правильно... правда, вірніше. Справа в тому, що громадське обговорення тривали 23 дні,

відповідно до положень закону 25 днів, і на другий день сама ж громадськість написала запит на призупинення цієї процедури. Тобто це знову-таки маніпулювання.

І я дуже рідко, але я згоден з пані Мудрою стосовно того, що в даному питанні дуже багато маніпуляцій і підміни понять. Дуже дякую. *(Оплески)*

БОНДАРЕНКО О.В. Шановні колеги, менше за все мені хотілось би, я думаю, як і нашим колегам, перетворювати наше засідання на прототип громадських обговорень. Я думаю, що у вас внаслідок відновлення процедури оцінки впливу на довкілля буде така можливість, і я сподіваюсь, що ви дійдете згоди з громадськістю по всім цим питанням.

_____. На громадські слухання справа в тому, що громадськість не прийшла. Є відеозапис в інтернеті.

БОНДАРЕНКО О.В. Дякую. Дякую за ваші репліки.

Шановні колеги, ми завершили наше засідання.

Будь ласка, Іванна Орестівна, прошу вас, заключне слово.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дякую, колеги. Очевидно, що це заключне слово тільки на цьому першому спільному засіданні з цього питання.

Колеги члени нашого комітету мають можливість ознайомитись з таким проєктом рішення, яке ми пропонуємо, і природоохоронному комітету. Проєктом рішення, яке є насамперед про взяття до відома всієї тієї інформації, яку ми сьогодні отримали на основі цього звернення, там попереднього звернення, формування, звернення уваги органів державної влади і органів місцевого самоврядування на необхідність дотримання вимог чинного законодавства відповідно у сфері і будівництва, і проведення стратегічної екологічної оцінки, оцінки впливу на довкілля. Тобто це

рішення, проєкт рішення, який ми пропонуємо ухвалити за основу. Кожен раз після виїзного засідання ми опрацьовуємо всю ту інформацію, яку ми отримуємо. Ми будемо працювати і з стенограмою, і з тими документами, які ми отримали. А ми отримали велику кількість також відповідей від міністерств, від відомств на наші запити, або інформацію, коли ми готувалися до цього спільного засідання. І вже на основі цієї опрацьованої інформації через кілька тижнів, я думаю, насправді ми вийдемо на спільне бачення того проєкту рішення, який ми будемо вже голосувати за... в цілому. Це така наша звична практика. Я сподіваюся, що колеги так само із природоохоронного комітету не будуть проти.

Я хочу подякувати всім, хто долучився сьогодні до нашої дискусії. Я думаю, що попри таку напругу подекуди, попри емоції, попри гостроту цієї розмови, вона, безумовно, є потрібна. Якщо ми будемо демократичну правову європейську державу. То після проходження різного типу, можливо, не простих дискусій ми будемо виходити на спільні рішення і спільне бачення. І це те, що нам буде дозволяти там рухатися більш успішно і більш переконливо і до забезпечення потреб конкретної людини, конкретної громади, держави, очевидно, і нашої участі, і членства в Європейському Союзі.

Тому я зараз звертаюся до колег членів Комітету з питань інтеграції України до Європейського Союзу, ми маємо насправді кворум навіть із тих, хто є присутній тут. Є у нас пан Валентин Наливайченко, дякую вам за весь цей час, ви були з нами онлайн, теж член нашого комітету. І я звертаюся... Ми окремо, щоб всім було зрозуміло, кожний комітет має голосувати окремо, і тому ми будемо приймати своє рішення. Я так розумію, що екологічний комітет буде ухвалювати рішення вже там наступного тижня спочатку за основу, а потім далі те, що опрацьовуємо разом, в цілому.

Тому я звертаюся до колег членів Комітету з питань інтеграції України до ЄС. Хто за те, щоб ухвалити проєкт рішення нашого спільного засідання двох комітетів за основу, наданий вам.

Хто – за? Прошу голосувати. Але нам потрібно... да-да, вибачте, для стенограми, то я прошу скористатися мікрофоном.

Клипуш-Цинцадзе – за.

МЕЛЬНИК П.В. Мельник Павло – за.

ЛЮБОТА Д.В. Любота – за.

ВІНТОНЯК О.В. Вінтоняк – за.

ГАЛАЙЧУК В.С. Галайчук – за.

НАЛИВАЙЧЕНКО В.О. Наливайченко – за.

КЛИМПУШ-ЦИНЦАДЗЕ І.О. Дякую, колеги. У нас рішення ухвалено одностайно.

І будемо чекати тоді того, щоб екологічний комітет це ж рішення ухвалив за основу з тим, щоб ми могли далі опрацювати детальні, конкретні пропозиції, звернення, дійсно, завдання до органів влади, звернення до місцевої влади чи до відповідних органів, які нам далі потрібні.

Дякую всім за роботу. Хочу вас запросити, що це не кінець, і хочу вас запросити, я думаю, що ви зголодніли, я думаю, що ви стомилися, в чудовезному ресторані "Липа", який знаходиться за хвилин 8-10 ходи звідси, відбуватиметься зараз обід, всіх запрошуємо туди. Дякуючи КМЄС, ми якраз маємо можливість всіх пригостити. Це знаходиться на вулиці Набережна Незалежності, 9, це зовсім близько, вже сонце вийшло, не дощить, тому запрошую всіх долучитися до цього обіду. Дякую.